...LI ERNESTI IABLONSKI,

DE

MEMNONE GRAECORVM, ET AEGYPTIORVM,

HVIVSQVE

CELEBERRIMA IN THEBAIDE STATVA

SYNTAGMATA III.

CVM FIGVRIS AENEIS

Francofurti ad Viadrum.

IMPENSIS IOANNIS CHRISTIANI KLEYB.

MDCCLIII.

OTTONI

ENIO,

DOCTORI,

REGI ET PRINCIP

AVLICA, VLAS

SIMO, SOCIETATI

BEROLINENSI

MERITO PACEM ET

PRECATVR

ITVS IABLONSKI

ILLVSTRI ET CELEBERRIMO

VIRO

[F]RIDERICO OTTONI MENCKENIO,

PHILOS. ET IVRIS V. DOCTORI,

[P]OTENTISSIMO SARMATARVM REGI ET PRINCIPI [E]LECTORI SAXONIAE, A CONSILIIS AVLICIS, VRBIS LIPSIENSIS SENATORI AMPLISSIMO, SOCIETATI SCIENTIARVM REGIAE BEROLINENSI ADSCRIPTO

[F]AVTORI DE SE OPTIME MERITO PACEM ET SALVTEM A DOMINO PRECATVR

PAVLVS ERNESTVS IABLONSKI.

Non ignoras, Vir Illuſtris, me anno ſuperiori, grauiſſimas ob rationes, chartarum mearum, ad res veteris Aegypti Sacras et ciuiles ſpectantium, quas ab annis quadraginta et amplius, horis quibusdam ſubceſiuis, in vſum meum congeſſeram, iacturam ſponte et vltro feciſſe. TVA enim a multis annis cognita mihi beneuolentia et amicitia effecit, vt hoc omne, quicquid eſt, in ſinum TVVM effuderim. Vnicam tamen hancce, ex illo naufragio tabulam ſeruaui, eo quod iuris mei non eſſet;

verum TIBI omnino deberetur. TIBI igitur eam offero, etenim TVA eſt, non mea. TV enim, vt operam hanc in me ſuſciperem, ante plures annos, neque ſemel, me hortatus es. TV vt ea commode, et vberiori cum fructu defungi poſſem, pretioſum, et rarum in noſtris hiſce oris, POCOCKII Opus, ſumtibus TVIS ex Anglia aduehi curaſti, eiusque vſuram, per temporis idonei et bene longi interuallum, perbeneuole mihi indulſiſti. TV denique, vt iſtud meum Schediasma, lucem nunc viderit, auctor, ſuaſor, et

Pro-

Promotor extitiſti. Taceo tot alia impenſi fauoris et affectus, quae in me extare voluiſti, documenta, etſi nulla vnquam aetas ea in pectore meo obliteratura ſit. Experientia namque magiſtra ſatis intellexi, commemorationem TVORVM beneficiorum, praeſertim publicam, haudquaquam auditu TIBI iucundam; ſed moleſtam potius eſſe, importunamque videri. Non poſſum tamen, quin etiam hic, pro illis omnibus, TIBI me vehementer obſtrictum eſſe profitear, gratiasque agam debitas ac maximas, quas alte animo meo infixas, re ipſa habere

non

non desinam, donec spiritus meos artus reget. TE vero Vir Illustris, eruditae nostrae Germaniae et Lipsiae TVAE, decus insigne, Deus O. M. diu sospitet ac conseruet, vt Rempublicam literariam, quae inclyto nomini MENCKENIANO, a tam longo tempore tantum debet, sicuti hactenus fecisti, ornare porro, nouisque semper et desideratissimis TVIS muneribus locupletare possis. Dabam Francofurti ad Viadrum D. XVI. April. MDCCLIII.

PRAE-

PRAEFATIO

AD LECTOREM.

Non opus eſt, B. L. vt argumentum, cui in hoc Commentario illuſtrando operam dedi, multis et prolixe Tibi commendem. Quis enim eſt, ſtudiis hiſtoriae antiquae, omnisque humanitatis paulo diligentius imbutus, quem fugere poſſit, quam celebris, quantoque in pretio apud veteres fuerit Memnonis ſtatua Thebaca, Statua, quam Cambyſes, ferox Perſarum rex, ante annos bis mille circiter et trecentos, mutilari iuſſit, et quae ab illo tempore, ad noſtram vsque aetatem, in eodem fere ſtatu permanſit. Quod vbi cogitationibus voluo, riteque perpendo, non poſſum non ita iudicare, inter Statuas celebres omnes, quarum apud veteres aliqua mentio occurrit, quarumque ad hoc noſtrum aeuum aliquid ſuperſtes remanſit, non inueniri aliam, quae Coloſſi Memnonii aetatem attingat, nedum ſuperet. Eſt profecto et antiquiſſimum, et pretioſiſſimum artis veterum Aegyptiorum, aut potius veterum in vniuerſum, Monumentum. Magna certe iam ante Cambyſae tempora, extitit Coloſſi huius gloria, quod teſti-

testimonia Scriptorum fide dignorum, in Commentario nostro adducta, satis euincunt, etsi ille gentibus exteris, nondum ita tum innotuisset. Verum enim vero, quot non, ab Augusti Imperatoris aetate, et post auspicatam Euangelii Sanctissimi per totum orbem annuntiationem ac propagationem, reperiuntur historici, omnisque generis Scriptores optimi, qui laudes saxeae huius effigiei celebrarunt, et quasi certatim ad Posteros transmiserunt. Mirum itaque videri nemini debet, fuisse post instauratas in Europa nostra feliciter literas semper, qui in polienda et illustranda historia Memnonis, eiusque celeberrimae Statuae, operam ponerent laudabilem et diligentem. Contulerunt ad eam symbolas suas, gallici Operum Philostrati interpretes et Commentatores, BLASIVS VIGENERIVS, et ARTVS THOMAS EMBRYACVS. Plura dedit vir antiquitatis graecae, si quisquam alius, peritissimus, GASPAR BACHETVS MEZIRIACVS, in doctissimis obseruationibus ad Ouidii Heroides, gallico pariter idiomate vulgatis. At, vt alios iam taceam, reliquorum fere diligentiam in hoc argumento vicit vir summus, IOHANNES MARSHAMVS, in notissimo eruditis *Canone Chronico.* Video etiam, VRBANI GODOF. SIBERI, viri quondam clarissimi Dissertationem *de Statua Memnonis*, Snebergae A. 1699. editam, nonnunquam commemorari; sed eam etsi studiose quaesitam, videre hucusque non contigit. Harum tamen omnium, et si qui praeterea sunt alii, diligens laudabilisque labor, me in eodem Stadio currentem, retinere non potuit, cum perspicerem, quantum viri egregii, spicilegium aliis reliquerint, praesertim postquam *Descriptio Aegypti*, veteris et hodiernae, praestantissimi POCOCKII lucem vidit, ex qua praecipuum argumento huic conciliari potest debetque decus et ornamentum. Si ingenio meo et instinctui obsecundassem, contentus fuissem ornandis Syntagmatibus duobus postremis, *de Memnone* scilicet *Aegyptio*, *eiusque celebrata valde Statua*,

Statuae, quae vberiorem lucem etiamnum deſiderare mihi ſemper viſae ſunt. At enim, cum Scriptores tantum non omnes, ſiue ſint antiqui, ſiue recentiores, Memnonem vtrumque, Graecum et Aegyptium, continuo inter ſe confundere ſoleant, cumque inſuper in fabulis Graecorum, quas de Memnone ſuo excogitarunt, multa inueniantur, quae ex traditionibus Sacerdotum Aegyptiorum de Statua Amenophis Thebaei deriuata fuiſſe arbitror, facile animaduerti, me res Memnonis Aegyptii accurate et perſpicue explicare haud quaquam poſſe, niſi Memnonem Aegyptiorum, ſiue Amenophin, a Memnone Graecorum ſollicite diſtinguerem, et res vtriusque, vti a veteribus referuntur, ſeorſim exponerem. Id igitur tria Syntagmata, quae Tibi nunc offeruntur, B. L. peperit, et exercendae Tuae, in legendo, ſi ita vis, patientiae, ampliorem ſubminiſtrauit materiam.

Quae Synt. III. cap. III. et IV. de Statua Memnonis Aegypti, et miraculo vocis ab ea edi ſolitae ſcripſi, priusquam ad Typographum Lipſienſem mitterentur, communicanda eſſe duxi cum venerabili Academiae noſtrae Seniore, NICOLAO WESTERMANNO, quem multiplex excellentis doctrinae copia, a multis annis mihi valde carum, ac ſimilium et pene eorundem Studiorum iucunda cultura, peramicum et coniunctiſſimum reddidit. Nam quia in illis capitibus, plurimas ex POCOCKIO Inſcriptiones, graecas et latinas, nonnullas etiam verſibus conceptas, deſcripſeram, reſcire ex eo cupiebam, et quaenam eſſet de his ipſius ſententia, et numquid meas de iisdem coniecturas, calculo ſuo comprobaret. Reſcripſit illico nonnulla vir humaniſſimus, quorum etiam p. 91. et 92. ſed tacito auctoris nomine, quod volebat, mentionem feci. Poſtea vero quam ſchedae meae ad Typographum transmiſſae iam dudum eſſent, Vir idem celeberrimus, in Programmate, quo ad audiendam Orationem ſolennem, more ſolito quot-

annis D. XVII. Februar. habendam, hoc anno Ciues Academiae nostrae inuitauit, de vno et altero horum Epigrammatum, quaedam disseruit, quae hic omittere non licet. Et ibi quidem primo Epigramma illud latinum tangit, quod in Synt. III. p. 84. 85. legitur. De quo ista obseruat: "Praeter Oratores etiam impostorum erat, hac ratione improuidis hominibus fucum et nebulas vendere, vt vel ex Statua Memnonis apparet, cuius effigiem nuper Pocockius curiosissimus inter Britannos nobis exscriptam dedit, quaeque Lipsiae, vt audio, recuditur, nec sine doctissimo Commentario Iablonskii nostri: cuius Latinas Inscriptiones quasdam, quum mihi pro Studio quo me ornat, beneuole communicasset, vidi Statim in Inscriptione Petronii, Praefecti Aegypti, vt idem scite emendat, in pentametro, qui ibidem pro clausula additus est, VOX AVDITA MIHI EST PERBENE MEMNONIA. "Nam *per* ibi obliteratum vetustate esse, siue adscriptum esset totidem literis, siue in literae B aliquo tractu, marmorarii solo compendio designatum, ex conspectu tabulae patebit, quod ego per coniecturam tantum suspicabar. Quum enim Petronius ibi Memnonem loquentem induxisset, quasi ad dormitores et ignauos, qui lectulum aegre relinquerent mane surgente Aurora, quid sibi eueniat, quotiescunque primam vel secundam horam ortus sui sideris, nempe toto Oceano tum plenum diem nitere, lectori suo persuadere vult, sibi hoc exauditum esse non languido et fallenti sono, sed *perbene*: ex quo concludimus, non eodem modo ab omnibus, sed ab aliis aliter et distinctius vocem Memnonis auditam, quaecunque fabrica doli vel magicae Theurgiae interuenerit sacrificulorum calliditate et artificio, vel in auribus hominum, vel intra Statuae Structuram, quum piae fraudes passim in talibus et licentiam sibi sumserint et aliis fecerint. Quid vocis autem istud esset, post id aetatis nunc detegere velle, temeritatis

"ritatis foret. Pythagoras ac Socrates talia libenter ad
"Daemones deferebant, quod prior etiam de tinnitu au-
"rium fanciebat, teste Aeliano Var. hist. IV. 17." Mox
vero vir ille doctissimus ad illustrandam aliam Inscriptio-
nem graecam, Iambicis versibus constantem, pergit. Nam
postquam de voce ὅσιος, cui vocem germanicam *Wise*,
quae nunc *Weise* effertur, respondere censet, peracute
disseruisset, haec continuo addit: "Et istud ὅσιον vel
"ὅσιαν nunc libentius eligerem admitteremque pro eo
"quod initio malueram ἄϊςον, in carmine graeco ΑΤΔΗC
"ΤΟ ΠΡΟCΘΕΝ Statuae Memnoniae, licet clarissimus
"interpres eiusdem ΑΙCΙΟΝ praeoptaret prae τῷ ἄϊςον, et
"vestigia veteris scripturae ipsi potius quam mihi addice-
"rent: quoniam nisi aliud nomen coniungatur cum τῷ
"ἐθέγματα, interpositum καὶ frigide insertum videri potest:
"et Aegyptiorum vel Alexandrina pronuntiatio istius vo-
"cis (ὅσιος) videtur mihi voci germanicae *Wise*, pro quo
"hodie *Weise* dicimus, iam tum accommodasse aliquid in
"vocalibus, quas metathesi variasse dixi, licet parui mo-
"menti videatur ista dissensio. Ego autem libenter etiam
"melodiam vocis ad consultorum aures dimanasse credide-
"rim, hoc est, non simplicem sonum, sed compositum,
"vt melodia simul et mens oraculi dici possit, cuius in-
"tellectum secum communicatum iactat auctor Inscriptionis
"a Natura δημιέργῳ τῶν ὅλων."

Vt autem B. L. haec tanto melius intelligat, paucis
monendum esse duxi, in Epigrammate graeco, de quo
disseritur, quodque in Commentario nostro p. 91. edidi-
mus, versum quartum, a POCOCKIO, vti illum in Sta-
tua Memnonia legendo assequi potuit, hoc modo fuisse
descriptum:

ΑΙϹΟΗ ΙΝΑΡΑΤω ΝΟω ΚΑΙ ΡΘΕΓϹΜΑΤΑ

Quae ſic non incommode legi poſſe autumabam.

ΑΙϹΙΟΝ . ΙΝΑ ΚΑΤΝΟΩ ΚΑΙ ΦΘΕΓΜΑΤΑ.

Ad hanc enim lectionem veſtigia Scripturae, in Statua hodie extantis, et in Apographo Pocockiano reperiundae, manu me veluti ducebant. Vir autem eruditiſſimus malebat initio legere ΑΙϹΤΟΝ, et poſtea ΟϹΙΟΝ, vel ΟϹΙΑΝ, docte profecto et ingenioſe. Verum hanc in rem tota viri celeberrimi obſeruatio de vſu vocis ὅσιος, quam Programma lectu inprimis dignum complectitur, legenda et curate perpendenda erit. Recte vero idem obſeruauit, particulam καὶ in verſu illo frigide inſertam videri. Eodem modo ego quoque iudicaueram, ideoque alias verſum huncce legendi vias et rationes propoſueram. At vbi omnia ſeria tandem et vltima aeſtimatione expendenda mihi erant, atque cum veſtigiis ſcripturae veteris, vti eam POCOCKIVS conſeruauit, curate conferenda, in ea quam Commentarius exhibet, lectione, mihi acquieſcendum eſſe exiſtimaui. Iudicet ea de re doctus et cordatus lector pro lubitu. Id tantum addo, Epigrammata in Statua Memnonis legenda, mihi quidem videri non ſemper ſummos in re poëtica prodere artifices et magiſtros.

In Commentario meo * ſubinde mentionem inieci *La Crozianorum*, eorumque edendorum Lectori ſpem feci. Haec ſuperiori aeſtate ſcripſeram; verum ſuperuenere mox quaedam, quae me, vt conſilium hoc, aut plane abiicerem, aut in aliud ſaltem tempus differrem, non inuitum adegerunt. Quoniam vero omnia, quae a manu incomparabilis La Crozii profecta ſunt, nomenque eius praeferunt,

* v. g. p. 39. et p. 100 in notis.

runt, in magna apud eruditos ſunt exiſtimatione, deſideriumque non leue excitare ſolent, operae pretium me facturum ſperaui, ſi, quomodo *Miſcellanea* haec *La Croziana* comparata ſint, breuibus expoſuero. Non moris erat beato illi viro, de vno aliquo argumento, multa operoſe congerere, et in vnum compingere, ad eum nempe modum, quo eruditi noſtri ſaepe Collectanea ſua Miſcellanea conficere ſolent. Ego certe, quo per longam annorum triginta ſeriem, valde familiariter vſus eſt, nunquam in Muſeo eius, huius generis quidquam vidi: neque etiam poſt mortem eius, haeredes tale quid repererunt. Tantum memoriae ſuae, tenaci ſane confidebat. Vt tamen illam aliqua ſubleuaret, ex Scriptoribus, quos attentione ſinguIari, a capite ad calcem perlegebat, ea quae in rem ſuam facere exiſtimabat, nullo alio, quam lectionis ordine ſeruato, prout ſe illi offerebant, paucis verbis notare conſueuerat, nonnunquam etiam de rebus obſeruatis iudicio ſuo adſcripto, quamuis rarius. Eiusdem generis ſunt *La Croziana*, quorum editionem pollicitus ſum. Continent Excerpta ex Scriptoribus plurimis, vetuſtis plerumque, aut medii aeui, *Herodoto*, *Diodoro*, *Pauſania*, *Plutarcho*, *Athanaſio*, *Euſebio*, *Theodoreto*, *Syneſio*, et ſimilibus aliis. Miſcellanea iſthaec plerumque parum copioſa, Vir quondam illuſtris, CAROLVS STEPHANVS IORDANVS, Bibliothecae La Crozianae totius et ex aſſe haeres, per ampliſſimum IO. LVDOVICVM VHLIVM, nunc Vniuerſitatis noſtrae ICTum multo celeberrimum, cuius opera, eruditis ſatis nota et perchara, in edendo *Theſauro Epiſtolico La Croziano*, aliisque eiusdem pretii Scriptis, vſus iam erat, ante annos decem, communicari mecum eo voluit, vt diſpicerem, num quem ad contexendam aliquam *La Crozianorum* farraginem vſum praeſtare poſſent. Volebat inſuper,

nsuper, vir ipse illustris, ea quae La Crozius ad margines ibrorum Bibliothecae suae plurimorum, et nonnunquam atis largiter, alleuerat, cura sollicita describere, vt cum neis *La Crozianis* sociata, iustum volumen conficere possent. At enim egregium huncce viri illustris conatum, non sine magno Reipublicae literariae damno, languor primo corporis valde tristis, ac deinde mors praematura, intercepit. Quod vero ad *La Croziana* curae meae credita ittinet, cum ea oculo tantum fugitiuo perlustrassem, inque iis nil nisi excerpta breuia, ex Scriptoribus mihi non ignotis, ac praeterea obseruationes quidem nonnullas; sed paucissimis verbis, et non a quouis intelligendis, comprehensas, offendisse mihi viderer, ad tempus ea seposui. Credebam me Manibus viri optimi, cuius memoria mihi semper cara erit et venerabilis, iniuriam esse illaturum, si ea, quae in suos tantum priuatos vsus descripserat, quorumque publicationem ipse profecto, si viueret, indignaturus esset, ego tamen publici iuris facerem. Quod si ea quae animo voluebat illustris Iordanus perfecta fuissent, et meis *La Crozianis* decus pretiumque addidissent, Spartam mihi impositam pro virili ornare non detrectassem. At cum mors viri illius flebilis, consilia haec penitus euertisset, iacuerunt ea, quae penes me erant, neglecta, et de iis plane amplius non cogitaui, praesertim vbi breui post, alia post alia superuenerunt negotia, quae omnem mentis meae aciem sibi vindicarunt, et antecedentium memoriam e pectore pepulerunt. Et mansissent profecto *La Croziana* illa, perpetua quasi obliuione obruta, nisi anno superiori, rumor iam antea clanculum, nescio per quos sparsus, ad aures etiam meas peruenisset, me schedas quasdam Beati LA CROZII in manibus habere, iisque in conscribendo *Pantheo* meo vsum fuisse. Suspicionem hanc, natam forte ex quibusdam

busdam haud recte acceptis *Thesauri La Croziani* locis, omni prorsus destitutam esse fundamento, sancte testor, et testaretur idem, si viueret, illustris Bibliothecae La Crozianae haeres. Praeter literas, quas ad me plusculas dedit optimus La Crozius, quarum vsuram aliis non inuidi, schedas aliquas, ad res Aegyptiacas spectantes, e manu ipsius nunquam accepi. Quoties igitur in scriptis meis editis, obseruationum a doctissimo hoc viro mecum communicatarum memini, facio autem id persaepe, aut clare significo, aut non obscure subinnuo, me eas vel ex literis ad me datis hausisse, vel ex ore ipsius olim coram percepisse. Poteram, si res tanti esset, rationibus aliis, et bene multis, ostendere, suspicioni huic solidi plane nihil subesse. Etenim Scripta viri huius omni laude maioris, quae edita sunt, abunde testantur, notiones eius de Theologia Aegyptiorum, a meis vehementer differre. Sed ea quae dixi, omnium maxime et prorsus inuicte demonstrant *La Croziana*, quae apud me diu latitarunt non lecta, quae si iam dudum lucem adspexissent, suspicioni de me et conatibus meis iniquiori, locum relinquerent plane nullum. Nam cum occasione illius, quem commemoraui, rumoris, *La Crozianorum* meorum recordatus essem, eaque maiori cum attentione, quam antea, relegissem, plura quidem ad literaturam Aegyptiacam spectantia illic obseruaui, quibus etiam, dum conscriberem *Pantheon*, vti potuissem, et luce non omnino indigna; sed et illud non potui non animaduertere, virum praestantissimum, et ad ornandas literas natum, cum rebus aliis, et sine dubio melioribus, intentus esset, ad eruendam et studio exquisito illustrandam Theologiam Aegyptiorum, animum nunquam appellere, aut voluisse, aut potuisse. Multa ibi occurrunt nomina Deorum veteris Aegypti, ex *Herodoto, Diodoro, Plutarcho*, Scripto-

ribusque huius generis aliis decerpta, quae plane non explicantur. Et conceptis verbis nonnunquam profitetur vir egregius, sibi de hoc vel illo nomine nihil constare. Alia nomina re ipsa hinc inde interpretatur, *Athor* videlicet, *Cnuphis*, *Osiris*, *Amun*, *Horus*, *Serapis*, *Isis*, *Sothis*, *Apis*, *Nephthys*, *Aso*, et similia; sed interpretationes illae videntur extemporales, ad solum vocum Aegyptiacarum, vti a Graecis referuntur, sonum conformatae, et quae, me quidem iudice, rei minime satisfaciunt. Si vir ingenii rari et vere excellentis, ac tanto insuper solidae eruditionis apparatu instructus, argumentum hoc debita mentis contentione, et pro virili ornare in se suscepisset, nullus dubito, eum conatus hac in re, non meos tantum; sed et aliorum omnium, longo interuallo post se relicturum fuisse. Ast ille, spreto hoc labore, sane quam molesto, alia omnino mente sua voluebat ac moliebatur. Id editio *La Crozianorum*, olim fidei meae concredita, palam fecisset omnibus, ideoque anno superiori, quod et in Commentario meo significaui, operi huic manum admouissem, nisi noua, quae interuenerunt, impedimenta, cogitationes has interturbassent. Id igitur me commouit, vt *Miscellanea* haec *La Croziana* Amplissimo et amicissimo Vhlio, ea fide, qua mihi quondam illa tradiderat, nunc redderem, ipsumque rogarem, vt eorum edendorum, et ornandorum, si qua se offerret commoda occasio, curam in se suscipere vellet, quod nec, qua est humanitate, mihi denegauit.

Quandoquidem folia typis descripta, antequam editio tota absoluta esset, huc ad me Lipsia transmissa fuere, egoque illa relegi, quaedam offendi festinanter nimis in chartam a me coniecta, de quibus Lectorem monendum esse duxi, vt ea corrigere queat.

P. 17.

P. 17. not. ** in verbis SERVII, recte legitur *ad Troiae misit auxilium.* Emendatio, quam aliud omnino agens, Lectori illic obtuli, textum non corrigit; sed inquinat.

P. 19. lin. 17. pro *cum Antilocho* scribendum erat *cum Memnone*, quod nexus rerum per se docet.

P. 53. lin. 7. Scripsi *Hecataeo Milesio*, vti et p. 102. et 108. quibus omnibus in locis, non *Milesium*; sed *Abderitam*, iuniorem, in animo habebam.

P. 103. fin. *cubitum* cum *pede* perperam confudi. Nam cum DIODORVS pedem Statuae Memnoniae *septem cubitos* vel *vlnas* excedere scribat; POCOCKIVS vero eidem *nouem decemque pedes nostros* tribuat, dixi mensuram hanc, priorem illam DIODORI superare, quod excidere mihi potuisse, valde miror. Contrarium namque verum esse, nunc sponte et libenter agnosco. Sed si rem ipsam spectes, ea quae ibidem sequuntur pro me militant. Sunt autem haec. *Si considreres, non per omnia inter se conuenire, veterum nostrorumque recentiorum modulos mensurarum, absurdum non fuerit dicere, mensuram Diodori a Pocockiana non ita longe discedere.* Id enim verum puto.

P. 111. attuli ex Statua Memnonia Inscriptionem graecam ΘΕΙΟΤΑΤΟΥ, &c. de qua id monere oblitus eram, verba a me allata, constituere hexametrum, etsi quae illic praecedunt, mirifice tamen inquinata, metrum non redoleant.

Dum illa folia diligenter relegi, quosdam etiam Operum errores animaduerti, quos inter eos, qui lectori negotium facessere, aut sensum turbare possent, hic annotandos esse duxi.

Pag. 2. lin. penult. pro CATVLLVS lege Q. CATVLVS.
P. 10. l. 17. pro *quidam* lege *quidem*.
P. 16. l. 9. *quam bene* lege *quod bene*.
P. 33. not. * ad verba, *Vide Iosephum L. I.* Adde *aduersus Apion.*
P. 49. lin. 24. Ad verba, *de longaeuitate Macrobiorum* adde *aperte aduersantur*.
P. 50. lin. 19. pro *non ego* lege *non nego*.
P. 82. lin. 6. a fin. ad verba *aut clare affirmaut*, adde *aut subinnuere videntur*.
P. 91. lin. 4. a fin. in versione Epigrammatis graeci v. 2. pro *familiariter*, lege *familiares*.
P. 100. lin. 16. pro *illiusque* lege *illique*.
P. 105. init. pro *Syenite* lege *Syenitae* in casu secundo.
P. 106. lin. 10. pro *Nam non*, quod sensum magnopere turbat, lege *Num non*.
P. 109. lin. 3. pro *fuerint* lege *fuerintne*.
P. 114. lin. 21. pro *habere* lege *haberi*.

Atque haec sunt, que Te B. L. antequam ad lectionem Syntagmatum meorum Te accingeres, scire volebem. Tu vero vale, et conatibus meis faue. Dabam Francofurti ad Viadrum D. XVI. Aprilis MDCCLIII.

CON-

CONSPECTVS

Argumentorum et Capitum.

SYNTAGMA I.

De Memnone Graecorum.

SYNTAGMA II.

De Memnone Aegyptio, siue Amenophi.

SYN-

SYNTAGMA III.

De Statua celeberrima Memnonis Aegyptii, ſiue Amenophis, et Oſymandyae.

SYN-

SYNTAGMA I.

De
Memnone Graecorum.

CAPVT I.
De Memnonis Graeci genere.

Graeci Memnonem fingunt filium Aurorae. §. 1. Fabulae huius sensus arcanus investigatur. §. 2. Memnon a Graecis perhibetur etiam filius Diei. §. 3. Pater ei a Graecis assignatur Tithonus Aurorae maritus. §. 4. Paucorum quorundam a prioribus dissensus. §. 5.

§. 1.

Memnoni suo, heroi temporis fabulosi, originem fabulosam assignant Graeci. Fabulantur enim, Auroram, cui et corpus et ingenium foeminae affingunt, eum partu in lucem edidisse. Ita ipsum HOMERVM, Poëtarum omnium patrem et principem cecinisse videmus, Odyss. Δ. v. 187. *Graeci Memnonem fingunt Aurorae filium.*

Μνήσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμύμονος Ἀντιλόχοιο
Τόν ῥ' Ἠοῦς ἔκτεινε φαεινῆς ἀγλαὸς Υἱός.

Recordabatur etiam animo suo, eximii Antilochi,
Quem scilicet Aurorae interfecit splendidus filius.

Quibus verbis designari Memnonem, Aurorae quippe filium, et res ipsa loquitur, et veteres quoque Homeri interpretes qui extant, obseruare non neglexere. HOMERVM sequuntur Poëtae graeci reliqui; quos inter PINDARVS *Olymp.* II. Memnonem vocat Ἀȣ̃ς παῖδα, *Aurorae filium*, et *Nem.* Od. VI. verbis HOMERI vsus, Φαεννᾶς ὑὸν Ἀȣ̃ς, *splendidum Aurorae natum.* Iungo his DIONYSIVM *Periegeten*, cuius in *Descriptione Orbis*, hi sunt versus, v. 248.

> Ἡ μὲν ἔσοι Θήβην ἐρικυδέα ναιετάȣσι
> Θήβην ὠγυγίην, ἑκατόμπυλον, ἔνθα γεγωνὼς
> Μέμνων ἀντέλλȣσαν ἑὴν ἀσπάζεται Ἠῶ.
> *Et qui Thebas percelebres inhabitant,*
> *Thebas priscas, centum portas habentes; vbi resonans*
> *Memnon exorientem suam salutat Auroram.*

Quibus Memnon ignotus penitus non est, facile intelligunt, respici versibus his ad celebratam tot veterum sermonibus Statuam Memnonis in Thebaide Aegypti, quae exoriente Sole vocem emisisse, eaque matrem suam Auroram, salutasse perhibetur. Audiamus et Poëtas latinos, qui post Graecos, acceptam ab iis fabulam, continuo recoquunt. MANILIVS itaque Memnonem nostrum *Astron.* Lib. I. v. 764. nuncupat

> *Auroraeque nigrum partum* ——

Sic et VIRGILIVS Aen. Lib. I. v. 755.

> *Nunc quibus Aurorae venisset filius armis,*

Et OVIDIVS *Metam.* Lib. XIII. v. 576.

> *Non vacat Aurorae, quanquam isdem fauerat armis,*
> *Cladibus et casu Troiaeque Hecubaeque moueri.*
> *Cura Deam propior, luctusque domesticus angit*
> *Memnonis amissi.* ——

Fabulae huius sensus arcanus inuestigatur.

§. 2. Quis vero cordis est vsque adeo plumbei, quin confestim perspiciat, fabulae huic Poëtarum allegoricae, sensum subesse arcanum, qui tamen haud ita difficulter inuestigari et in lucem protrahi poterit? Fuerunt, qui hariolarentur, Poëtas fabula hac aenigmatica, eximiam Memnonis pulchritudinem subinnuere voluisse. Aurora enim nihil pulchrius, aut quod oculis plus abblandiatur, placereue possit. Vnde CATVLLVS egregiam Roscii sui formam commendaturus, hac vti comparatione voluit.

* Con-

> **Constiteram, exorientem auroram forte salutans:*
> *Cum subito a laeua Roscius exoritur.*
> *Pace mihi liceat coelestes dicere vestra:*
> *Mortalis visus pulchrior esse Deo.*

Ex eo nempe Poëta Roscium laudat, quod illius forma visa sibi sit, splendorem speciemque ipsius Aurorae superasse. Sed de hac comparatione plura dicemus cap. II. Alii fictionem istam Poëtarum hunc in modum explicare malunt **, *Tithonum* Memnonis patrem, de quo mox, *in Asia Orientem versus militantem, ad Aethiopiam vsque processisse, indeque fabulam de Memnone ex Aurora suscepto*, originem traxisse. Graecis enim Ἠὼς, id est *Aurora*, dicitur etiam *plaga* mundi *orientalis*, quemadmodum et Latinis *Aurora*, vti in his OVIDII *Metam.* Lib. I. v. 61.

> *Eurus ad Auroram Nabataeaque regna recessit:*
> *Persidaque et radiis iuga subdita matutinis.*

Mihi improbabile non videtur, HOMERVM, fabulae huius, quantum nouimus, auctorem, eam e Sacerdotum Aegyptiorum lingua symbolica more sumsisse. *Amenophis* Aegyptius, quem HOMERVS cum Graecis omnibus, *Memnonem* vocat, siue Statua eius celeberrima, prope Thebas in Aegypto superiori erecta, cum ortu cuiusuis diei, prima videlicet eius hora, sonum emittere, eoque Auroram quodammodo salutare solebat, quod in Synt. III. cap. IV. multorum testimoniis confirmabimus. Eam ob causam Sacerdotes Aegyptii, Statuam hanc, aut Memnonem, siue *Amenophin*, quem ea repraesentabat, filium *Aurorae*, vel quod hic idem est, *Diei*, dixisse videntur. Nam simulatque dies illuxisset, vox Memnonis, tanquam diei ortum cum gaudio excipientis, audiebatur.

§. 3. Et hic quidem obseruasse superuacaneum non erit, matrem Memnonis, quam plerique *Auroram* dicunt, a multis etiam Ἡμέραν, vel *Diem* nuncupari. Sequitur hos vetus doctusque *Pindari Scholiastes*, ad *Olymp.* II. p. 26. cuius haec sunt verba ***. Μέμνων ὁ Τι-

Memnon a Graecis perhibetur etiam filius Diei.

* Apud CICERONEM *de Nat. Deor.* Lib. I. c. 28.

** DIODORVS *Siculus* Lib. IV. p. 276. Edit. Wechel.

*** Paria habent *Scholiastes* idem in Pindari *Nem.* Od. VI. p. 382. *Scholiastes* vetus *Homeri*, in Odyss. Δ. v. 188. et EVSTATHIVS in eiusdem Iliad. A. p. 128.

ὁ Τιθωνὸς τοῦ Λαομέδοντος, καὶ Ἡμέρας· Ταῦτα δὲ λέγουσιν οἱ τὰ
μεθ' Ὅμηρον γράψαντες οὕτω. Τιθωνῷ γίνονται ἐξ ἡμέρας παῖδες
δύο, Μέμνων καὶ Ἠμαθίων. *Memnon patrem habuit Tithonum, Lao-*
medontis filium, qui eum genuit ex Die. Haec vero, qui post Home-
rum scripsere, ita perhibent. Tithono ex Die duo nati sunt filii, Me-
mnon et Emathion. EVSTATHIVS in Homeri Odyss. Λ. p. 1697.
haec notat. Δοκεῖ ὁ Μέμνων διὰ τὸ κάλλος Ἡμέρας υἱὸς εἶναι. *Vide-*
tur Memnon Diei filius dici, ob insignem formae pulchritudinem. Et
ISACIVS TZETZA, in Lycophronem v. 18. scribit. Τὸν Τιθω-
νὸν σύνευνον ἔσχεν ἡ Ἡμέρα, ἐξ οὗ γεννᾷ Μέμνονα καὶ Ἠμαθίωνα.
Tithonum tori socium sibi adiunxit Dies, ex eoque peperit Memnonem
et Emathionem. Eodem spectat, quod DICTYS *Cretensis, de bello*
Troiano Lib. VI. c. 10. memoriae prodiderit, *Himeram Sororem Me-*
mnonis, nonnullos materno nomine Hemeram appellare. Et mox, pau-
cis interpositis, de eadem refert, *quod post occasum Solis, cum matre*
Hemera, e conspectu hominum excesserit. Ex his igitur, aliisque simi-
libus testimoniis, quae libenter omittimus, satis apparet, in hac histo-
ria, *Auroram* et *Diem* rem vnam eandemque significare, quod et ob-
seruatum videmus ab * EVSTATHIO. Poterit id, nisi fallor, ex
sermone Aegyptiorum vetusto, illustrari. Illo namque *dies* dicitur
ⲉ̇ϩⲟⲟⲩ *Eho-u*, ex quo Graecorum Ἠὼς, *auroram* communiter,
nonnunquam vero *diem* significans, fluxisse videtur. Qui vero Me-
mnonis matrem *Diem* potius, quam *Auroram* appellant, ad Theolo-
giam vetustam Aegyptiorum, in primis vero incolarum Thebaidis, ac
Aethiopum insuper, quibus imperasse dicitur Memnon, propius acce-
dere mihi videntur. In antiquissima certe Inscriptione Aegyptiaca,
quam ** loco alio, ex THEONE attulimus, inter octo Numina
Aegyptiorum primaria, locus quoque est *Diei.* Aliam, vetustam
quoque, Inscriptionem DIODORVS commemorat, p. 24. in qua
Osiris dicitur συγγενὴς Ἡμέρας, *cognatus Diei.* Idemque *** ex
Orphicorum et *Pythagoraeorum* placitis, quorum non esse originem
aliam, quam Aegyptiacam, inter omnes constat, egregie illustrari
potest. Suboluisse hoc videtur EVSTATHIO, qui ad Dionysium
Periegeten v. 243. haec obseruat. Διὰ τοῦτο Τοίνυν ἠῶ σωματικώτερον
τὴν

* In Homeri Odyss. B. p. 1430. et E. p. 1527.
** In *Pantheo Aegypt.* Lib. I. cap. I. §. 12.
*** Vide ibidem.

τὴν τοῦ Μέμνονος νοῦσι μητέρα, τὴν ἡμέραν, τὴν θεὰν, τὴν πρὸς τοῖς Αἰθιοψι, — ἧς ἡμέρας ἐν ταῖς νοτίαις Θήβαις ἀνέστηκεν ἄγαλμα. Eam ob caussam igitur censent, Poëtam hic loqui de *Aurora*, tanquam foemina, intelligique matrem Memnonis, quam Diem vocant, honoribus diuinis ab Aethiopibus cultam. Diei huius Statua apud Thebas in australi Aegypti parte posita erat.* Eaque Statua, cuius videntur meminisse plures, forte etiamnum superest, vti dicemus Synt. III. cap. IV.
§. 2. Aethiopes porro, quibus Memnon imperasse fertur, sacra fecisse Ἡμέρᾳ, *Diei*, etiam * LVCIANVS memoriae prodidit.

§. 4. De Memnonis matre, *Aurora* videlicet, siue *Die*, quid tradiderint Graecorum Poëtae, vidimus. Patrem eius, eundemque Aurorae maritum, perhibent fuisse Tithonum, Laomedontis, Troianorum regis filium, Priamique fratrem. Tithoni huius genealogiam talem veteres referunt. ** *In Troade primus regnauit Teucer. Huius filiam Bateam matrimonio sibi iunxit Dardanus, qui succedens in regno, subditos a se Dardanos vocari iussit. Natus ab hoc Erichthonius: et ab hoc Tros, Troiani nominis auctor. Natus huic Ilus, nobilissimam extruxit vrbem, cui Ilii nomen a se imposuit. Huius Laomedon fuit filius, qui Tithonum et Priamum generauit. Tithonus in Asia Orientem versus militans, ad Aethiopiam vsque processit, vnde fabula de Memnone ex Aurora suscepto.* Addamus et haec ex ISACIO TZETZA, in Lycophronem v. 16. Ὁ Τιθωνὸς ἀδελφὸς ἦν Πριάμου ἀμφιμήτριος. Ὁ γὰρ Πρίαμος ἦν Λευκίππης, ὁ δὲ Τιθωνὸς ἦν Στρυμοῦς ἢ Ῥοιοῦς, τῆς Σκαμάνδρου θυγατρὸς υἱός. Ἀμφότεροι δὲ παῖδες Λαομέδοντος. Φασὶ γοῦν, ὅτι τὸν Τιθωνὸν τοῦτον σύνευνον ἔσχεν ἡ Ἡμέρα, ἐξ οὗ γεννᾷ Μέμνονα καὶ Ἠμαθίωνα. *Tithonus frater erat Priami, sed ex alia matre. Priami mater fuerat Leucippe; Tithoni vero Strymo, siue Rhoeo, Scamandri filia. Vterque vero Patre Laomedonte natus erat. Aiunt autem, Diem Deam, Tithonum adsciuisse in tori societatem, exque eo peperisse Memnonem et Emathionem.* In fabulis Poëtarum porro perhibebatur, Auroram vel Diem, Tithoni amore captam, cum ex Palatio regum Troianorum furto abstulisse, et in cubile suum transtulisse. Fabulam hanc, multorum oratione celebratam, paucis hunc in modum narrat APOLLODORVS in *Biblioth.* Lib.

Memnoni pater a Graecis assignatur Tithonus, Aurorae maritus.

* *In Ioue Tragoedo*, Opp. To. II. p. 223. Edit. Salmur.
** DIODORVS *Siculus* Lib. IV. p. 275. 276.

Lib. III. c. XI. *Porro Tithonum, quod cum arderet, Aurora praeceptum in Aethiopiam abducit, ibique cum eo congressa, Emathionem ac Memnonem gignit.* Prolixius vero rem ita exponit antiquus *Homeri Scholiastes*, ad Iliad. Λ. v. 1. Μυθεύεται, ὅτι Τιθωνὸν τὸν Λαομέδοντος, εὐπρεπέστατον τῶν καθ' ἑαυτὸν, ἐν Ἰλίῳ γενόμενον, ἐρασθεῖσα, ἀνήρπασεν ἡ Ἡμέρα, καὶ τῆς τούτου, μετέλαβε κοίτης. Αἰτησαμένῳ δὲ αὐτῷ παρέχειν ἀθανασίαν. Ὁ δὲ γέρων γενόμενος, διὰ γὰρ ἄγνοιαν οὐκ ᾔτήσατο ἀθανασίαν σὺν ἀγηρασίᾳ, ἀχθόμενος, ὡς τῶν ἐν βίῳ μεταλαμβάνειν οὐ δυνάμενος, ἐκάλεσε τὴν θεὸν, ὅπως αὐτὸν τοῦ ζῆν ἀπαλλάξῃ. Ἡ δὲ (οὐ γὰρ ἦν δυνατὸν ἀποθανεῖν) αὐτὸν μετέβαλεν εἰς τέττιγα, τὸν μουσικώτατον τῶν πτηνῶν, ὅπως καὶ διὰ φωνῆς αὐτοῦ τέρπηται. Γίγνεται δὲ ἐξ αὐτῶν παῖς Μέμνων, ὁ Αἰθιόπων βασιλεύς. *Fingunt, Tithonum Laomedontis filium, praestanti corporis specie, omnibus Ilii incolis, illa aetate superiorem, a Die Dea adamatum fuisse, quae et eum rapuit, vt connubio eius frui posset. Mota etiam precibus eius, immortalitatem ipsi concessit. Cum vero senectute confectus esset, nam ex ignorantia, vna cum immortalitate iuuentutem perpetuam sibi expetere neglexerat, et vita tam longaeua excruciaretur, quippe qui rebus, quae vitam reddunt iucundam, frui iam amplius non posset, vocata Dea, ab ea petiit, vt vitae suae finem imponeret. Illa vero, cum donato immortalitate, mori haud quaquam liceret, ipsum mutauit in cicadam, quae inter aues omnes musicam callere optime videtur, vt saltem voce eius delectaretur. Ex his parentibus prognatus est Memnon, Aethiopum rex.* De isthac fabula, quae ex graecis latinisque Poëtis, nota satis omnibus est, plura non addo. Eam vero HOMERVS, aut non nouit, aut non attigit. *Auroram* quidem cecinit Memnonis matrem, §. 1. Et *Tithoni* quoque, mariti *Aurorae*, * semel iterumque mentionem facit. Verum Memnoni patrem *Tithonum* nuspiam assignat. Et adduximus §. 3. *Scholiasten Pindari*, obseruantem, haec finxisse Poëtas Homero posteriores. Per eos vero praecipue innuere videtur HESIODVM, apud quem prima fabulae huius mentio deprehenditur. Is enim in *Theogonia* v. 984. ita cecinit

Τιθωνῷ δ' Ἠὼς τέκε Μέμνονα χαλκοκορυστὴν
Αἰθιόπων βασιλῆα, καὶ Ἠμαθίωνα ἄνακτα.

Tithono vero Aurora peperit Memnonem aerea galea munitum,
Aethiopum regem, et Emathionem regem.

Et

* Iliad. Λ. init. et Odyss. E. init.

Et hunc sequuntur reliqui, qui *Memnoni* patrem tribuunt *Tithonum*, fratremque *Emathionem*, quorum nonnulla loca, §. hoc, et 3. adduximus. Filiis his Tithoni, Memnoni et Emathioni, DICTYS *Cretensis* Sororem addit *Himeram*, vel *Hemeram*. Vide §. 3. Sunt, qui huic * aliam insuper adiungant, *Antyllam*, a qua vrbs quaedam, non longe ab Alexandria remota, in Nilo, nomen acceperit.

Paucorum quorundam a prioribus dissensus.

§. 5. Haec sunt, in quibus Poëtae veteres tantum non omnes consentiunt, quoties res Memnonis graeci attingunt, genusque eius enarrant. Sunt tamen, qui nescio quos secuti, Memnonem Ioue patre satum esse affirmauerint. Eos inter est vetus *Aristophanis interpres* graecus, qui in Nubes p. 163. Edit. Geneu. literis ista prodidit. Μέμνων καὶ Σαρπηδὼν, υἱοὶ ὄντες Διὸς, ἀποθανόντες ἐν Τροίᾳ ὕτω παρὰ θεοῖς ἐτιμήθησαν, πατρὸς νομοθετήσαντος, ὡς τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἀπέθανον, ἐν πένθει καὶ νηστείᾳ θεὺς διάγειν κατ' ἔτος. *Memnon et Sarpedon, Iouis vterque filius, cum ad Troiam occubuissent, iussu patris ipsorum tantos a Diis consecuti sunt honores, vt diem, quo heroes illi fato functi sunt, luctu quotannis et ieiunio celebrarent.* Id forte subinnuebat ** antiqua pictura, in Templo Apollinis Delphici visenda, quae Memnonem et Sarpedonem repraesentabat, tanquam amicos coniunctissimos, indiuulsosque comites. Sicuti vero quidam patri Memnonis humano, substituunt diuinum, ipsum Iouem, ita vice versa, pro matre diuina, Aurora, vel Die, eidem alii attribuunt humanam, quam *** AESCHYLVS vocat *Cissiam*. Videtur STRABO nomen hoc Cissiae, quo Memnonis mater a quibusdam designatur, habere pro nomine gentilitio, quo nempe patria eius significetur. Verba enim eius sunt. Λέγονται δὲ καὶ Κίσσιοι οἱ Σέσιοι. Φησὶ δὲ καὶ Αἰσχύλος τὴν μητέρα Μέμνονος Κισσίαν. *Susii dicuntur etiam Cissii. Et certe Aeschylus matrem Memnonis Cissiam vocat.* Memnon enim a permultis genere ferebatur Susianus. Atque hanc veram nominis illius rationem esse arbitror. At aliter rem capit STEPHANVS *Ethnicographus*. Is enim in voce Σῦσα scribit Σεσίες καὶ Κισίες κεκλῆσθαι ἀπὸ Κισίας τῆς μητρὸς Μέμνονος, *Susios etiam dici Cisios*, vel Cissios, *a Cisia matre Memnonis.*

CAPVT

* EVSTATHIVS in Iliad. A. p. 117. 118.
** PAVSANIAS in *Phocicis* Lib. I. c. XXXI. p. 875.
*** Apud STRABONEM Lib. XV. p. 500. Edit. Geneu. Casauboni.

CAPVT II.

De Memnonis Graeci patria et forma.

De Patria Memnonis non vna fuit veterum Sententia. §. 1. Poëtae plerique eam volunt fuisse Aethiopiam. §. 2. Et Scriptores quoque alii. §. 3. Primi famae huius auctores, per Aethiopiam intellexisse videntur Thebaidem Aegypti. §. 4. Alii Memnonem ex Assyria arcessunt. §. 5. Memnon instar Dei, tum in Aethiopia, tum in Assyria cultus perhibetur. §. 6. De forma Memnonis. §. 7.

§. 1.

De Patria Memnonis non vna fuit veterum sententia.

Tithonus Memnonis Pater, regio quidem Troianorum sanguine satus erat; §. 4. cap. I. at Memnonem inter Troianos lucem non adspexisse, inter omnes constat. Patriam ille, si Graecos audimus, plane aliam habuit. Communior per Poëtas inter Graecos vulgata fama, quam et capite superiori commemorauimus, fert, Auroram e domo Troianorum regia, Tithonum rapuisse, ac in cubile suum transtulisse. Sed vbinam gentium Tithoni conjux domum et cubile habuerit, non vna est omnium sententia. Sub iudice etiam num lis est, vbi locorum Memnon ille fabulis Poëtarum tam celebratus, lucem adspexerit, vbi vixerit, quid rerum gesserit, quem vitae finem, vbiue Sepulchrum nactus fuerit. Sed de his, quoniam pleraque ex fabulis Sacerdotum Aegyptiorum de Amenophi, siue Memnone illius gentis, dimanasse videntur, paulo distinctius exponere, operae pretium erit.

Poëtae plerique patriam ipsi assignant Aethiopiam.

§. 2. Graecorum plerique, regiam Tithoni, patriamque Memnonis, filii eius, in Aethiopia quaerere nos jubent. Aiunt, Memnonem Aethiopem gente extitisse. Pindarus id saepius affirmat, eaque in re aliis praeiuit. *Olymp.* II. p. 26. Memnonem appellat

'Αὄς τε παῖδ' Αἰθίο-
πα —

*Et Aurorae filium Aethio-
pem* —

Vbi vetus *Scholiastes* graecus obseruat, *fingere haec qui post Homerum scripsere.* Idem *Pyth.* Od. VI. p. 283 eum appellat

— ςρατάρχον Αἰθιόπων Μέμνονα —
— *ducem exercitus Aethiopum, Memnonem* —

QVINTVS

QVINTVS SMYRNAEVS in *Paralipomenis Homeri* ita de eo canit Lib. II. v. 31.

> Μέμνων ὀμβριμόθυμος, ἄγων ἀπερείσια φῦλα
> Λαῶν, οἳ ναίουσι μελάμβροτον Αἰθιοπίαν.

> *Memnon magnanimus adducens infinitas cohortes*
> *Gentium, quae Aethiopiam incolunt, nigros homines producentem.*

Et Libro eodem v. 100.

> Μέμνων κυανέοισι μετ' Αἰθιόπων ἀνάσσων.
> *Memnon inter atricolores Aethiopes imperium tenens.*

Et quae ibi sequuntur plura. Referenda huc quoque illa Poëtarum Romanorum testimonia, quae Memnonem nobis depingunt colore nigrum, quorum nonnulla describemus §. 7. Non alia namque de causa heroëm hunc nigrum colore fingunt, quam quod subinnuere velint, solum Aethiopicum eum in lucem edidisse.

§. 3. Poëtis hic sese iungunt historici, Rhetores, et cuiuscunque generis scriptores alii. Acceptam hi a Poëtis fabulam suam fecere, et ad posteros propagauere. Testatur DIODORVS Lib. II. p. 109. *Aethiopes Memnonem patriae suae arrogare, in qua et ossa eius recondita iaceant.* Consimiliter CVRTIVS memoriae prodidit, Lib. IV. cap. 8. Alexandrum M. voluisse *Aethiopiam inuisere; vt Memnonis Tithonique celebratam regiam cognosceret.* De auibus Memnoniis, quarum apud veteres mira fuit celebritas, scribit PLINIVS Lib. X. c. 26. *aduolare Ilium ex Aethiopia aues, et confligere ad Memnonis tumulum, quas ob id Memnonidas vocant. Hoc idem quinto quoque anno facere eas* in Aethiopia, circa regiam Memnonis, exploratum sibi Cremutius tradit.* PHILOSTRATVS *de vita Apollonii Tyanaei*, haec ex DAMIDE refert de Memnone Lib. VI. c. III. Edit. Morelli: *Memnonem occubuisse non apud Troiam; quo etiam nec venerit, sed in Aethiopia, cum regnasset apud Aethiopes, per generationum quinque spatium. Ipsi tamen Aethiopes, quoniam supra ceteros homines longissimae sunt vitae, Memnonem tanquam in adolescentia mortuum lugent.* Idem in *Heroicis* p. 572 scribit, *Aethiopem quidem fuisse Memnonem,* in

Cum Poëtis hic faciunt Scriptores alii.

* Vide eundem Lib. VI. c. 29. vbi tradit Memnonem circa Troiana bella regnasse in Aethiopia.

Iablonski de Memnone.

*in Aethiopia * ante tempus belli Troiani imperantem — Verum ** alium ab hoc fuisse Memnonem Troianum ***, recentiorem, qui vixit tempore famosi illius belli Troiani* etc. Auctor hicce, et non immerito, duos a se inuicem Memnones distinguit, Aethiopem alterum, alterum Troianum, priori iuniorem. Quid plura hic ex Scriptoribus aliis; sed eundem in sensum congereremus? Horum igitur vestigia legit HELIODORVS notissimus *Aethiopicorum*, aut fabulae Aethiopicae auctor, qui Lib. IV. p. 175 narrat, Aethiopes inter heroës suos, quibus cultum religiosum decreuerint, numerare etiam Memnonem; Libro vero X. p. 462 affirmat, reges Aethiopum Memnonem inter maiores suos stirpisque auctores recensere.

Primi famae huius auctores, per Aethiopiam intellexisse videntur Thebaidem Aegypti.

§. 4. Videntur omnes, quorum testimoniis vsi nunc sumus, aut certe ex iis plerique, nomine *Aethiopiae*, illam intelligere, quae in meridionali Africae parte, supra Aegyptum sita est. Neque ab illis LYCOPHRON recedit, qui in *Cassandra* v. 18. Tithoni cubile, et patriam Memnonis τῆς κέρνης πέλας, *prope Insulam Cernen* collocat. Nam hic quidam *Cernen* insulam vix aliam crediderim intelligi posse, quam *S. Laurentii*, quam vulgo *Madagascar* appellant. † Arabes eam *Serandah* vocare consueuerunt. Qui vero omnium primi, natales Memnonis in *Aethiopia* quaerere nos iusserunt, nomine hoc, *Thebaidem*, vel superiorem Aegypti regionem, quae contermina est Aethiopiae, designasse omnino videntur. †† Illic enim regnasse et vixisse Memnonem suum, seu Amenophin, testabantur veteres Aegyptii. ††† Illic ostendebantur *Memnonia*, quorum STRABO facit mentionem. In eadem regione erecta erat inclyta illa Memnonis Aegyptii Statua, quae talis fere hodieque superest, qualem STRABO et PAVSANIAS eam oculis subiecere. Et dubio quoque carere debet, regionem illam Aegypti, veteribus non raro dici *Aethiopiam*. Veritati plane congruunt,

* In Editione Morelliana, qua vtor, editum est ἐπὶ τῶν Τρωϊκῶν. Sed sequentia aperte clamant, legendum esse περὶ τῶν Τρωικῶν. Et sic in versione mea expressi.

** Versio Morelliana hic sensum verborum graecorum non exprimit. Eam itaque correxi.

*** In Editione Morelliana legitur νεώτερον τοῦ Τρωϊκοῦ. Scribe νεώτερον, ἐπὶ τοῦ Τρωϊκοῦ, vel ἐπὶ τῶν Τρωϊκῶν. Et sic latine reddidi.

† *Bibliothèque Orientale* de D'HERBELOT artic. *Serandah*. fol. 806.

†† Vide Synt. II. cap. II. §. 2. 3.

††† Vide ibidem §. 4.

tur, quae hac de re vir summus in haec verba commentatus est. * „Delta diu Graecis Aegyptus propria habebatur; quae a mari remo„tiores sunt ad Austrum regiones, communi [a] *Aethiopiae* nomine de„signabatur; sicut *Scythiae* nomine, Septentrionaliores. Homerus „Thebaida *Aethiopiam* vocat, illamque ab Aegypto distinguit. Me„nelaus sic Telemachum alloquitur,

[a] STRABO Lib. I. p. 33 b.

„— [b] καὶ Αἰγυπτίους ἐπαληθεὶς
„Αἰθίοπάς θ' ἱκόμην —

[b] Odyss. Lib. IV. v. 84.

„— *Per Aegyptumque vagatus*
„*Aethiopes adii.* —

„id est, ex inferiori Aegypto, siue propria dicta, in Thebaida. Nam „Homerus expressis verbis dicit, Menelaum *Thebas* venisse; illum vero „ulterius penetrasse, non est rationi consentaneum. Damis, Apollonii „Tyanei comes, vidit *Memnonis templum et eius loquentem Statuam* „*in Aethiopia*, id est in Thebaide, scilicet Libyca Thebarum parte.„ Alii vero ex veteribus, loquentes de Memnone, *Aethiopiae* nomen, sensu latiori acceperunt **, eamque ad Indiam vsque extenderunt. Sic enim apud PACVVIUM ***, *Oceanus Memnonius*, est Oceanus Indicus, seu Orientalis. Et PROPERTII non ignoti sunt hi versus, Lib. I. Eleg. VI.

Non ego nunc Hadriae vereor mare noscere tecum
Tulle, neque Aegaeo ducere vela solo:
Cum quo Riphaeos possim conscendere montes,
Vlteriusque domos vadere Memnonias.

Ex hac veterum sententia DICTYS *Cretensis* scribit Lib. IV. c. 4. *Memnon Tithoni atque Aurorae filius, ingentibus Indorum atque Aethio-*

* MARSHAMVS in *Canone Chronico* p. 430. Edit. Franek.

** Quam late apud veteres pateat *Aethiopiae* nomen, intelligi potest ex HERODOTO Lib. VII. cap. 69. 70. SYNCELLI *Chronographia*, p. 151. vbi traditur, Indos ab Indo fluuio profectos consedisse in Africa supra Aegyptum. Adde VINDINGII notas in Dictyn Cretensem Lib. IV. cap. IV. MARSHAMI *Canonem Chronicum* ad sec. XIII. p. 335. HENNERVS Commentar. ad Mosen Armenum p. 60. vult, Aethiopes, quos Memnon, Troianis auxilia laturus, duxit, fuisse Colchos. Et profecto de Memnone scribit DICTYS *Cretensis* Lib. IV. c. 4. *Indos atque Aethiopes iugis Caucasi montis ad Troiam duxit.*

*** Vide IS. VOSSII notas ad Catullum p. 271.

pum copiis superuenit. Etsi nondum satis constet, quaenam gentes hic *Indorum* nomine designentur.

Alii Memnonem ex Assyria arcessunt.

§. 5. Verum enim vero, sunt ex antiquis permulti, qui Memnonem patria Assyrium fuisse, et Susis regiam habuisse, contendant. Itaque DIODORVS *Siculus* ex CTESIA refert Lib. II. p. 109. *Auxilium Troianis ab Assyriis missum ductore Memnone, Tithoni filio. — Nam Priamus Troadis rex, quia regi Assyriorum suberat, mole belli grauatus subsidia a Teutamo, rege* Assyriorum, *petiuit. Hic decem millia Aethiopum, et totidem Susianos, cum CC curribus, illi misit. Praeerat his Memnon, Tithoni filius. Hic enim Persiae tum temporis a rege praefectus erat, pollebatque inter ceteros duces, maxima apud eum gratia. Memnon vero aetate florens, virili robore animique claritate praestabat, qui in arce Susiana regiam extruxit; quae nomine Memnoniae ad Persarum vsque Principatum durauit; viam quoque publicam strauit, quae nunc etiam nomen eius seruat.* Docent nos Scriptores eximii *, *Susa a Tithono condita fuisse, Memnonis patre, ambitus* CXX *stadiorum, figura oblonga, cuius arx Memnonium vocabatur.* Magnam famae huic veri speciem conciliat, quod Scriptores longe optimi vnanimiter testentur, arcem vrbis Susianae, ab antiquo dictam fuisse *Memnoniam*, vel etiam vrbem ipsam, a Graecis saltem, *Memnoniam* communiter nuncupari. Testimonia CTESIAE, DIODORI, et STRABONIS, iam modo retulimus. HERODOTO quoque persamiliare videmus esse, vt *Susa*, Persarum regiam **, *Memnonia* vocitet. Idem quoque faciunt *** AELIANVS, et plurimi alii, quos excitare longum foret. Sunt tamen, qui regiam Memnonis in Orientis quidem partibus locent; verum aliis in vrbibus. Iuxta HYGINVM Fab. CCXXIII. *Domum Cyri regis in Ecbatanis, fecit Memnon lapidibus variis et candidis, vinctis auro.* Quod in Appendicula ad VIBIVM SEQVESTREM *de fluminibus*, ab Hesselio edita, ita effertur p. 164. *Domus regia in Ecbatanis, quam Memnon aedificauit lapidibus candidis et variis, auro vinctis.* In AMPELII *libro Memoriali*, cap. 8. haec inueniuntur. *Murus intus medio Babyloniae, quem Memnon aedificauit lapide cocto, id est calce et sulfure, ferro intermixtus, vt sunt iuncturae.* Quis vero non intelligat, haec omnia

* STRABO Lib. XV. p. 500.
** Lib. V. c. 53. 54. VII. 151.
*** *De Animal.* Lib. V. c. 1. Lib. XIII. c. 18.

omnia nonnisi erroribus μνημονικοῖς adscribenda esse? Vnicum istud nunc tantum addam, PAVSANIAM, vt diuersas Graecorum, de patria Memnonis relationes, aliqua ratione inter se conciliaret, rem ita narrare *. *Prope Memnonem nudus est puer ex Aethiopia, quod nempe Memnon rex, ex gente Aethiopum duxerit genus. Venit tamen ad bellum Troianum, non ex Aethiopia, sed a Susis Persarum vrbe, debellatis iis omnibus nationibus, quae mediae sunt, vsque ad Choaspem fluuium.*

§. 6. Pronti vero Graeci Memnonem suum, aut ex Aethiopia, aut ex Assyria, arcessunt, ita ipsi etiam cultum diuinum vindicant, modo ab Aethiopibus, modo vero ab Assyriis oblatum. Quidam nempe honores diuinos ipsi delatos fuisse scribunt ab Aethiopiae et Thebaidis in Aegypto incolis. Ex eorum sententia PHILOSTRATVS in libris de vita Apollonii Lib. VI. c. 3. *Aethiopes Memnonem*, (etsi anno centesimo circiter et sexagesimo fato functum,) *lugere tanquam in adolescentia e viuis ereptum, et morte immatura extinctum.* Et post aliquam multa. *Sacra igitur Soli Aethiopi et Memnoni Eoo fecerunt. Sic enim ea Numina Sacerdotes cognominant, Solem quidem dicentes Aethiopem*, ἀπὸ τοῦ αἴθειν καὶ θάλπειν, *quod nempe loca illa perurat et calefaciat, Memnonem vero Eoum, quod nempe filius sit* τῆς Ἠοῦς, id est *Aurorae.* Ideoque, quod supra iam monuimus. §. 3. HELIODORVS narrat, Aethiopes inter heroës, cultu publico honoratos, ponere et Memnonem. Alii vero memoriae mandarunt, sacra huius generis, Memnoni ab Assyriorum gente fieri consueuisse. Id aperte perhibere videmus OPPIANVM, *Cynegeticon* Lib. II. v. 151.

Memnon Dei instar cultus, tum in Aethiopia, tum apud Assyrios, perhibetur.

Πάντη δ' ἔργα βοῶν θαλερὰς βέβριθεν ἀλωὰς
Μεμνόνιον περὶ νηὸν ὅθ' Ἀσσύριοι ναετῆρες
Μέμνονα δακρύουσι κλυτὸν γόνον Ἠριγενείης
Ὅν ποτε Πριαμίδῃσιν ἀμυνέμεναι πελάσαντα
Θαρσαλέος πόσις ὦκα παρέδραμε Δηϊδαμείας.

Et passim labores boum florentes onerant areas
Memnonium circa fanum, qua Assyrii incolae
Memnonem deflent; illustrem filium Aurorae,
Quem quondam Priamidis suppetias laturum
Animosus maritus Deidamiae celeriter praeueniens interfecit.

* In Phocicis cap. XXXI. p. 875.

De Forma Memnonis.

§. 7. Qui Memnoni patriam tribuunt Aethiopiam, regionis huius colorem ipsi quoque affricant, eumque *nigrum* vel * *nocticolorem* appellant. Ignorare non possunt, qui Poëtarum, Latinorum cumprimis, lectione capiuntur, nihil his esse solennius et familiare magis. Notum est VIRGILIVM memorare Lib. I. Aeneid. v. 493.

Eoasque acies, et nigri Memnonis arma.

Et MANILIVM *Astron.* Lib. I. v. 764.

Auroraeque nigrum partum —

OVIDII haec sunt *Amorum* Lib. I. Eleg. VIII.

— nigri non illa parentem
Memnonis in roseis sobria vidit equis.

Et Eleg. XIII. eiusdem Libri, Auroram Memnonis matrem sic alloquitur:

Inuida quo properas? quod erat tibi filius ater?
Materni fuerat pectoris ille color.

Ideoque in pictura quadam, quam in Templo Delphico viderat PAVSANIAS **, puer Aethiops symbolum erat Memnonis, eadem quippe forma conspicui. Eadem de causa, PHILOSTRATVM finxisse videmus, in *Heroicis* p. 742. *Memnonem in Aethiopia transmutatum fuisse in nigrum lapidem*, quo haud dubie alludit ad inclytam Memnonis Statuam marmoream, quam plures ex nigro lapide sculptam fuisse narrant. Sed ea de re plura dicemus Synt. III. Quinimo *Iconum* Libro II. p. 790. subinnuit, ante Memnonis profectionem Troianam, Aethiopes incognitos meramque fabulam fuisse. De nigro vero illo colore Memnonis, ita loquuntur veteres, tamquam cum decenti, quinimo pulchra, vultus specie, fuisset coniunctus. PHILOSTRATVS itaque loc. cit. imaginem describens, in qua Memnon pictus erat, obseruat: Ὀυδ᾽ ἂν μέλανα φαίης τὸν Μέμνονα. Τὸ γὰρ ἀκράτως ἐν ἀυτῷ μέλαν ὑποφαίνει τι ἄνθος. *Ne nigrum quidem diceres Memnonem. Nam quae ipsi inest Sincera nigredo, floris nescio quid prae se fert.* Ipse HOMERVS Memnonem nobis repraesentat, ceu forma elegantissima insignem. Loquens enim de Eurypylo, Telephi filio, scribit Odyss. Λ. v. 521.

Κεῖνον

* LAEVIVS vetus Poëta, apud GELLIVM, *Noct. Attic.* Lib. XIX. c. VII.
** PAVSANIAS vbi supra. §. 5.

Κεῖνον δὴ κάλλιστον ἴδον μετὰ Μέμνονα δῖον.
Illum sane pulcherrimum vidi post Memnonem diuinum.

Ad quae verba haec commentatur EVSTATHIVS p. 1697. Περιᾴδεται δὲ καὶ ὁ Μέμνων, καὶ δοκεῖ διὰ τὸ κάλλος, ἡμέρας υἱὸς εἶναι. *Etiam Memnon ob formae praestantiam celebratur, et hanc ob causam verisimile est, eum dici diei filium.* Idem ad Odyss. Δ. v. 188. p. 1490. in haec verba scribit: Ὡραιότητα δὲ οὐ μόνον τοῦ Μέμνονος αἰνίττεται τὸ πῶς αὐτὸν υἱὸν λέγεσθαι, ἀλλὰ καὶ Τιθωνοῦ — Ὅρα δὲ ὅτι Φαεινῆς μητρὸς πῆλας ἦν εἰκότως ὅτος υἱὸς, ὡς ἡλιώδης τὴν θέαν. *Non vero id tantum pulcbritudinem Memnonis subindicat, quod Aurorae dicatur filius, verum et quod perhibeatur natus Tithoni, cum quo Aurora consueuit. Quam apposite vero non dixit Memnonem Aurorae fulgentis splendidum filium, vt qui adspectu Soli esset similis?* In notis porro ad DIONYSII *Periegesin* v. 248. haec habet: Ἡμέρης ἐλέγετο υἱὸς εἶναι, διὰ τὸ ἐν Αἰθίοψι τάχα κάλλιστος εἶναι, καὶ μόνος ὑπολευκάνθαι (forte legendum ὑπολευκάνθαι) τὴν χρόαν, πατρὸς ὢν Τιθωνοῦ. *Memnon dictus est filius Diei, forte quod inter Aethiopes forma excelleret, solusque, Tithoni quippe filius, colore albicaret.*

CAPVT. III.

De Memnonis Graeci aetate rebusque gestis.

Memnon ab Homero numeratur inter heroës belli Troiani. §. 1. Eius in bellum Troianum profectio, et res gestae. §. 2. In illo bello Memnon Antilochum filium Nestoris certamine victum interfecit. §. 3. Memnonem vicissim interfecit Achilles. §. 4.

§. I.

Memnon ab Homero numeratur inter heroës belli Troiani.

Memnonis Graeci aetas, si Poëtas, Historicos, Rhetores et Grammaticos audimus, certa est, dubiisque obnoxia esse nequit. Summus tamen Scientiae Chronologicae Magister, illustris MARSHAMVS, spissis tenebris argumentum hoc circumuoluere annisus est. Ita autem is rationes subducit *. *Hesiodus et Homerus Memnoni fuerunt coaetanei. Homerus quidem Memnonem omnino non nominat; neque*

* Canone Chronico p. 430. Edit. Franck.

neque meminisset eius, etiamsi Iliadas vltra mortem Hectoris deduxisset; quum indecorum esset, res suae aetatis nuperas, veteribus Troianis immiscuisse. Hesiodus autem (Theog. v. 985.) *Memnonem, quem fingit Tithoni et Aurorae filium, appellat* Αἰθιόπων βασιλῆα, *regem Aethiopum.* Verum ex superioribus perspicuum est, MARSHAMVM hoc quidem in loco, a scopo aberrasse. Extra omnem dubitationis aleam positum est, Memnonem Graecorum, pluribus Seculis anteuertere aetatem Homeri et Hesiodi. Nam non modo HESIODVS, quam bene MARSHAMVS obseruat, verum et HOMERVS illius mentionem iniecit. Nomen eius expressit Odyss. Λ. 521.

Κεῖνον δὴ κάλλιςον ἴδον μετὰ Μέμνονα δῖον.

Illum sane pulcherrimum vidi post Memnonem diuinum.

Cumque verba haec Poëta tribuat Vlyssi, sic iam satis omnes intelligunt, eum res Memnonis illigare temporibus Troiani belli. Sed multo clarius magisque aperte id ipsum testatur, vbi de Antilocho, Nestoris filio, ad Troiam interemto canit Odyss. Δ. v. 187.

Μνήσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμύμονος Ἀντιλόχοιο

Τὸν ῥ' Ἠῦς ἔκτεινε Φαεινῆς ἀγλαὸς ὑιός.

Recordabatur enim mente sua eximii Antilochi,

Quem scilicet Aurorae splendidae interfecit inclytus filius.

PINDARVS itaque, quod pariter volebat * MARSHAMVS, primus vtique non fuit, qui Memnonem nobis sisteret, bello Troiano implicatum. Primus rem hanc narrauit ipse HOMERVS, isque Scriptoribus reliquis ea in re praeiuit, qui fideliter ipsum secuti sunt. Non nego, PHILOSTRATVM, qui id ex traditione per Aegyptios propagata accepisse videtur **, de duobus loqui Memnonibus, quorum alter Troiano bello antiquior extiterit, alter Troianorum rebus interfuerit. Sed quem is dicit antiquiorem Memnonem, est Aegyptius: qui hoc perhibetur iunior, quemque ad Troiam militasse, Graeci omnes consentiunt, est Memnon Graecorum, de quo hic disputamus.

Memnonis in bellum Troianum profectio et res ibi gestae.

§. 2. Quaecunque etiam Graeci de rebus gestis Memnonis sui narrant, vnice fere ad bellum Troianum referuntur. Numeratur certe inter praecipuos et fortissimos duces, qui Priamo et Troianis auxilio venerunt; sed et ad Troiae moenia, infelici fato occubuerunt. Ferunt

* Ibidem p. 431. ** Vide supra cap. II. §. 3.

Ferunt Tithonum patrem ei, vt expeditionem hanc susciperet, imperasse ac persuasisse. SERVIVS rem ita refert ad *Virgilii Aeneid.* I. 493. *Tithonus * frater Laomedontis raptus ab Aurora, filium suum Memnonem, ex ipsa progenitum, inlectus dono vitis aureae, Priamo ** ad Troiae misit auxilium.* Quod ad *vitem auream* attinet, rem nobis explicabit EVSTATHIVS, nisi quod promissionem vitis aureae non Tithono, verum Telepho regi Mysiae, filioque eius Eurypylo factam esse tradat. Ita enim ad Odyss. Λ. p. 1697. commentatur. Χρυσῆν τινα ἄμπελον Ζεὺς ἐχαρίσατο ἀντὶ Γανυμήδους τῷ πατρὶ Τρωΐ. Πρίαμος δὲ ἐκ διαδοχῆς ἐλθοῦσαν εἰς αὐτὸν ὑπέσχετο Ἀστυόχῃ, τῇ ἑαυτοῦ μὲν ἀδελφῇ, Εὐρυπύλου δὲ μητρὶ, εἰ πέμψει ἐπὶ συμμαχίᾳ τὸν υἱὸν, φασιν ἐπὶ τῇ μητρὶ κεῖσθαι, τὴν εἰς πόλεμον ἐξέλευσιν αὐτοῦ. *Iupiter cum Ganymeden rapuisset, pro eo patri Troi vitem auream dono dedit. Cum vero haec haereditatis iure successiue ad Priamum peruenisset is vitem hanc auream Astyochae, sorori suae, matrique Eurypyli promisit, si filium suum cum copiis auxilio sibi mittere vellet. Dixerat namque is, penes matrem positum esse, vt in bellum proficisceretur.* Paria habet DICTYS Cretensis, *de bello Troiano* Lib. IV. cap. 14. *Nuntius Priamo superuenit, Eurypylum Telephi ex Moesia aduentare, quem rex multis antea illectum praemiis, ad postremum oblatione desponsae Cassandrae confirmauerat. Sed inter cetera, quae ei pulcherrima miserat, addiderat etiam vitem quandam auro effectam, et ob id per populos memorabilem.* SERVIVS vero hoc ad Memnonem refert. Idem ad Aeneid. Lib. I. huncce versum 755.

Nunc quibus Aurorae venisset filius armis

*narrat ***, ei fecisse Vulcanum arma, cum auxilium Troianis ferret.* Sic igitur Memnon, precibus Priami, vt ferunt, commotus, armis diuina manu fabricatis amictus, ingentemque iuxta ac fortissimum Aethiopum aut Assyriorum exercitum ducens, Troiam, vrbi huic suppetias laturus, profectus est. Ex PAVSANIA † supra retulimus, *Memnonem venisse ad bellum Troianum, non ex Aethiopia, sed a Susis Persarum vrbe, debellatis iis omnibus nationibus, quae mediae sunt,* *vsque*

* Videtur legendum esse: *frater Priami, filiusque Laomedontis.*
** An supplendum erit? *Ad Troiae moenia.*
*** Subiunxit hoc etiam QVINTVS SMYRNAEVS Paralipom. Lib. II. v. 454.
† Cap. II. §. 5.
Iablonski *de Memnone.*

vsque ad Choaspem fluuium. Ex CTESIA vero DIODORVM commemorare intelleximus *, *Priamum Troadis regem, quia regi Assyriorum suberat, mole belli grauatum, subsidia a Teutamo Assyriorum rege petiuisse: hunc vero decem millia Aethiopum, et totidem Susianos, cum* CC *curribus illi misisse, illisque praefecisse Memnonem, Tithoni filium, Satrapam Persiae, aetate tum florentem, ac virili robore, animique claritate praestantem. — Esseque famam constantem, Memnonem viginti millia peditum, et ducentos currus bellicos adduxisse, et magna fortitudinis gloria, multos in proelio graecos neci dedisse: donec ad extremum Thessalorum insidiis trucidatus, occubuerit.* Verum gesta haec Memnonis ad Troiam ** alii latius persequuntur, quorum loca hic describere prolixum foret et taediosum.

In illo bello Memnon Antilochum, filium Nestoris, certamine victum, interfecit.

§. 3. Inter ceteras vero res, in illo bello praeclare gestas a Memnone, nihil aeque Poëtarum carminibus, Scriptorumque aliorum oratione celebratur, atque victoria, quam is de Antilocho, Nestoris filio, certamine singulari superato, ac interemto, reportauit. Ipse HOMERVS, quod iam vidimus, gloriam hanc Memnonis tacere non potuit ***, verum carmine celebrauit. Idque vnicum est, quod de Memnonis nostri gestis, Poëtarum Princeps memoriae mandauit. Celebrauit rem eandem PINDARVS *Pyth.* Od. II. p. 282. 283.

Ἐγένετο καὶ πρότερον Ἀντίλοχος βιατὰς
Νόημα τοῦτο φέρων· ὃς ὑπερέφθιτο
Πατρὸς, ἐναρίμβροτον ἀμμεί —
νας στράταρχον Αἰθιόπων Μέμνονα. Νεστό —
ρειον γὰρ ἵππος ἅρμ' ἐπέδα,
Πάριος ἐκ βελέων δαϊχθείς. —

Extitit et antea Antilochus fortis,
Mentem hanc habens, qui pro patre occubuit
homicidam cum sustinuisset
ducem exercitus Aethiopum Memnonem. Nesto —
reum enim currum equus remorabatur,
Paridis telis saucius. —

Et

* Supra loc. cit.

** QVINTVS SMYRNAEVS *Paralipom.* L. II. et. DICTYS *Cretensis de bello Troiano* Lib. IV.

*** Vide supra §. 1.

Et quae illic plura sequuntur. Vult nempe Poëta, Antilochum a Memnone occisum fuisse, cum Patrem suum Nestorem protegeret. Qua de re videri etiam potest QVINTVS SMYRNAEVS, in *Paralipomenis* Lib. II. Sed fingit PINDARVS id tum factum fuisse, cum equi Nestoris, vulnerati telis Paridis, currum eius remorarentur, quod neque apud HOMERVM, neque apud QVINTVM SMYRNAEVM legitur. Sed rem ipsam passim praedicant Graecorum Poëtae, Scriptoresque alii. De Antilocho ceteroquin olim inter Graecos venditabatur fama, quam ASCLEPIADES *Myrleanus*, magni nominis Grammaticus, in literas retulit, eaque ita habet *: Χρησμοῦ δοθέντος Νέστορι, φυλάττεσθαι ἐπὶ τῷ υἱῷ Ἀντιλόχῳ, τὸν Αἰθίοπα, ἔδοτο αὐτῷ μνήμονα ὁ Πατὴρ, καὶ ὑπασπιστὴν, Χάλκωνα κυπαρισσέα· ὃς ἐρασθεὶς Πενθεσιλείας, καὶ βοηθῶν αὐτῇ ἀνῃρέθη ὑπ' Ἀχιλλέως, καὶ τὸ σῶμα ὑπ' Ἑλλήνων ἀνεσκολοπίσθη. *Cum aliquando Nestori oraculum esset editum, iubens, ut Antilochum filium suum custodiret ab Aethiope, addidit filio suo monitorem eundemque armigerum Chalconem Cyparissensem,* qui caueret, ne cum Antilocho congrederetur. *Verum is amore Penthesileae captus, in certamine ipsam adiuuit, quare ab Achille interfectus est; eius corpus vero Graeci in crucem sustulerunt.*

§. 4. Verum repertus mox est, qui mortem Antilochi in Memnone vlcisceretur, Achilles scilicet, Graecorum omnium qui Troiam euersum profecti sunt, praestantissimus et fortissimus. Primus, quod sciamus, Graecis suis id tradidit PINDARVS, qui *Olymp.* Od. II. p. 26. ita de Achille canit.

Memnonem vicissim interfecit Achilles.

Ὃς Ἕκτορ' ἔσφαλε Τροίας
ἄμαχον, ἀστραβῆ κίο-
να, Κύκνον τε θανάτῳ Πορεν
Ἀοῦς τε παῖδ' Αἰθίο-
πα —

Qui Hectorem prostrauit, Troiae
Inexpugnabilem, firmamque co-
lumnam, Cycnum quoque morti dedit
Auroraeque filium Aethiopem.

* Apud EVSTATHIVM in Odyss. Α. p. 1697.

Ad quae verba haec notat vetus Poëtae huius doctusque *interpres.* Ταῦτα λέγουσιν οἱ τὰ μεθ' Ὅμηρον γράψαντες οὕτω. Τιθωνῷ γίνονται ἐξ Ἡμέρας παῖδες δύο. Μέμνων καὶ Ἠμαθίων. Καὶ Μέμνων μὲν ἀνῃρέθη ὑπ' Ἀχιλλέως, Ἠμαθίων δὲ ὑπὸ Ἡρακλέος. *Haec dicunt, qui post Homerum scripserunt, istum ad modum. Tithono ex Die duo nati sunt filii, Tithonus et Emathion. Memnonem neci dedit Achilles, Emathionem Hercules.* Eiusdem Poëtae versus hi sunt, *Nem.* Od.IV. p.382.

— βαρὺ
δέ σφιν νεῖκος ἔμπεσ' Ἀχιλ-
λεὺς, χαμαί. καββὰς ἀφ' ἁρμάτων
φαεννᾶς υἱὸν εὖτ' ἐνάρι-
ξεν Ἀοῦς αἰχμᾷ
ἔγχεος ζακότοι-
ο. —

— Grauis
autem Aethiopibus concertatio incidit,
Quum Achilles in terram descendens, ex curribus
Filium splendidae Aurorae interficeret cuspide
Hastae periracundae.

Post PINDARVM vix est Graecorum quisquam, qui calamitatem Priami, vrbisque Troiae, attingit, aut gesta Achillis, vel res Memnonis persequitur, qui non hunc quoque miserandum illius interitum memoriae prodiderit. De Aurora, Memnonis matre, canentem legimus OVIDIVM, *Metam.* Lib. XIII. v. 576.

Non vacat Aurorae, quanquam isdem fauerat armis,
Cladibus et casu Troiaeque Hecubaeque moueri.
Cura Deam propior, luctusque domesticus angit
Memnonis amissi, Phrygiis quem lutea campis
Vidit Achillea pereuntem cuspide mater.

Et mox apud eundem Aurora ipsa ita fatur, v. 595.

Memnonis orba mei venio: qui fortia frustra
Pro Patruo tulit arma suo: primisque sub annis
Occidit a forti (sic vos voluistis) Achille.

Extat

Extat hodieque in basi Statuae Memnonis, prope rudera priscarum Thebarum, in Aegypto superiori *, Epigramma graecum, idem subinuenies, quod adscribere non grauabor. Est enim sane elegans

Ζέεν, εἰναλίη Θέτι, Μέμνονα, χ' ἀδέα φωνεῖν
  Μάνθαν', ἐπὶ Τροίης ἄλλοχ' ἀπολλύμενον:
Αἰγύπτῳ Λιβυκῇσιν ὑπ' ὀφρύσιν, ὃ ἀποτάμνει
  Καλλίπυλον Θήβην Νεῖλος ἐλαυνόμενος
Τὸν δὲ μάχης ἀκόρητον Ἀχιλλέα μήτ' ἐπὶ Τρώων
  Φθέγγεσθαι πεδίῳ μήτ' ἐνὶ Θεσσαλίῃ.

Viuere, marina Theti, Memnona et suauiter sonare,
  Disce, ad Troiam quondam occisum:
Aegypti Libycis sub tumulis, vbi abscindit
  Pulchras portas habentem Thebam Nilus incitatus:
Insatiabilem vero pugnae Achillem, neque in Troum
  Loqui campo, neque in Thessalia.

Quod si QVINTVM SMYRNAEVM adimus, narrat is *Paralipom.* Lib. II. Nestorem ob mortem Antilochi filii, moerore pene confectum, vnicum in vindicta solatium posuisse, et cum alios ad exercendam vindictam hanc, sed sine sperato successu, adhortatus esset, Achillem tandem ad id tentandum exstimulasse, et hunc Memnoni certamine superato, acerbam mortem attulisse. Alii rem ita exponunt. Interfecto Antilocho, ** *Aiax inter vtramque aciem progressus, lacessit Memnonem.* Hic, *vbi ad se tendi videt, curru desilit, confligitque pedes cum Aiace, magno vtriusque partis metu atque exspectatione.* Tum Aiax *summa vi vmbonem scuti eius telo in aliquantum iactum,* — telum illud *vertit in latus. Quo viso regis Memnonis comites occurrere, Aiacem exturbare nitentes. Tum Achilles, ubi a barbaris intercedi videt, pergit contra, et nudatum scuto hostis iugulum hasta transfigit.* Quicquid sit, in eo consentiunt omnes, habitum fuisse telum Achillis, Memnoni vulnus exitiale intulisse.

* Descripsit illud RICHARDUS POCOCKIUS, in his *Description of the East.* Vol. I. ad p. 149. Sequor autem hic emendationes viri doctissimi, PHILIPPI DORVILLE, in Animaduersionibus ad Charitonem Aphrodisiensem, p. 50.

** DICTYS *Cretensis.*

CAPVT IV.

De Memnonis Graeci ſepultura, honoribusque, quos poſt mortem conſecutus eſt.

Plerique ſepulchrum Memnonis prope Ilium locant. §. 1. Sunt tamen, qui ſepulchrum Memnonis alibi collocent. §. 2. Honores quibus Dii mortem Memnonis proſecuti eſſe dicuntur. §. 3. De auibus Memnoniis veterum fabulae. §. 4.

§. 1.

Plerique ſepulchrum Memnonis prope Ilium locant.

Memnoni occiſo, ea fere qua occubuit in regione, non procul ab vrbe Troia, plurimi tribuunt ſepulchrum. QVINTVS SMYRNAEVS fingit Lib. II. *Paralipom.* Iuſſu Aurorae, ventos mortuo circumfuſos, per aërem canum eum ſuſtuliſſe. V. 584. ita canit:

——— νέκυν δ' ἀκάμαντες ἀῆται
Μέμνονος ἀγχεμάχοιο θέσαν, βαρέα στενάχοντες,
Παρ' ποταμοῖο ῥέεθρα βαθυῤῥόου Αἰσήποιο
Ἧχι τε νυμφάων καλλιπλοκάμων πέλει ἄλσος
Καλὸν, ὃ δὴ μετόπισθε μακρὸν περὶ σῆμ' ἐβάλοντο
Αἰσηποῖο θύγατρες, ἅδην πεπυκασμένον ὕλῃ
Παντοίῃ ———

——— Cadauer autem indefeſſi venti
Memnonis bellicoſi cum graui gemitu repoſuerunt,
Iuxta altiflui Aeſepi amnis vndas:
Vbi pulchre crinitarum Nympharum lucus extat
Amoenus, in quo ei poſtea arduum eduxerunt tumulum
Filiae Aeſepi, omnis generis arboribus opacum.

Locum hunc ipſum ſine dubio deſignare voluit STRABO, quando Lib. XIII. p. 404. in haec verba ſcripſit. *Supra Aeſepi oſtia ad Stadia circiter . . . tumulus eſt, in quo ſepulchrum oſtenditur Memnonis Tithoni filii. Prope etiam Memnonis eſt pagus.* Et PAVSANIAS in *Phocicis*, vel Lib. X. p. 875. cuius pariter locum adſcribo. *Volucres Memnonidas dicunt Helleſpontii ad Memnonis ſepulchrum ſtatis diebus*

diebus quotannis aduolantes, euerrere soli aream, quae circa tumulum pura, et arboribus vndique atque herba nuda sit, et eam collecta pinnis ex Amne Aesepo aqua, aspergere. Eundem sepulchri Memnonii locum in animo habent, quicunque de auibus Memnonidibus memoriae mandarunt, quod quouis anno Ilium ad Memnonis sepulchrum conuolent, de quibus nonnulla mox addemus. *Iuxta Ilium* locat etiam *sepulchrum Memnonis*, MARTIANVS CAPELLA Lib. VI. p. 221. Forte huc referre etiam licebit, quod a nonnullis literis proditum legimus, in vicina Bithynia, * Nicomediae Memnonis ensem asseruatum ostensumque fuisse.

§. 2. SIMONIDES vero, Poëta Lyricus antiquissimus, in Dithyrambo, quem inscripserat *Memnonem*, ** scriptum reliquit, *Memnonem hunc sepultum fuisse circa *** Paltum Syriae, iuxta fluuium † Badam.* Verosimile est, auctorem libri *de bello Troiano*, qui se DICTYN *Cretensem* nominauit, hunc ipsum locum subinnuisse, vbi scripsit Lib. VI. cap. X. *A Neoptolemo etiam*, Achillis filio, *de reliquiis Memnonis cognitum mihi, vti tradita ossa eius apud Paphum his, qui cum Phallante duce Memnonis mari ad Troiam profecti, ductore interfecto, ablataque praeda ibi morabantur: vtque Himera* —— *Soror Memnonis ad inuestigandum cadauer fratris, eo profecta, postquam reliquias repperit, et de intercepta praeda Memnonis palam ei factum est, vtramque recipere capiens, intercessu Phoenicum, qui in eo exercitu plurimi fuerant, optionem rerum omnium ac seorsum fratris acceperit, praelataque sanguinis affectione, recepta vrna Phoenicem nauigauerit: delata deinde ad regionem eius †† Palliochin, sepultisque*

Sunt tamen, qui sepulchrum Memnonis alibi collocent.

* PAVSANIAS in *Laconicis* cap. III. p. 211.

** Apud STRABONEM Lib. XV. p. 500.

*** ALDRICHIVS in notis ad Iosephum de bello Iud. Lib. II. cap. X. et Iosepho putabat, pro *Palto* reponi debere *Ptolemaida*, et pro *Bada*, *Belam*. Verum non meminerat, STRABONEM haec referre ex SIMONIDE, cuius tempore *Acco* vel *Ace*, nomen *Ptolemaidis* nondum habebat.

† Apud STRABONEM loc. cit. legitur Βαδᾶν; verum IS. VOSSIVS in obseruation. ad Pomponium Melam Lib. I. c. XIII. fin. corrigit Βάλδον, satis verosimiliter.

†† Videtur innuere regionem *Paltenam*, in qua vrbs *Paltus* erat sita. Vide notas BERKELII, et HOLSTENII ad Stephani Ἐθνικά, articulo Πάλτος.

tisque fratris reliquiis, nusquam repente comparuerit. Si aliis auscultamus, sepulchrum illud in eadem quidem ora maritima; sed propius ad fines Iudaeae, non longe a Ptolemaide situm erat. Ex eorum sententia IOSEPHVS, Lib. II. *de bello Iudaico* cap. X. §. 2. literis haec prodidit. *Duorum Stadiorum interuallo ab vrbe Ptolemaide, praeterlabitur fluuius exiguus omnino, qui* * *Bellius appellatur, ad quem Monumentum est Memnonis, sibi vicinum habens locum centum cubitorum, admiratione dignum. Est enim rotundus et cauus, et egerit arenam vitriariam.* Si tamen quod sentio dicere licet, Monumentum, cuius IOSEPHVS mentionem facit, credo non fuisse Memnonis, qui ad Troiam interiit, verum Memnonis Rhodii, inclyti ducis bellici, ** quem Darius Codomannus, vltimus Persarum rex, classibus et toti orae maritimae praefecerat, qui dum insulis graecis maris Aegaei occupandis intentus est, morte praeuentus, in regione hac, curae fideique suae concredita, sepultura et Monumento honoratus fuisse videtur. Ex historia certe constat, non ita diu post, *** viduam Memnonis huius Barsinen, Damasci in Syria ab Alexandro captam fuisse. Non desunt etiam, qui Memnonem nostrum, Troianorum adiutorem et columen, post interitum, in patria, siue ea sit Assyria, siue Aethiopia, sepulchrum inuenisse perhibeant. De auibus, quas veteres *Memnonias* nuncupant, commemorat AELIANVS de *Animal.* Lib. V. c. 1. *Recta ad Memnonis sepulchrum proficiscuntur. Id enim vel etiam nunc a Troadis incolis in honorem Memnonis Aurorae filii conditum ibi fuisse dicitur. Et Memnonis quidem cadauer, ex caede a matre in Susa illa Memnonia tam celebrata exportatum fuisse, vt humatione afficeretur, et exequiarum iusta e dignitate ei persoluerentur; illud vero cenotaphium esse.* Qui vero Memnonem inter Aethiopes lucem adspexisse, † ibique sepulchrum etiam inuenisse, perhibent, aues has †† ex Aethiopia arcessunt. PHILOSTRATVS vero *Iconum* Lib. I. p.742.

* In graeco est Βήλεος, *Beleus.* Plurimi eum vocant *Belum.* Vide CELLARII antiquam Geograph. Asiae p. 483.

** ARRIANVS *de Expedit. Alexandri* M. Lib. II. init.

*** PLVTARCHVS in *vita Alexandri* p. 676.

† Tradunt hoc DIODORVS *Siculus*, Lib. II. p. 109. TZETZA in Chiliad. VI. hist. 64. Alii.

†† PLINIVS Lib. X. c. 26. SOLINVS in *Polyhistore* cap. 43. ISIDORVS Origin. L. XII. c. 7. et alii.

p. 742. negat, *vſpiam terrarum Memnonis extare tumulum*, quandoquidem *ipſe Memnon in nigrum transformatus ſit in Aethiopia lapidem*, digitum intendens ad inclytam eius Statuam marmoream, prope Thebas in Aegypto ſuperiori viſendam.

§ 3. Crediderunt Graeci, idque ſcripto etiam tradiderunt, conuiniſſe in morte Memnonis ſui, ſigna fauoris et amoris eximia, quo eum Dii complexi ſunt. Nam, vti canit Poëta: *Honores quibus Dii mortem Memnonis proſecuti eſſe dicuntur.*

* Ἠὼς δ' ἐστονάχησε, καλυψαμένη νεφέεσσιν·
Ἠχλύνθη δ' ἄρα γαῖα· θοοὶ δ' ἅμα πάντες ἀῆται
Μητρὸς ἐφημοσύνῃσι, βίῃ φορέοντο κελεύθῳ
Ἐς πέδιον Πριάμοιο καὶ ἀμφεχέοντο θανόντι
Οἳ καὶ ἀνηρείψαντο θοῶς Ἠώϊον υἷα
Καὶ ἔφερον πολιοῖο δι' ἠέρος — &c.

Tum Aurora nubibus ſeſe condens triſtiſſimos edidit gemitus:
Tellusque inhorruit tenebris, et praepetes venti ſimul omnes,
Matris iuſſu, vno raptim itinere deferebantur
In campum Priami; circumfuſique mortuo,
Extemplo arripiunt Aurorae natum,
Perque aëra cauum auferunt. —

Fingit poſtea idem, omnes ſanguinis guttas, quae ex corpore mortui Memnonis in terram ceciderunt, vt ſignum etiam eſſent poſteris, in vnum collectas, voluntate Deorum, fluuium euaſiſſe, dictum Paphlagonium. Apud OVIDIVM *Metamorph.* Lib. XIII. v. 598. Aurora Iouem ſic alloquitur:

Da, precor, huic aliquem, ſolatia mortis, honorem,
Summe Deum rector: maternaque vulnera leni.
Iupiter annuerat, cum Memnonis arduus alto
Corruit igne rogus: nigrique volumina fumi
Infecere diem. Veluti cum flumina natas
Exhalant nebulas, nec Sol admittitur infra.
Atra fauilla volat: glomerataque corpus in vnum
Denſatur; faciemque capit: ſumitque calorem,
Atque

* QVINTVS SMYRNAEVS *Paralipom.* Lib. II. v. 548. Iablonski de Memnone.

Atque animam ex igni: Leuitas ſua praebuit alas.
Et primo ſimilis volucri, mox vero volucris
Inſonuit pennis. Pariter ſonuere ſorores
Innumerae; quibus eſt eadem natalis origo.

Non difficile erit lectori ſagaci perſpicere, OVIDIVM in his tradere voluiſſe originem auium Memnoniarum, quas Veteres fingebant ad tumulum Memnonis quotannis ſpectaculum edere, quod etiam Poëta in ſequentibus deſcribit. Auroram vero ipſam fabulantur funus filii ſui quotidiano luctu proſequi. Tangit et hoc OVIDIVS Libro illo eodem v. 621.

Luctibus eſt Aurora ſuis intenta; piasque
Nunc quoque dat lachrymas: et toto rorat in orbe.

Et ex noſtro Poëta id mutuo videtur ſumſiſſe SERVIVS, qui ad VIRGILII Lib. I. Aen. 493. ſcribit. *Memnon congreſſus cum Achille, ab eo eſt interemtus, cuius mortem mater Aurora hodieque rore matutino flere videtur.* Erant et qui talem fabulam ſpargerent, Memnonem aut potius effigiem eius ſaxeam in Thebaide, Sole oriente, matrem Auroram laeto ſalutaſſe cantu, poſt Solis vero occaſum, flebilem edidiſſe planctum. Id vero nihil aliud eſſe, quam fictionem poëticam, veritate omni deſtitutam, oſtendemus Syntagmate III. cap. IV. Non vero Aurorae tantum, Memnonis matri; ſed et reliquis Diis, memoriam eius tam charam fuiſſe ferunt, * vt ex decreto Iouis, diem, quo manu Achillis occubuerat, anniuerſario luctu et ieiunio celebrauerint. De luctu Himerae vel Hemerae, Sororis Memnonis, quo fratris ſui funus proſecuta eſt, quaedam habet DICTYS *Cretenſis* Lib. VI. c. 10. quae apud ipſum legi malim. Eſt quoque fabula haud dubie graecanica, etſi ad Memnonem Aegyptium translata, quam DEMETRIVS in libris rerum Aegyptiacarum ſcriptam reliquit. Refert nempe, ** circa Abydon, vrbem Thebaidis, naſci ſpinam arborem, de qua hanc Aegyptii fabulam vulgauerint: Aethiopes a Tithono miſſos Troiam, cum Memnonem audiuiſſent interiiſſe, illic loci coronas abieciſſe in ſpi-

* Vide ſupra cap. I. §. 5.

** Apud ATHENAEVM Lib. XV. p. 680. In graeco legitur περὶ Ἄβυλον. Sed recte viri docti correxere Ἄβυδον. Vide BERKELIVM ad Stephani Ἐθνικά, voce Ἄβυδος.

ſpinas, ideoque *** ramos earum floribus onuſtos, coronis eſſe ſimiles. STRABO Lib. XVII. p. 559. meminit etiam arboris huius circa Abydon, vbi eſſet Memnonis regia; ſed fabulam illam inſuper habet, eamque ſilentio inuoluit. Neque vllus dubito, quin a Graecis fuerit excogitata in honorem ſui Memnonis. De honoribus diuinis Memnoni, tum in Aſſyria, tum in Aethiopia, decretis, quaedam tetigimus cap. II. §. 6.

De auibus Memnoniis veterum fabulae.

§. 4 Singularia vero quam maxime ſunt, quae de auibus Memnoniis, heroi huic quotannis ad Monumentum eius parentantibus, veteres, eosque inter Scriptores graues multaque laude merito cumulati, memoriae prodere veriti non ſunt. Originem harum auium fabuloſam ex OVIDIO dedimus §. 3. Nunc quidnam illae in honorem Memnonis agere quotannis conſueuerint, ex eodem accipe.

Terque rogum luſtrant: et conſonus exit in auras
Ter clangor. Quarto ſeducunt caſtra volatu.
Tum duo diuerſa populi de parte feroces
Bella gerunt: roſtrisque et aduncis vnguibus iras
Exercent; alasque adverſaque pectora laſſant.
Inferiaeque cadunt cineri cognata ſepulto
Corpora: ſeque viro forti meminere creatas.
Praepetibus ſubitis nomen facit auctor; ab illo
Memnonides dictae, cum Sol duodena peregit
Signa, parentali periturae Marte rebellant.

Idem Poëta *Amorum* Lib. I. Eleg. XIII. Auroram ſic compellat

Quo properas Aurora? mane. Sic Memnonis vmbris
Annua ſolemni caede parentet auis.

Totam hanc de iſtis auibus fabulam paulo prolixius hunc ad modum narrat AELIANVS *de Animal.* Lib. V. c. 1. *Terram Parianorum* (in Aſia minori, non ita longe a Troia) *et vicinam Cyzicum aues aſpectu nigras incolere ferunt, quae figura corporis et forma accipitribus ſimiles eſſe videntur: eae vſu carnium cum ſe abſtinent, tum in omni victus ratione ſe continent. Eis enim ad cibum ſemina ſunt.*

*** Idem quoque de ſpina Aegyptiaca obſeruant THEOPHRASTVS *hiſt. Plantar.* Lib. IV. c. 3. PLINIVS Lib. XIII. c. 9.

Quum autumnus esse coepit, Ilium gregatim aduolant. Eas autem idcirco Memnonias vocant, quod recta ad Memnonis sepulchrum proficiscantur. Id enim vel etiam nunc a Troadis incolis in honorem Memnonis, Aurorae filii, conditum ibi fuisse dicitur. Aues igitur Memnoni cognomines quotannis eo proficisci ferunt, ibique primum in contrarias partes distrahi, deinde pugnam committere: eamque summa contentione tam diu pugnare, dum ex his dimidia pars pereat, altera vero victrix redeat, vnde discesserat. In pauciora haec PLINIVS sic contrahit, Lib. X. c. 26. *Auctores sunt, omnibus annis aduolare Ilium ex Aethiopia aues, et confligere ad Memnonis tumulum, quas ob id Memnonidas vocant.* Deinde vero et ista addit. *Hoc idem quinto quoque anno facere eas in Aethiopia, circa regiam Memnonis, exploratum sibi Cremutius tradit.* Similia sunt his, quae ex PLINIO, pro more descripsit SOLINVS in *Polyhistore* cap. XLIII. Vidimus supra §. 3. ex OVIDIO, volucres has Memnonis, sic enim fingebant Graeci, exiisse ex busto Memnonis, hancque extitisse earum originem. Aliam earundem volucrium originem, priori non multum absimilem, commemorat SERVIVS, ad Aeneid. I. 755. in haec verba: *Memnon in tanto honore apud suos Socios fuit, vt post eius mortem, cum eum nimium deflerent, miseratione Deorum in aues conuersi dicantur, et quotannis venire ad tumulum eius, et ibi lamentatione et fletibus se dilacerare, donec aliquantae ibi moriantur.* Eandem plane fabulam reperies etiam apud QVINTVM SMYRNAEVM, Lib. II. 642. &c. Et haec sunt Beneuole Lector, quae de Memnone Graeco veteres passim tradidere.

Disseremus iam nunc de Aegyptio.

De

De Memnone
SYNTAGMA II.
Quod eſt
De Memnone Aegyptio, ſiue Amenophi.

CAPVT I.
De nomine Memnonis Aegyptii, Amenophi.

Memnonis Aegyptii Statuam primus memorauit Herodotus. §. 1. Nomine eodem Memnonis vſi etiam ſunt Scriptores ſequiores. §. 2. Ipſis vero Aegyptiis Statua illa dicebatur Amenophis. §. 3. De cauſa ob quam Graeci Amenophin ſemper dixerint Memnonem. Aliorum proponuntur coniecturae. §. 4. Coniectura de re eadem noſtra adfertur. §. 5. Interpretatio nominis Aegyptiaci Amenophis. §. 6. De cognominibus Amenophis huius quaedam adduntur. §. 7.

§. 1.

Memnonis Aegyptii Statuam primus memorauit Herodotus.

Memnonem regem hiſtoria Aegyptiorum priſca penitus ignorat. Erat autem in Thebaide, prope Dioſpolin, ſiue Thebas Aegyptias, Statua Coloſſea longe celeberrima, de qua plura dicemus Synt. III. quam Graeci vocant Statuam Memnonis. Et illi Memnoni ſolent attribuere Graeci, quae ex eorum relationibus Syntagmate primo expoſuimus. Primus qui Statuae huius inclytae mentionem fecit, eamque Memnonis vocauit, eſt, ſi recte coniicio, eſt HERODOTVS, etſi viros eruditos, qui de Statua hac diſſeruere, quorumque obſeruationes oculis meis vſurpaui, loci Herodotei rationem habuiſſe non deprehenderim. Verba HERODOTI Lib. II. c. 106. id ſonant. *Columnae vero, quas in variis regionibus rex Aegypti Se-*

sostris erexit, pleraeque incolumes iam non supersunt. Quasdam in Syria Palaestina ipse vidi inscriptas, tum quibus dixi literis, tum muliebribus genitalibus. Circa Ioniam quoque duae huius viri (Sesostris) *figurae visuntur in petris incisae. — In earum vtraque insculptus est vir magnitudine quinum palmorum, dextra spiculum tenens, sinistra arcum, ceteramque item armaturam, et Aegyptiacam et Aethiopicam gestans. Ex altera vero ad alterum humerum super pectus euntes sacrae literae Aegyptiacae sunt insculptae in haec verba:* HANC EGO REGIONEM MEIS OBTINVI HVMERIS. *Quis tamen ille aut cuias fuerit, ibi quidem non significatur; ego vero alibi declaraui. Quidam vero ex illis, qui figuras has sunt conspicati,* MEMNONIS *imaginem esse coniectant* (Μέμνονος εἰκόνα εἰκάζουσί μιν) *multum a veritate deflectentes.* Nemini dubium esse potest, quin sermo hic sit de Memnone illo Aegyptio, cuius Statua Thebis erecta, omnium oculis patebat, omnibusque nota erat, etsi HERODOTVS Statuae huius, vbi de rebus Thebaeorum agit, mentionem omnino fecerit nullam. Sed animaduersione nostra indignum non est, Statuam Memnonis in Thebaide, a quibusdam appellari consueuisse Sesostris, quod videbimus §. 7. sicuti figuram Sesostris in Ionia a nonnullis Memnoni attributam fuisse, ex HERODOTO intelligimus.

Nomine eodem Memnonis, Scriptores etiam sequiores vsi sunt.

§. 2. Post HERODOTVM, Scriptores Graeci Romanique, tantum non omnes, illum cuius Statua admiranda Thebis visenda erat, nominant *Memnonem.* Sic PAVSANIAS in *Atticis* de ea loquens p. 101. *Thebis Aegyptiis trans Nilum spectaui Statuam sedentis hominis. Eam vulgo Memnonis esse dicunt.* Et IVVENALIS Sat. XV. v. 5.

Dimidio magicae resonant vbi Memnone chordae;
Atque vetus Thebe centum iacet obruta portis.

Consimiliter PLINIVS Lib. XXXVI. c. 7. *Non absimilis illi narratur Thebis, in delubro Serapis, vt putant, Memnonis Statua dicatus.* Et TACITVS *Annal.* Lib. II. c. 61. *Aliis quoque miraculis intendit animum, quorum praecipua fuere Memnonis saxea effigies — disiectasque inter et vix peruias arenas instar montium eductae Pyramides.* De eadem Statua loquens PHILOSTRATVS *de vita Apollonii Tyanei*, Lib. VI. c. 3. *Ipsius vero Memnonis Statua*, inquit, *adolescentis impuberis imaginem, referens, ad Solis radios conuersa est.* Et sic aliis quoque in locis. Quid opus est pluribus testimoniis, quorum

rum nonnulla etiam in ſequentibus adducemus? In ipſa Memnonis Statua hodieque leguntur quaedam Epigrammata graeca in Memnonem, ex quibus illud ex parte tantum adſcribo, quod in Syntagmate I. iam dedi.

Ζώεο, εἰναλίη Θέτι, Μέμνονα χ' ἀδέα φωνεῖν
Μάνθαν', ἐπὶ Τροίης ἄλλοχ' ἀπολλύμενον,
Αἰγύπτῳ, Λιβυκῆσιν ὑπ' ὀφρύσιν, ἃ ἀποτάμνει
Καλλίπυλον Θήβην Νεῖλος ἐλαυνόμενος.

Viuere, marina Theti, Memnona et ſuauiter ſonare
Diſce, ad Troiam quondam occiſum:
Aegypti Libycis ſub tumulis, vbi abſcindit
Pulchras portas habentem Theben, Nilus incitatus.

Plena eſt Statua eadem Inſcriptionum tum graecarum tum latinarum, in quibus ſemper nominatur *Memnon*, illudque toties legitur: *Audiui* Memnonem. Vide infra Synt. III. cap. IV. Quod videtur argumento eſſe, in ipſa Aegypto, a Graecis, Statuam illam alii, quam *Memnoni*, tribui non conſueuiſſe.

Ipſi vero in Aegypto indigenae, Statuam illam dicebant eſſe Amenophis.

§. 3. Verum enim vero, quod modo verbo tetigi, qui Inſcriptiones illas in Coloſſo Memnonio inſculpi curarunt, Graeci fuerunt et Romani, haudquaquam Aegyptii, neque antiquae ipſorum diſciplinae alumni. Inter omnes illas, quas a ſe deſcriptas, RICH. POCOKIVS Operi praeclaro inſeruit, nullam inuenire potui, quae dominatione Romanorum in Aegypto antiquior cenſeri merito debeat. Quaedam aetatem prae ſe ferunt Domitiani, pleraeque Hadriani. Solent ceteroquin meliores Scriptores, vbi de Statua Memnonis loquuntur, ſubdubitare, ſitne illa vere Memnonis, an vero alio potius nomine inſignienda. STRABO, qui coloſſum hunc vidit ipſe, et cui accuratior illius deſcriptio in acceptis ferenda eſt, p. 561. Edit. Geneu. maluit ipſi nullum, quam *Memnonis* nomen imponere. Verba eius infra dabimus. PLINIVS Statuam illam ait eſſe *Memnonis, vt putant*, §. 2. PAVSANIAS adductus pariter, §. 2. de eadem ſimili modo pronunciat. *Μέμνονα ὀνομάζουσιν οἱ πολλοί. Memnonem eum vocat* multitudo, vel *vulgus*, ſubinnuens graecos, ſiue patria, ſiue ſtudiis, qui tum in Aegypto vbique praeualebant, quibusque opponit indigenas Aegyptios. Et mox iſthanc ſubiungit rationem. *At ipſi Thebani Memnonem hunc eſſe negant: nam Phamenophem fuiſſe indigenam hominem*

minem dicunt. Statuam igitur illam, quam Graeci dicebant *Memnonis*, Aegyptii, quibus *Memnonis* nomen ignotum erat, nuncupabant *Phamenophin*, vbi memento, *ph* nihil aliud esse, quam notam generis masculini. Quem PAVSANIAS vocat *Phamenophem*, ob rationem allatam, alii abiecta nota masculini generis, *Amenophem* appellant. Ita nomen hoc scribitur in *Chronico*, *Alexandrino*, vel *Paschali*, p. 338. Edit. Raderi. Καμβύσης τὸν Ἀμμένοφιν, ὅς Μέμνων νομιζόμενος εἶναι λίθος, καὶ φθεγγόμενος, Τέμνει. Vbi legendum videtur: ὅς Μέμνον νομίζιται εἶναι, καὶ φθεγγόμενος λίθος. *Cambyses Amenophin, quem putant esse Memnonem, lapidem scilicet vocalem, in medio secari iubet.* Auctor iste desumsisse haec videtur ex EVSEBIO, ex quo verbis fere iisdem ea etiam repetit SYNCELLVS in *Chronographia* p. 72. et 151. Οὗτος ὁ Ἀμενῶφθις ἐστὶν, ὁ Μέμνων εἶναι νομιζόμενος, καὶ φθεγγόμενος λίθος. *Hic Amenophis existimatur esse Memnon, lapis ille loquens, et sonum* quotidie *edens.* In *Eusebianis* SCALIGERI graecis, eadem habentur p. 16. nisi quod ibi ex emendatione SCALIGERI legatur Ἀμένωφις, recte prorsus, ita enim nomen illud plerumque scriptum deprehenditur. In EVSEBII *Chronico* latino, Libro posteriori, num. CCCC. p. 72. illa sic redduntur. *Hic est Amenophis, quem quidam Memnonem putant, lapidem loquentem.* Hinc sine dubio descripsit FRECVLPHVS *Lexouiensis*, quae *Chronici* Tom. I. Lib. II. cap. V. leguntur. *Hic est Amenophis, quem quidam Menonem* (lege Memnonem) *putant, lapidem loquentem.* Idem quoque docet *Epigramma* graecum, quod in Statua Memnonis Colossea etiamnum extat, et a RICH. POCOCKIO corrupte admodum editum est. Eius initium ex emendatione * IACOBI PHILIPPI D' ORVILLII, hic apponendum esse duxi.

Ἔκλυον αὐδήσαντος ἐγὼ Πόβλιος Βαλβῖνος,
Φωνὰς τὰς θείας Μέμνονος ἢ Φαμενώφ.

Ego Publius Balbinus audiui loquentis
Memnonis, siue Phamenoph, diuinas voces.

Idem igitur erat secundum Epigrammatis huius auctorem, *Memnon* et *Phamenoph* (vel *Phamenophis*, vel etiam *Amenophis.*) *Memnonem* dicebant Graeci, *Amenophin* Aegyptii. In historia Aegyptiaca, ** vti eam

* *Animaduersion.* in Charitonem Aphrodisiensem p. 531.

** Praeter MANETHONEM, regis huius mentionem quoque fecerat CHAEREMON in *historia Aegyptiaca*, apud IOSEPHVM Lib. I. contra Apion. §. 32.

eam descripsit MANETHO, * plures occurrunt reges, qui nomen *Amenophis* gesserunt. Dubitari ergo nequit, fuisse nomen hoc inter Aegyptios familiare satis et commune. Fueritne vero inter illos reges etiam is, cui Statua Colossea in Thebaide, quae *Amenophis* nomen gessit, dedicata erat, non praeter rationem addubito. Sed de hoc argumento infra disputabitur.

Cur Amenophin Graeci semper dixerint Memnonem, aliorum coniecturae proponuntur.

§ 4 Quaeri hic non abs re potest, qui tandem factum sit, vt *Amenophin* Aegyptium, Graeci de eo loquentes, semper nuncupauerint *Memnonem*. Ignotum non esse auguror, variis hac in re eruditos coniecturis indulsisse, quarum nonnullas adferre non pigebit. Illustris MARSHAMVS, qui de Amenophi copiose et erudite differit, quique eum ** *esse illum Graecorum Memnonem* contendit, *qui Susis Phrygibusque imperauit*, in tales incidit cogitationes. *** *Phamenophis, sive Amenophis Thebanis is est, qui Graecis Memnon. Nomen ex Menis, primi regis nomine componi videtur.* Mennoph *Graecis euphoniae caussa* Mennon, *sive* Memnon. *Ceterum obscura est Aegyptiorum nominum ratio.* Postremum hoc vere et recte monuit vir Antiquitatis omnis peritissimus, et proprio exemplo satis hic ostendit, quam periculosae plenum opus aleae illi suscipiant, quotque erroribus se ipsos similiter exponant, qui ex linguis sibi ignotis, nominum deriuationes tradere et explicare nituntur. Quis facile sibi persuaderi sinet, a *Mene* deriuatum esse *Amenophis*, et ex *Amenophis* factum esse *Memnonem*? Certe qui linguae Aegyptiacae aliquam notitiam sibi compararit, non poterit non prima fronte intelligere, quantopere nomina haec a se inuicem differant. Multa dici hic possent; sed a quibus libens abstineo. Illud tantum verbulo tangam, *Menem*, et *Amenophin*, esse quidem vocabula linguae Aegyptiacae genuina; sed quorum significatio vehementer a se inuicem differt; *Memnonem* vero nomen esse Graecis proprium, ex horum lingua formatum, et ex ea tantum explicandum. Neque etiam nomen istud in Graecorum historia infrequenter occurrit. *Memnonis* historia Heracleae vrbis ad Pontum Euxinum, veteribus in pretio fuit, ex qua excerpta nobis reliquit PHOTIVS. In historia rerum ab Alexandro M. gestarum, magnum est nomen *Memno-*

* Vide IOSEPHVM Lib. I. p. 446. 447. 460. 461. 463. Adde SYNCELLVM p. 70. 71. 72. 73. 74.

** Canone Chronico ad Sec. XV. p. 424.

*** Ibidem p. 425.

Jablonski de Memnone.

Memnonis Rhodii, quem Darius Codomannus classi suae et orae maritimae, quae respicit mare mediterraneum, praefecerat. In bello Troiano, stabat a Troianorum partibus *Memnon*, de quo in Syntagmate I. satis diximus; aduersus eosdem vero dimicabat *Agamemnon*, dux exercitus Graecorum, cuius nomen ex *Memnonis* nomine deriuatum est. Etenim * Μέμνων graecis dicitur ἀνδρεῖος, *fortis*, *virtute* et *robore virili praeditus*, vnde est ἀγαμέμνων, *valde fortis*. *Memnon* ergo cum *Amenophi*, commune plane nihil habet. Prius ignorabant Aegyptii, posterius Graeci. Paulo alio modo rem aggreditur IAC. PERIZONIVS. Audiamus et eum, rationes sic colligentem. ** *Videtur tempore belli Troiani* Proteus, *siue* Sethos, *siue* Keten, *siue etiam* Tithonus, *vt mox dicemus*, *celebris Aegypti rex extitisse*, *vt et eius filius* Rhamsis, *vel* Ramsinitus: Ammenemes *autem et* Thuoris, *seu apud Graecos* Memnon *et* Thonis, *fuisse primum Duces illorum regum*, *at dein reges: Haec autem nomina* Amenophis, *et* Amenemmes, *videntur Graeci confudisse in vnum suae linguae nomen* Memnon, *de quo nunc agendum*. Et aliquanto post. *Quia* Memnonis *nomini propius etiam est* Ammenemmis *nomen idque in regibus Dynastiae* XIX. *ad cuius tempus referendum omnino videtur bellum Troianum*, *occurrit*, *vero congruens sic satis mihi videtur*, Memnonis *nomen apud Graecos inde ortum*. Tanti est acumine ingenii pollere! Quae non hic annotanda mihi forent, si omnia minutatim persequi vellem? Sed valeant haec nunc. Ceterum quae de coniectura MARSHAMI dicenda mihi erant, de hac vltima PERIZONII, repetere etsi inuitum oportet. Haec posterior plus praesidii, neque in sermone neque in historia Aegyptiorum inuenit, quam prior.

Coniectura de eadem re nostra adfertur.

§. 5. Quantumuis autem ea, quae ex obseruationibus virorum merito suo celeberrimorum attuli, mihi, et opinor aliis etiam, rem aequa lance expendentibus, parum satisfaciant, ideoque reiecerim, nescio tamen, possimne lectori aliquid offerre, approbatione ipsius et suffragio dignius. Suspicor tamen, rei huius caussam, quod *Amenophis* Aegyptii Colossum, Graeci dixerint *Memnonis*, ab HOMERO esse repetendam. Dubitari vix posse crediderim, vixisse belli Troiani tempore, heroëm aliquem, *Memnonis* nomine insignitum, potentem, rebusque bellicis clarum, qui imperium versus plagas Orientis protulerit,

* EVSTATHIVS in Homeri Iliad. E. p. 591.

** *Origin. Aegypt.* cap. XV. p. 242.

lerit, arcemque vrbis Susianae condiderit, postea Troianis auxilio venerit, et post res praeclare gestas, manu Achillis illic occubuerit. Tradunt hoc Poëtae, Historici, Oratores, Grammatici, et qui non? Neque hactenus rationem prolatam a quoquam vidi idoneam, cur hac in re testimoniis veterum fidem denegare debeam. Illius semel iterumque HOMERVM iniecisse mentionem, monuimus Synt. I. cap. III. §. 1. Quando autem Poëta heroem hunc vocat Ἠοῦς υἱὸν, *filium Aurorae*, Odyss. Δ. 188. in locutione ambigua ludere mihi videtur. Nam quia *Aurorae* nomine, * designari etiam solet *plaga Orientalis*, commode per *filium Aurorae* Poëta subinnuere potuit *virum orientalem*, ex partibus nempe Orientis Troiam profectum, sicuti in Scriptura בני קדם, *filii Orientis*, non raro dicuntur incolae regionis ad Orientem sitae. Et fuerunt inter veteres, ** auctores non spernendi, qui HOMERI locutionem hunc ad modum exponerent. Fuitque haec forte vera ratio, quod *** permulti olim Memnonem hunc ex Assyria, vicinisque Orientis tractibus, Troiam venisse contenderent, quodque *Susa*, inclytam illius regionis vrbem, *Memnonia* dicere consueverint. Verum si † Homerus gente Aegyptius fuit, et in ipsa Thebaide natus, quod †† Scriptor quidam vetus, eadem Patria satus, affirmat, aut si, quod aliis placet, in Aegypto peregrinatus est, a veri specie non abhorret, eum, quando *Memnonem* dixit *Aurorae filium*, habuisse in animo Colossum Thebaeum, qui vna cum Sole oriente, vocem emittebat, eoque Auroram vel Diem, matrem suam, salutare ab Aegyptiis perhibebatur. Et quia Aurorae ille vel Diei filius, in Thebaide, hac Aethiopia Aegyptiaca, Graecis ab eo tempore ignotus non fuit, HOMERVS vero *Memnonem* Troianum, *Aurorae filium* celebrauit, Graeci id quod verbis ambiguis Poëta de Orientali Memnone dixerat, de Aethiope vel Aegyptio acceperunt, ideoque Memnoni suo, patriam vt plurimum vindicarunt Aethiopiam. Ex eodem fonte dimanasse credo, quod, cum in Graecorum fabulis, Aurora et cum Cephalo,

* Vide supra *Synt.* I. cap. I. §. 2.

** Vide supra loc. cit.

*** Vide ibid. §. 5.

† CLEMENS *Alexandrinus*, *Stromat.* Lib. p. 302. HELIODORVS *Aethiop.* Lib. III. p. 149. ALEXANDER *Paphius*, apud EVSTATHIVM in Odyss. Lib. M. p. 1713.

†† OLYMPIODORVS historicus, apud PHOTIVM in *Biblioth.* Cod. LXXX. p. 191.

et cum Tithono consueuisse perhibeatur, Memnoni *Aurorae filio* pater tributus fuerit Tithonus. Tithonum enim narrant Priami fuisse fratrem, sicque ratio iam constat, quamobrem Priamo patruo suo, Memnon auxilium tulerit. Hinc denique factum reor, vt multa ad Memnonem Troianum, vel Orientalem referentur, quae recte explicata, nonnisi in Aegyptio Thebaeo locum habent. Verum si haec ita sunt, vti dixi, qua ratione tandem euenisse dicemus, vt HOMERVS loquens de *Memnone Assyrio*, vel *Troiano*, ad hunc, locutione saltem ambigua, quae Poëtis secutis fucum fecit, ea retulerit, quae *Aegyptio* sunt propria? Dicere possumus, penes HOMERVM forte culpam fuisse nullam. Quando enim *Memnonem* nuncupauit *Aurorae filium*, quid nos credere vetat, eum nonnisi hoc subinnuisse, heroëm illum ex *Orientis partibus* in regionem Troianam delatum fuisse. Fieri facillime potuit, vt, qui ipsum secuti sunt, locutionis huius verum sensum haud assequerentur, isteque eorum error, fabulam decantatam de Memnone, Tithoni et Aurorae filio nobis pepererit. Quod si vero Poëtarum Princeps, *Memnonem* Troianum, *Aurorae filium* vocans, digitum intendit in Colossum Thebaeum, quem in Patria viderat, quemque *Aurorae* vel Diei filium vulgo appellari nouerat, in quo absurdi nihil video, lingua Aegyptiaca, * cuius non plane ignarus fuisse videtur, fictionem hanc Poëticam suggerere ipsi potuit. Sermone Aegyptiorum ⲱⲛⲓ (*Oni*) dicitur *lapis*, et ⲛⲱⲛⲓ (*Noni* vel *Enoni*) *lapideus*. In casu quarto, ⲙ̀ⲛⲱⲛⲓ (*Menoni*, vel *Emenoni*) dicebant *lapideum*, subintellige *colossum*, vel *lapideam Statuam*. Probabile est, vulgum de colosso hoc loquentem, eum communi sermonis vsu dixisse *Emnoni*, vel ** *Menoni*, id est *lapideam*, scilicet *Statuam*, quam TACITVS consimiliter *Annal.* Lib. II. c. 61. *saxeam effigiem* vocat, quod plane eodem redit. Auguror itaque, HOMERVM, vbi de *Memnone* orientali loqui volebat, recordatum fuisse colossi sui Thebaei, qui vulgo, nomine, ad illud *Memnonis* accedente, insigniri soleret, eaque de causa Troianum locutione ambigua et fallace, dixisse *Aurorae filium*, eoque figmentis Poëtarum aliorum,

* Vide *Prolegomena* ad *Pantheon* nostrum, §. LV. p. CXXVII.

** Nonnunquam Memnonis nomen scriptum reperitur *Menon*. Exempla habes capite hoc, §. 3. &c.

aliorum, de *Memnone Aethiope*, Tithoni et Aurorae filio, occasionem subministrasse.

§. 6. Sed e diuerticulo in viam redeo, ad *Amenophin* Aegyptium. Nominis huius originationes attuli, §. 4. quas parum habere verosimilitudinis, fatebuntur credo omnes rerum iusti et aequi aestimatores. Verum quandoquidem rem hanc tetigi, eaque ad argumentum, quod hic ornandum in me suscepi, vtique spectat, exponam quae mihi verior videatur nominis huius interpretatio. Erat cum coniicerem, *Amenophis*, literis Copticis scriptum, sonare ⲀⲘⲞⲨⲚ-ⲚⲞⲨⲂ-ⲪⲒ, *Amun-nob-phi*, idque interpretor *custodem vrbis Thebarum*. Norunt eruditi, priscum genuinumque vrbis Thebarum nomen Aegyptium, fuisse *Amun-nob*. In Textu hebraico librorum Veteris Testamenti legimus * אמון נא, *Amun*, vel *Amon-no*, et ** המון נא *Hamun-no*, vti et *** נא אמון, *No-Amun*, idque interpretes Alexandrini perquam commode reddunt, loco postremo, μερίδα Ἀμμὼν, id est *portionem* vel *possessionem Ammonis*. Scriptores Graeci exotici, vrbem eam vocant Διόσπολιν, *vrbem Iouis*, scilicet *Ammonis*, et hos sequuntur interpretes etiam Alexandrini, *Ezech.* XXX. 16. Nam † *Amun* Aegyptiis nomen est Diuinitatis, quam Graeci Δία, *Iouem* interpretantur. ⲚⲞⲨⲂ, *(nob)* vero certam et *demensam possessionem* significat, vnde oportet deducere vocem νομὸς, ita Aegyptii appellabant certam regionis suae partem, vel, vt Latini loquuntur, *Praefecturam*, quod pluribus nunc persequi, prolixum nimis foret. ⲪⲒ, *(phi)* denique, sermone Aegyptiorum dicitur τηρεῖν, *seruare*, *custodire*. Ex ea ratione obseruauimus quondam †† *Vulcanum*, Princeps Aegyptiorum Numen, in Theologia gentis huius dici consueuisse ⲬⲎⲘⲒ-ⲪⲒ, *Chami-phi*, vel ⲔⲎⲘⲈ-ⲪⲒ, *Came-phi*, *Custodem Aegypti*. Consimili sane ratione, *Amenophin* interpretari nobis licebit *Amun-nob-phi*, siue *Custodem Thebarum Aegyptiarum*. Est enim credibile, Thebaeos Aegyptios, *Amenophin*, ceu vrbis suae seruato-

Interpretatio nominis Aegyptii Amenophis, tentatur.

rem

* Ieremiae XLVI. 25.
** Ezechiel. XXX. 15.
*** Nahumi III. 8.
† Videri potest *Pantheon* nostrum Lib. II. cap. II.
†† In *Pantheo* Lib. I. cap. IV. §. 9.

rem et custodem reueritos fuisse. Testatur id inscriptio graeca, quae in Colosso Memnonio visenda, a POCOCKIO edita est, quamuis iniuria temporis non leuiter corrupta. Haec tamen ex vocibus valde inquinatis eruere licuit. ΕΦΘΕΓΞΑΤΟ ΜΕΜΝΩΝ ΘΗΒΑΙΩΝ ΠΡΟΜΑΧΟΣ. *Sonum dedit Memnon Thebaeorum Propugnator.* Id certe Aegyptiace sonat *Amun-noh-phi.* Venit et alia nominis huius interpretatio in mentem; sed quam sequentibus reseruo, vbi de Statua Memnonis disserendum mihi erit, Synt. III. cap. VI.

De cognominibus Amenophis Aegyptii.

§. 7. Nomen, quod nunc excussimus, *Amenophis*, est veluti proprium *Memnonis* Aegyptiorum. Sed illum tamen aliis etiam nominibus, quae possis dicere *appellatiua*, vel *cognomina*, insignitum fuisse, deprehendimus. Ad illa refero nomen *Memnon*, non graecum, de quo diximus §. 4. quodque ibidem sumus interpretati; verum Aegyptium, quo Thebaidis incolae *colossum* suum saxeum solebant cognominare, §. 5. Aliud Amenophi nostro ab Aegyptiis impositum nomen erat *Osymandes*, vel *Osymandyas*, quod ex HECATAEO *Abderita*, DIODORVS *Siculus* memoriae prodidit Lib. I. p. 44. Perbene profecto animaduertit MARSHAMVS ex STRABONE, qui eum *Ismanden* appellat, hunc ab *Amenophi*, siue *Memnone*, re ipsa non differre. Idque ex DIODORO recte lecto et intellecto, facile potest confirmari. Sed audiamus MARSHAMVM, quia eadem opera, *Memnonis* quoque et *Osymandyae* nomina Aegyptiaca illustrare annisus est. * *Porro*, inquit, *Amenophis hic siue Memnon, qui Straboni est Ismandes, et Imandes, Hecataeo dicitur Osimandes, hoc forsitan ab Osiride, illud ab Iside nomen.* Opportune vir idem illustris, quod iam monuimus §. 4. in superioribus obseruauerat, *obscuram esse Aegyptiorum nominum rationem*, quare vehementer optauerim, vt ab explicandis obscuris huius generis nominibus, potius abstinuisset. Id enim negotium, neque hic, neque vspiam alibi, feliciter ipsi cessit. Verum id recte omnino peruidit, *Osymanden*, et *Amenophin*, siue *Memnonem*, nomina esse, quae ad vnum eundemque Colossum Thebaeum referri debent, illique ab Aegyptiis imposita sunt. Idque ipsum in Syntagmate III. ex vetusto Aegyptiorum sermone, luculenter confirmabimus. Denique et *Sesostris* nomine condecoratum fuisse a nonnullis *Amenophin*, testimonio Scriptoris magni nominis nititur. Conceptis namque verbis id testatur PAVSANIAS, curiosus Colossi Thebaei

* In *Canone Chronico* p. 427.

Thebaei spectator, quique quae de eo tradit, ab accolis accepit. Is postquam obseruasset, eum, quem *Memnonem* vocarent Graeci, ab indigenis nuncupari *Amenophin*, §. 2. 3. ista subiungit. *Audiui etiam, qui Sesostris illam Statuam esse dicerent.* Nemo vero sibi persuadeat, intelligi hic *Sesostrin*, inclytum illum regem Aegypti, omnium gentium sermonibus celebratum. Id enim si esset, nemini in tota Aegypto res huius indolis obscura et ignota esse potuisset. Etenim inter reges omnes, qui Aegyptiis vnquam imperarunt, non est quisquam illustrior, cuiusque memoria charior existeret omnibus, Sesostri. Colossus porro ille Thebaeus, a primis inde temporibus, in tanta fuit vbique existimatione, * vt inter admiranda Aegypti, numeratus semper fuerit. Et cum Aegyptii rerum insigniorum omnium memoriam tam sollicite custodiuerint, et saxis adeo insculpi curauerint, quomodo res huius generis obliuioni mandari, aut sequiori aeuo in dubium vocari potuisset? Et tamen nouimus, Statuam illam communiter, ab omnibus dictam fuisse *Amenophis*, et paucos tantum quosdam eam *Sesostris* nuncupasse. Facit hoc, vt suspicer, nomen *Sesostris*, hic non esse nomen alicuius viri proprium; sed appellatiuum. Memini, aliquando beatum LA CROZIVM, cum de rebus gestis magni Sesostris confabularemur, nomen Sesostris ita interpretatum esse, ϭⲥ-ⲟⲩϣⲧ-ⲣⲏ, (*Sois* vel *Sis-ostre*) quo significatur κύριος προσκυνῶν τὸν ἥλιον, *Dominus adorans Solem*, idque postea in Miscellaneis, manu eius exaratis, quorum, sub nomine *La Crozianorum*, editionem in me suscepi, scriptum inueni. Hoc nomine vero, etiam Statua Amenophis quam optime compellari potuit, quia solebat oriente Sole, vocem emittere, eque Solem quasi salutare, aut adorare. Posset etiam nomen idem exponi ϭⲥ ϫⲟⲩϣⲧ ⲉ̀ⲣⲏ, (*Sois*, vel *Sis-sust-ere*) *Dominus intuens in Solem*, quod fere eodem redit. Prior tamen interpretatio pluribus forte arridebit, neque me inuito.

* Vide Synt. III. cap. I.

CAPVT

CAPVT II.

De loco, vbi regnauit Amenophis, deque eius aetate.

Operae pretium est, quaerere, in quanam Aegypti Prouincia regnauerit Amenophis. §. 1. Amenophis Aegyptius fuit Thebaeus. §. 2. Neque obest nobis Philostrati et aliorum quorundam auctoritas. §. 3. Neque gens Memnonum in Aethiopia. Vera Memnonia non sunt, nisi in Aegypto superiori. §. 4. Aetas Amenophis, ex aetate Memnonis graeci, aestimari non potest. §. 5.

§. 1.

Operae pretium est quaerere, in quanam Aegypti Prouincia regnauerit Amenophis.

Amenophin MANETHO in historia rerum Aegyptiacarum, * repraesentauit vt regem pium, fortem, felicem, et potentem. Ab eo id acceperunt alii. Quinimo Scriptor ille Aegyptius, inter reges, quorum historiam scripto consignauit, ** plures recensuit, nomine eodem Amenophis designatos. Existimant igitur viri eruditi, Colossum Thebaeum, effigiem esse saxeam *** vnius ex his regibus, qui *Amenophis* nomen gesserunt. Ex iis quae diximus, per se iam satis colligi posse videtur, quamnam rex ille, secundum traditionem Aegyptiorum historicam, habuerit patriam, et vbinam gentium imperauerit. At etiamnum tamen dispiciendum restat, in quanam Aegypti regione imperasse perhibeatur. Nam in pluribus Aegypti partibus, plures simul reges, et eodem tempore summae rerum praefuisse, *Dynastiae* MANETHONIS satis testantur. Hanc vero quaestionem de patria et loco regni Amenophis, non ita esse inutilem aut superuacaneam, atque multis quidem prima fronte videri posset; sed argumentum potius, in quo mea nunc desudat opera, non parum illustrare, sequentia planum facient, et infra in Syntagmate III. data occasione, obseruabitur.

Amenophis Aegyptius fuit Thebaeus.

§. 2. Amenophi igitur, siue Memnoni Aegyptiorum, patria fuit, si traditiones gentis huius audimus, Aegyptus superior, vel Thebais. Hic etiam MANETHO regnum ei assignauerat. Etenim reges

* Apud IOSEPHVM Lib. I. adu. Apion. §. 26. 27.
** Vide supra cap. I. §. 3.
*** MARSHAMVS *Canone Chron.* ad Secul. XV. p. 424.

ges illi, * quorum seriem Scriptor hicce in *Aegyptiacis* suis contexuerat, quaeque reges plures nobis exhibet, nomine *Amenophis* nobiles, componunt *Dynastiam* eius, ** vti ab AFRICANO, et EVSEBIO ordinata est, numero XVIII. quae est *Diospolitarum*, siue *Thebaeorum*. In serie igitur regum Thebaeorum, *Amenophi*, vel *Memnoni* Aegyptiorum, locus concedendus est. Spectat eodem locus PAVSANIAE, semel iterumque ad testimonium vocati. Verba eius et hic, ac pleniora quidem, adscribere non pigebit. *** *Colossum, qui Thebis Aegyptiis est, trans Nilum — spectaui. Statua ibi est sedentis hominis. Eam vulgus Memnonis vocat: quem ex Aethiopia venisse — tradunt. At ipsi Thebaei Memnonem esse negant; verum dicunt esse eum Phamenophin, vnum ex indigenis.* Ab ipsis igitur Thebaidos incolis accepit PAVSANIAS, *Phamenophin*, cuius viderat cum admiratione Statuam, ortu fuisse Thebaeum, τῶν ἐγχωρίων, *vnum ex indigenis.* Quod vero ad situm illius loci, vbi Scriptor eximius Colossum inclytum vidit, quem ait esse Thebis, prope decantatas illas Syringas, de eo ambigi hodie non potest. Locum illum plures oculis vsurpauere, et accurate descripsere peregrinatores. Plura his iam non addo, quoniam hac de re, infra Syntagmate III. differendum mihi esse video. Ille vero locus, in quo stabat *Amenophis* saxea effigies, patria quoque ipsi fuisse credebatur. Hinc IOHANNES TZETZES Chiliad. VI. hist. 64. de Memnone ait:

Ἐν τῇ πατρίδι δ' ἀπαχθεὶς ἐτάφη δ' οἰκείᾳ
Καὶ στήλη τούτῳ γέγονε πυῤῥοποικίλου λίθου.

In patria vero propria, postquam corpus eius abductum esset Troia, sepultus est.
Et posuerunt ei Statuam ex variegato lapide.

Nec alia de causa, in Inscriptione, quam cap. I. §. 6. attulimus, is ipse appellatur Θηβαίων Πρόμαχος, *Thebaeorum Propugnator.*

§. 3. A constanti illa Aegyptiorum traditione, quam §. 2. exposui, re ipsa non recedit PHILOSTRATVS, quando Lib. VI. *de vita Apollonii* cap. 3. in haec verba scribit. *Refert Damis, fuisse Memnonem*

Neque obest Philostrati, et aliorum quorundam auctoritas.

* Apud IOSEPHVM *contra Apion.* Lib. I. p. 446. 447.
** Apud SYNCELLVM in *Chronographia*, p. 62. 70. 72.
*** In Atticis p. 101.

mnonem Aurorae filium: occubuisse vero non apud Troiam, quo etiam illum non venisse constat; sed in Aethiopia, cum apud Aethiopes regnasset per generationum quinque spatium. Ipsi tamen Aethiopes, quoniam supra ceteros homines longissimae sunt vitae (ἐπειδὴ μακροβιώτατοι ἀνθρώπων εἰσὶν,) *Memnonem lugent, quasi in adolescentia defunctum.* Equidem PHILOSTRATVS, et quem is sequi se profitetur, DAMIS, significare videntur, Memnonem Aegyptium, inter illos Aethiopes et vixisse et diem suum obiisse, qui propter singularem vitae longaeuitatem, veteribus *Macrobii* dicuntur. Hi autem in Geographia antiqua, longe supra Aegyptum, in ea Africae collocantur parte, quam hodie etiam *Aethiopiam* appellamus. HERODOTVS Lib. III. c. 17. eos *in Africa ad mare australe* locat. MELA Lib. III. c. 9. eosdem Aethiopibus illis accenset, quibus regni sedes erat Meroë. Hanc eandem oram illis assignat PLINIVS Lib. VI. c. 30. ad quem haec notat HARDVINVS de *Macrobiis. Pars est regni, quod Nubiam hodie appellant: non Bagamedri, vt Sanutus existimat.* Ex hac igitur regione Memnonem Aegyptium deducere videtur PHILOSTRATVS, neque id nego. Verum tot errores pueriles Scriptor hic aduersus praecepta Geographiae commisit, vt illius, in his rebus, sit perexigua, et pene nulla auctoritas. Eum ceteroquin nomine *Aethiopiae* re ipsa Thebaidem Aegyptiacam designare voluisse, aut certe debuisse, vel id est argumento ineluctabili, quod in Aethiopum illorum, de quibus loquitur, regione, inclytum ponat. Memnonis Colossum, quem et prolixe describit. Fueritne huius Colossi situs verus PHILOSTRATO perspectus nec ne, nunc non disquiro; sed eruditorum hodie nemo negat, fuisse eum in Thebaide, prope vrbem *Thebas* erectum. Haec igitur est Aethiopia, ex qua Memnonem Aegyptium fuisse oriundum, et in qua eum regnasse, ex communi fama, subinnuit PHILOSTRATVS. Idem de aliis iudicandum quoque est, qui Memnonem Aethiopem extitisse, eoque nigrum, perhibent. Veteres certe, eosque inter HOMERVM ipsum, *Aethiopiae* nomine designare Thebaidem Aegyptiacam, * alio loco monuimus. Non nego, recentiores quosdam, priscam illam traditionem de Memnone Aethiope, siue Thebaeo Aegyptio, nouis figmentis sic inquinasse, vt videri possit Memnon semper pro indigena Aethiopiae proprie sic dictae habitus fuisse, cuius rei exempla, ** in superioribus attuli;

* Synt. I. cap. II. §. 4. ** Loc. cit. §. 3.

attuli; verum illi morari nos non debent. Non enim tum traditionem priſcam nobis ſinceram referunt; verum propria cerebri ſui figmenta exornant.

Neque Memnonum gens in Aethiopia. Vera Memnonia non ſunt, niſi in Aegypto ſuperiori.

§. 4. Obiici forſan nobis poſſet, quod ſupra ipſi tetigimus, a veteribus nonnullis memoriae proditum inueniri, fuiſſe aliquam in Aethiopia gentem, cui a *Memnone* nomen inditum fuerit *Memnonum* *. Erant et olim, qui contenderent, eorum ipſum iam HOMERVM mentionem feciſſe. Verum vbi in omnibus Exemplaribus legitur Iliad. A. 423 μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας, *ad inculpatos Aethiopes*, illi reponebant μετὰ Μέμνονας Αἰθιοπῆας, *ad Memnones Aethiopes*: dicebantque, eſſe Aethiopum gentem quandam, quae a Memnone Tithoni filio et Diei, nomen adſciuiſſet *Memnonum*. Et fateor, gentem hanc vetuſtis Geographis incognitam non fuiſſe, quippe qui ſitum regionis ipſorum in Aethiopia deſignent. PLINII haec verba ſunt Lib. VI. c. 30. *Ex aduerſo in Africae parte Macrobii: Rurſus a Megabaris Memnones et Daveli.* Coniunguntur hic *Memnones* et *Macrobii*, inter quos poſteriores vixiſſe Memnonem et regnaſſe, PHILOSTRATVS auctor eſt. Vide §. 3. PTOLEMAEVS vero *Geograph.* Lib. IV. cap. VIII. p. 130. de iisdem haec habet. *Inter Nilum autem et Aſtapodem fluuium, ad Meroës inſulam* (ſic eſt in graeco) *Memnones*. Vix igitur in dubium vocari poſſe arbitror, ex recepta Geographorum veterum ſententia, fuiſſe gentem aliquam Aethiopicam, quam ipſi nominarunt *Memnones*. At vero illos in honorem Memnonis Aegyptii, ita denominatos non fuiſſe, ex eo ſatis conſtare vnicuique poteſt, quod *Memnonis* nomen in illis oris cognitum nemini fuerit. Quem Graeci *Memnonem* appellant, is ab Aegyptiis conſtanter dicebatur *Amenophis*, nomen vero *Memnonis* ipſis ignotum erat. Eſtne igitur dubitandum, *Aethiopes*, ſi omnino *Amenophis* notus ipſis eſſet, et ſi ab eo ſe ipſos cognominare vellent, nomen hocce eius verum ab Aegyptiis adoptaturos potius fuiſſe, quam *Memnonis* nomen ſibi penitus peregrinum, a Graecis, tam longo terrarum internallo, a patria ſua diſſitis? Genuina *Memnonia*, quibus nempe nomen iſtud, a Memnone Aegyptio adhaeſiſſe creditur, omnes unanimiter locant in Aegypto ſuperiori, plerique circa Thebas et Abydum. De iis STRABO, Geographorum antiquorum praeſtantiſſimus, Lib. XVII. p. 559 ait: *Supra Ptolemaidem eſt Abydus*, ** *in qua*

 eſt

* EVSTATHIVS in Iliad. A. p. 128.

** Sic et PLINIVS Lib. V. cap. 9. et SOLINVS in *Polybiſtore*, cap. 32.

est Memnonis regia, mirifice structa, e solido lapide, quemadmodum diximus de Labyrintho. Et mox: *Quod si, vt nonnulli sentiunt, Memnon ab Aegyptiis, Ismandes dicitur: etiam Labyrinthus Memnonius erit, et eiusdem opus, cuius Abydensia et Thebana, nam et ibi quaedam Memnonia dicuntur.* Quod auctor excellens de Labyrintho coniectat, minus firmum certumque iudicari debet, nititur enim errore manifesto, quem infra indicabimus, cap. III. §. 5. Verum apud omnes in confesso est, quod et ipse obseruat, Thebis et Abydi ostendi quaedam *Memnonia.* Idem p. 561, vbi memorabilia Thebis visenda describit, *supra Memnonium*, inquit, *sunt regum loculi*, in speluncis quibusdam in lapidem incisi. De iisdem omnino loquitur DIODORVS *Siculus* Lib. II. vbi p. 109 et haec leguntur: Ἀμφισβητοῦσι δὲ οἱ περὶ Αἴγυπτον Αἰθίοπες λέγοντες ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις γεγονέναι τὸν ἄνδρα τοῦτον, καὶ βασίλεια παλαιὰ δεικνύουσιν, ἃ μέχρι τοῦ νῦν ὀνομάζεσθαί φασι Μεμνόνεια. *In dubium hoc vocant Aethiopes, circa Aegyptum*, Memnonem in Oriente imperasse, regiamque habuisse Susa, *nam Memnonem patriae suae arrogant, idque domus regiae, quas etiamnum Memnonia vocari ferunt, indicant.* Quae hic dicitur *Aethiopia circa Aegyptum*, re ipsa alia non est, quam Aegyptus superior, quod et res ipsa loquitur, et ex iis, quae saepe in superioribus obseruanda nobis fuerunt, intelligi potuit. Verum DIODORVS ex eo, quod Memnonia perhiberentur in Aethiopia esse, satis se expedire non potuit, cum in mente eius haereret Aethiopia ab Aegypto distincta. AGATHARCHIDES, vt qui bene nosset, *Memnonia* genuina reperiri nulla, nisi in Aegypto superiori, et nihilo tamen minus intelligeret, ea etiam in Aethiopia locari, difficultatem hanc alio modo solui posse existimauit, aut solutionem ab aliis oblatam, amplexus est. Ita autem scribit in *Periplo Maris rubri* *. *Desiit hoc metallum in actu esse tum, quando Aethiopum olim agmen Aegyptum incursauit, et multis annis vrbes custoditas praesidiis suis tenuit, a quibus etiam Memnonia esse perfecta memorant, tum quando Medi et Persae rerum potiebantur.* Credat hoc Iudaeus Apella. *Memnonia* illa non alia de causa a vetustioribus dicta sunt *Aethiopica*, quam quod extructa essent in Aethiopia Aegyptiaca, seu Aegypto superiori, aut Thebaide. Verum dices forte, quidnam haec *Memnonia* ad *Amenophin*, qui in Aegypto semper hoc, nunquam *Memnonis*

* Apud PHOTIVM in *Biblioth.* Cod. CCL. p. 1322. et in *Hudsoni Geographis minor.* T. I. p. 26.

mnonis nomine primitus compellatus fuit? Recte quidem id aduersus ea, quae hoc vsque adstruxi, excipi posset, si loca illa, quae a Scriptoribus *Memnonia* vocantur, nomine hoc ab ipsis priscis Aegypti incolis designata fuissent. Quis vero id dixerit? Graeci sunt, qui nomen hoc nobis conseruarunt, quique id ab interpretibus Sacrorum graecis in Aegypto acceperunt. Iidem nobis *Heliopolin*, *Diospolin*, *Aphroditopolin*, *Heracleopolin*, et similes vrbes in Aegypto commemorant, a Graecis sic denominatas, quarum tamen vrbium nomina Aegyptiaca plane diuersa fuisse nouimus. *Heliopolin* Aegyptiis dictam fuisse *On*, ipsa Scriptura magistra tenemus. Eadem nos docet, *Diospolin* ab indigenis dictam fuisse *Amun-nob*, vel *Noh-Amun*. Et sic in reliquis. Idem plane existimandum est de *Memnoniis*. Quoties illa a Scriptoribus Graecis Romanisque nominantur, nihil nisi hoc subindicatur, fuisse aedificia structurae antiquae et splendidae, in honorem *Amenophis*, fue, vt eum Graeci vocare consueuerunt, *Memnonis*, condita, eiusque memoriae consecrata.

§. 5. Si Amenophis in Aegypto regnauit, quod Graecis saltem persuasum erat, difficile non videtur, de aetate eius, certi quidpiam constituere. Ingens enim illa nominis eius celebritas, permittere non potuisset, vt memoria rerum ab eo gestarum, et temporis, in quod regnum eius et gesta ingruunt, intercideret. Et sunt viri eruditi, inque rebus chronologicis summa cum laude versati, qui labori pepercerunt nulli, vt rem hanc ad aliquem certitudinis gradum perducerent. Verum post expensa serio omnia causae huius momenta, post excussas diligenter tiones, quas pro sententiis suis viri doctissimi adferunt, fateri tamen cogor, me iisdem tenebris, eademque incertitudine, qua antea, etiamnum premi. Equidem si Amenophis Aegyptiorum, a Graecorum Memnone haud quaquam differret, quod veterum plerique existimarent, negotium hoc omne expeditum esset, ac conclamatum. Nam dubitare non licet, Memnonem Graecorum, si extitit, extitisse tempore belli Troiani, quod exitium ipsi attulit. Vide Synt. I. cap. III. Neque enim diffiteri possum, venditari quasdam, tanquam veterum Aegyptiorum traditiones, quae cum traditionibus hac de re Graecorum poëticis et historicis plane consonant. * *In dubium hoc vocant*, inquit Scriptor pereximius, *Aethiopes circa Aegyptum, qui patriae suae Memnonem arrogant, et Palatia hodieque Memnonia vocitata ostendunt. Vtut sit, constanti fama est, Memnonem Troianis auxilio venturum*, —

Aetas Amenophis Aegyptii, ex aetate Memnonis Graeci aestimari non potest.

* DIODORVS *Siculus*.

magna fortitudinis gloria multos in praelio graecos neci tradidisse: donec ad extremum Thessalorum insidiis trucidatus, occubuit. Cadauer tamen Aethiopes ereptum combusserunt, ossaque reportarunt ad Tithonum. Haec sane de Memnone in regiis descripta commentariis haberi, Barbari asserunt. Et §. 2. TZETZAE iam adduximus versus politicos, quorum hicce est sensus: *Memnon vero in propria patria, postquam corpus eius abductum esset Troia, sepultus est. Et posuerunt ei illic Statuam ex variegato marmore.* Potest his quoque addi traditio Aegyptiorum, vti iactatur, vetus, quam ex DEMETRII *rerum Aegyptiacarum* libris attuli *Synt.* I. cap. IV. §. 3. Verum haec lectori exercitato scrupulum iniicere nequeunt. Nam quod ad DIODORVM attinet, videbunt facile, qui in huiusmodi rebus hospites non sunt, eum quae refert, ex fama incerta accepisse, quod multis adstruere opus non est. TZETZES vero, rerum Aegyptiacarum, in hoc negotio, vt videtur, plane expers, Scriptores graecos aperte et vnice secutus hic est. De loco DEMETRII quae sentio, supra iam exposui loc. cit.

Re ipsa aetas eius plane incerta est.

§. 6. Aliud omnino de *Amenophi* testantur ipsorum Aegyptiorum traditiones et Monumenta, quae attentionem aliquam merentur. Ex his DAMIS, Apollonii Tyanaei in itineribus comes, retulerat *, *Memnonem* Aegyptium, *nec ad Troiam occubuisse, nec omnino iter illuc fecisse.* Ipse vero PHILOSTRATVS commemorat ** Μέμνονα ἕτερον νεώτερον, ἐπὶ τῦ τρωϊκῦ πολέμυ, *Memnonem alium iuniorem, qui claruit tempore belli Troiani.* Prior est Aegyptius, siue *Amenophis*, posterior autem Graecorum *Memnon.* Si vera narrat PLINIVS Lib. VII. c. 56, et si de Memnone Aegyptio loquitur ***, quod mihi, non diffiteor, videtur, plurimis Seculis hic Troiani belli tempus antevertit. Sic namque scribit: *Anticlides in Aegypto literas inuenisse quendam nomine MENONA tradit*, XV. *annis ante Phoroneum antiquissimum Graeciae regem.* Aetas huius *Phoronei*, quem PLINIVS vocat *antiquissimum Graeciae regem*, et quo nihil antiquius in Graeca historia occurrere fatetur PROCLVS Lib. I. *in Timaeum Platonis* p. 31. aetas inquam huius Phoronei, Chronologis nostris ignota non est; sed hoc tamen antiquiorem esse *Menonem* (id est Memnonem Aegy-

* Apud PHILOSTRATVM *de vita Apollonii* Lib. VI. c. 3.
** Vide Synt. I. cap. II. §. 3.
*** Vide Synt. III. cap. IV. §. 7.

Aegyptiam) affirmat PLINIVS. MANETHO, Sacerdos Aegyptius, *Amenophin* multo quidem iuniorem nobis commemorat *Phoroneo*; ſed non parum tamen antiquiorem belli Troiani tempore. Nam ſi ipſius hiſtoriae rerum Aegyptiacarum, rationem aliquam habendam putamus, fuerunt tres Aegyptiorum reges, nomine *Amenophis* condecorati. Et poſt hos tres, alium etiamnum in Catalogum regum Aegypti infert *Amenophin* *, aequalem Moſi Hebraeorum Legislatori; ſed quem ** peſſima fraude, contra fidem hiſtoricam intruſum eſſe iudicat IOSEPHVS. Eadem de aetate huius *Amenophis* memoriae mandauit CHAEREMON, in *** *hiſtoria Aegyptiaca*. Iuxta hos itaque calculos, *Amenophis* in aetatem Moſis ingruit, tempora autem cladis Troianae, aliquot Seculis anteceſſit. Iam vero obſeruauimus, id quod dixi, Amenophi tribui quarto, illique, vt iudicat Scriptor Iudaicus, contra fidem annalium genuinorum, peſſime intruſo. At vero longe veroſimilius eſt, Coloſſum Thebaeum, ſi fuit effigies vnius ex his regum, ad primum potius referri, qui ſecundum rationem temporum MANETHONIS, diu ante Moſen regnauit. MANETHON ipſe, ſi ſententiam eius recte repraeſentarunt † AFRICANVS et EVSEBIVS, Coloſſum regi illi vindicat, qui ſecundus nomen *Amenophis* geſſit. Verum enim vero, mihi longe credibilius videtur, ipſum primum *Amenophin*, nomen hoc ſuum, more Aegyptiis perquam familiari, a Coloſſo Thebaeo, tanquam a diuinitate aliqua ſymbolica, accepiſſe, et ab hoc, idem nomen adſciuiſſe alios. Equidem neſcius non ſum, magnum hiſtoriae veteris, et doctrinae de temporibus inveſtigatorem, MARSHAMVM ††, Coloſſum noſtrum attribuere *Amenophi* quarto, illi, quem fictitium et ſuppoſititium iudicat IOSEPHVS. Ac quis non videt, eum rationes ſuas ita digeſſiſſe, vt hypotheſibus ſuis ſeruiret, et quod *Amenophin* Aegyptium, cum *Memnone* Graecorum, in vnam eandemque perſonam compingere vellet, reclamantibus licet genuinis Aegyptiorm relationibus et traditionibus. Eam quoque ob cauſam, rationes temporum MANETHONIS, quem tamen ſequitur, miram in modum turbat. Scribit enim †††, *Memnonem Thebanum*,

* Apud IOSEPHVM *contra Apion.* Lib. I. §. 26. p. 461.
** IOSEPHVS lib. cit. §. 26. p. 461. ſemel iterumque.
*** Apud IOSEPHVM, vbi ſupra, §. 32.
† Apud SYNCELLVM in *Chronograph*. p. 72.
†† In *Canone Chronico*, p. 424.
††† Ibidem p. 432.

num, *bello Troiano esse longe recentiorem*, cum tamen certum et ab omni dubio repulsum sit, quartum *Amenophin*, secundum MANETHONEM et CHAEREMONEM, ex quorum Commentariis historicis nobis tantum innotuit, tempora Mosis attingere, eoque bello Troiano multo antiquiorem esse. Quid diutius morer in re tam obscura, et quam, me quidem iudice, non quisquam facile extricauerit? Malo hic igitur acquiescere in iudicio IAC. PERIZONII, qui, vbi varias virorum eruditorum, de hoc argumento, sententias expendit, ita tandem pronunciat *: *Atqui nihil incertius Amenophis istius aetate; quippe quem Vsserius ad Mosis tempora refert, alii plerique ad seriora longe demittunt.*

CAPVT III.

De vita Amenophis Aegyptii rebusque ab eo gestis.

Traditio Damidis de vita Amenophis longaeua examinatur et reiicitur. §. 1. De rebus ab Amenophi gestis Aegyptiorum traditiones. §. 2. Osymandyae, qui ab Amenophi diuersus non est, res gestae. §. 3. 4. Amenophis vel Osymandyas Labyrinthum non construxit. §. 5.

§. I.

Traditio Damidis de vita Amenophis longaeua examinatur, et reiicitur.

Non desunt, qui de vita Amenophis, siue Memnonis Aegyptii, rebusque ab eo gestis, literis nonnulla mandarunt. Eo retulerim traditionem Aethiopum, id est incolarum superioris Aegypti, vel Thebaidos, quam ex *Damide* refert PHILOSTRATVS *de vita Apollonii* Lib. VI. c. 3: *Memnonem Aurorae filium Aethiopem, neque Troiae occubuisse, neque illuc profectum vnquam fuisse; sed diem obiisse in Aethiopia, cum ibi regnasset per generationum quinque spatium.* Addit postea, eum nihilo minus *in adolescentia* fato functum fuisse, quandoquidem Aethiopes, ex quibus ortum traxisset, et quibus imperasset, sint μακροβιώτατοι ἀνθρώπων, *supra ceteros homines longissimae vitae.* Tradiderintne hoc, quod de longaeuitate Memnonis sui, ex DAMIDIS testimonio, PHILOSTRATVS narrat, re ipsa Aegyptii, certo sciri non potest. Oppido tamen probabile est, plurimis et crassis

* *Origin. Aegypt.* cap. XII. p. 188.

crassis valde mendaciis, quibus vita illa Apollonii tota scatet, et hoc esse annumerandum. Quis enim non intelligit, auctorem huius famae, de incredibili longaeuitate Memnonis, eum ex Aegypto transferre ad illos Aethiopes, qui longius aliis hominibus vitam producere credebantur, et quos ideo veteres appellarat μακρόβιους, *Macrobios*, de quibus nonnihil dixi cap. II. §. 3. Res ipsa id non loquitur, sed clamat. Verum ista profecto genuina Aegyptiorum traditio non est. Nam Thebaei in Aegypto superiori, Pausaniae affirmarunt *, Memnonem aut Amenophin esse τῶν ἐγχωρίων, *vnum ex indigenis*, in regione sua natum. Et multa sunt, quae inuicte docent, fuisse hanc communem inter omnes Aegyptios famam. Vide cap. II. §. 2. 3. 4. Verum enim vero, vt etiam concedam, Memnonem DAMIDIS, inter Aethiopes Macrobios vixisse, iisque imperasse, ne sic quidem, cum testimoniis de his hominibus veterum, conciliari potest, quod nugatur ille blaterat, Memnonem regnasse *per generationum quinque spatium*. Sic enim tempus, quod regnando emensus est hicce Memnon, complecteretur ** annos plusquam centum et sexaginta. Addendi autem annis hisce compiures alii, quos vixisse credi potest, antequam regni habenas capesseret. Multo magis ab omni veri specie remotum est, quod illic additur, eum qui tot annos inter Macrobios vixerit, habitum fuisse pro adolescente. Quot igitur non anni, in gente illa, tribuendi erunt viris? quot senibus? quot tenique decrepitis? Haec non modo fidem omnem superant; sed et testimoniis veterum de longaeuitate Macrobiorum. De iis enim haec tradit MELA *de situ orbis* Lib. III. cap. IX. *Aethiopes sedem Meroën habent, terram, quam Nilus primo ambitu amplexus, insulam facit. Pars, quia vitae spatium dimidio fere, quam nos, longius agunt, Macrobii dicti.* Si igitur Scriptorem hunc, et quos ille secutus est, audimus, Macrobii, vbi ad senilem aetatem peruenirent, annos viuebant circiter centum et viginti. Alexander M. in Epistola ***, cui Sophista quidam nomen eius praefixit, Macrobiis; sed quos in India Orientali locat, attribuit annos centum et quinquaginta. Sed quid hoc ad *Macrobios* DAMIDIS, et ad Memnonem eius Aethiopicum? qui si, senectutem attigisset, annos trecentos

* PAVSANIAS p. 101.

** Apud veteres enim communiter, tres generationes conficiunt centum annos. Vide BENTLEII *Dissertation upon Phalaris's Epistels* p. 35.

*** Apud SVIDAM in Βραχμᾶνες, Iablonski de Memnone.

trecentos vtique, quin et quadringentos viuendo superasset. Quod si igitur, quod DAMIS de Memnone Macrobio Aethiope nugatur, ne de Macrobiis quidem, quales a veteribus nobis repraesentantur, cum aliqua veri specie dici potuit, quanto minus de Thebaeis Aegyptiis, qui Memnonem ciuem suum extitisse, perhibebant? Quantum non ab inepto hoc figmento, distat Aegyptiorum traditio de illis regibus, qui *Amenophis* nomen gesserunt? Primus enim ex illis * annos regnavit viginti et septem: secundus annos triginta, ac menses quinque: tertius nouem et decem annos, mensesque sex. De quarto autem *Amenophi*, nihil neque ** MANETHO, neque *** CHAEREMON commemorant, quod credere nos iubeat, † eum communem vitae humanae sortem atque terminum aliqua superasse. Haec tam prolixe persecutus minime essem, nisi viderem †† viros in doctrina temporum Principes, figmentum illud DAMIDIS putidum, non modo referre; verum illud etiam admittere, illique rationes temporum accommodare. Mihi post haec, quae nunc disputaui, tuto affirmare licebit, narrationem illam DAMIDIS, aut nil esse, nisi figmentum ineptum et nugacissimum, aut subesse illi sensum aliquem arcanum, ex doctrina Sacerdotum mystica explicandum. Non ego, postremum hoc, moribus Aegyptiorum tam bene congruens, mihi maiorem in modum placiturum fuisse, si testimonio alius cuiusdam Scriptoris fide digni confirmatum vidissem.

De rebus ab Amenophi gestis, Aegyptiorum traditiones.

§. 2. Quod attinet ad res gestas *Amenophis*, siue *Memnonis* Aegyptii, de iis MANETHO aut literis mandauit nihil, aut quod mandauerat, diu iam deperditum est. In fragmento certe huius Scriptoris, quod IOSEPHVS conseruauit, tres quidem reges, nomine *Amenophis* nobiles, commemorantur; sed ††† praeter annos, quos regnando expleuerunt, aliud quicquam de illis ibi non refertur. In *Dynastiis* eiusdem, sicuti AFRICANVS et EVSEBIVS eas digesserunt, monetur quidem * de secundo ex his regibus, quod is sit, cuius

* IOSEPHVS *aduersus Apion.* Lib. I. §. 15. p. 446. 447.
** Apud IOSEPHVM, *aduers. Apion.* Lib. I. §. 26. p. 460. 461.
*** Apud eundem, vbi supra, §. 32. p. 465.
† Vide mox §. 2. not. ***.
†† MARSHAMVS in *Canone Chron.* p. 432.
††† Vide IOSEPHVM *aduers. Apion.* Lib. I. §. 15. p. 446. 447.
* In SYNCELLI *Chronographia* p. 72.

ius habeatur colossus saxeus, loquela praeditus. At praeter hoc, nihil de eo amplius traditur. Et dubitari insuper non immerito potest, fueritne hoc ab ipsa MANETHONIS manu profectum. Est et in eiusdem historia *Aegyptiaca*, * quartus *Amenophis*, de quo extat ** prolixa eius narratio; sed illum IOSEPHVS fictitium et insititium iudicat, malaque fide in catalogum regum Aegypti a MANETHONE intrusum. MARSHAMVS vicissim, quod supra vidimus, cap. II. §. 6. ex temporum ratione concludi posse putat, hunc vere esse illum, cuius marmorea effigies a tot Scriptoribus celebratur. Ego, si quatuor exstiterunt reges Aegypti, *Amenophis* nomine celebres, induci quidem non possum, vt credam, quartum inter hos illum esse, in cuius honorem Colossus Thebaeus erectus est. Sed de hoc quarto *Amenophi*, alia tamen a Sacerdote Aegyptio commemorari video, quae me quidem iudice, ad *Amenophin* nostrum, siue *Memnonem* Aegyptium, referri debent. Adscribamus quaedam huc spectantia, ex IOSEPHO Lib. I. *adu. Apion.* §. 26. 27. *Amenophin regem, fictum et contra historiae fidem catalogo regum inserit, ideoque *** annos regni eius definire ausus non est, quamuis ceteris regibus annos, quibus regnarunt, accurate apponat. Et huic fabulas quasdam annectit, oblitus ferme eorum, quae tradiderat. — Hunc igitur Amenophin, quem supponit, ait desiderio incensum fuisse, videndi Deos, quod etiam Horo, alicui eorum, qui ante ipsum regnauerant, regi, contigisset, et hoc suum desiderium patefecisse Amenophi cuidam, sibi cognomini, filio Paapis, qui propter sapientiam et praescientiam futurorum, diuinae naturae videbatur particeps: hunc vero dixisse regi, quod posset videre Deos, si regionem vniuersam a leprosis immundisque hominibus perpurgasset.* Narrat deinde, quo pacto rex Amenophis, homines aliqua parte corporis mutilatos, vsque ad octoginta millia, in lapicidinas miserit, quae in parte Aegypti orientali versus mare rubrum sitae sunt, postea vero ipsis permiserit, vt in vrbem Auarin a Sacerdotibus dictam Typhoniam, se reciperent, vbi ducem nacti sunt Mosen, Sacerdotem quondam

Helio-

* Vide cap. II. §. 6.

** Apud IOSEPHVM Lib. I. *adu. Apion.* §. 26.

*** In ipso MANETHONIS Opere annos regni huius Amenophis non repperit IOSEPHVS. At vero, qui Dynastias eius digesserunt, AFRICANVS et EVSEBIVS, largiti sunt ipsi, prior annos XX. posterior vero XI. MARSHAMVS p. 433.

Heliopolitanum, * cui nomen Aegyptium fuit *Osarsiph*, vel *Osirsaph*. Dum vero in vrbe Typhonia a pristinis malis requiescerent, contigisse fertur, vt Pastores, qui olim Aegypto potiti erant, deinde vero in Syriam Palaestinam recesserant, iam redirent, seque ad illos adiungerent; sed et pessimis modis eos affligerent. Vltimo denique loco commemoratur, Amenophin valido Aethiopum exercitu adiutum, Pastores et immundos homines aggressum esse, eosque ex Aegypto in Syriam repulisse. Haec est summa eorum, quae de Amenophi suppositio, literis consignauerat MANETHO, et quae prolixius apud IOSEPHVM legi possunt. Quaedam in his occurrere, quae vix alium quam mysticum sensum admittunt, etiam me non monente, lector attentus et exercitatus facile obseruabit. Et nos plura isthac de re disputabimus *Synt*. III. cap. VI.

Osymandyae, qui ab Amenophi non differt, res gestae.

§. 3. In Superioribus post MARSHAMVM, ** obseruauimus e STRABONE, *Osymandyam* HECATAEI, re ipsa non differre a *Memnone* Aegyptio, vel *Amenophi*, etsi Scriptores plerique duos hos a se inuicem distinguant. Ipse quoque DIODORVS *Siculus* *** qui narrationem HECATAEI de *Osymandya* nobis conseruauit, † si verba eius curate expendantur, obseruationem nostram mirifice confirmat. In Statua huius *Osymandiae*, vel *Memnonis*, aliorum tamen fide, hanc Inscriptionem legi perhibet, quam secuti †† MARSHAMVM, talem hic exhibemus.

Βασιλεὺς Βασιλέων Οσυμανδύας εἰμί.
Ἐι δέ τις εἰδέναι βέλεται πηλίκος εἰμί, καὶ πᾶ κεῖμαι
Νικάτω τι τῶν ἐμῶν ἔργον.

Sum Rex Regum Osymandyas; Si quis nosse velit, quantus sim, et vbi iaceam, vincat aliquid meorum Operum. Statua haec, quam DIODORVS subinnuit, etsi eam oculis ipse vsurpasse minime videatur, hodieque, vti auguror, superest, eamque, si recte coniicio, RICHARDVS POCOCKIVS accurate delineatam aeri incidi curauit. Verum enim vero, Inscriptio haec DIODORI nunc in illa non modo

* Vide *Prolegomena* ad *Pantheon* nostrum §. XI. n. **.
** Vide supra cap. I. § 7.
*** Lib. I. p. 43. 44.
† Vide *Synt*. III. cap. V. §. 2. 3.
†† *In Canone Chron*. p. 428.

do non legitur; sed nulla etiam illius indicia et vestigia apparent. Neque etiam memini, ex veteribus quenquam, vno DIODORO excepto, Inscriptionis illius mentionem iniicere qualemcunque, tametsi Statuam memorent permulti, et quidam ex iis, eandem satis prolixe describant. Et id tamen, quod DIODORVS memoriae prodidit, Sacerdotes Aegypti, * e *commentariis* suis *sacris*, vt iactabant, retulerant Hecataeo Milesio, aliisque Graecis, qui postea id ipsum literis consignarunt. Ab hisce auctoribus, diu iam deperditis, rem hanc accepit DIODORVS. Potest exemplo hoc colligi, quam strenue et suauiter, Sacerdotes Aegyptii, inprimis a tempore Ptolemaeorum, ** quo omnis eorum scientia arcana, quam sibi tamen arrogabant, vehementer diminui, et paulatim plane interire coeperat, peregrinis imponere solerent. Licet etiam ex eo aestimare, quae fides hominibus his haberi possit, quando interpretationes Obeliscorum prisci aeui, aliorumque antiquorum Monumentorum, literis hieroglyphicis conscriptorum, iactarunt, aliisque fidenter venditarunt. Nam etsi minime negare velim, eos memoriam quarundam rerum, Monumentis his inscriptarum, a Maioribus acceptam, conseruare potuisse, et id tamen certum est, *** plurimos sibi talium rerum scientiam attribuisse, qua re ipsa plane destituti erant. Verum ea haud quaquam ignorare videri volebant, quae maiores ipsorum, diligentia et opera mirifica memoriae mandare, lapidibusque non facile perituris inscribi voluissent.

§. 4 Sed operae pretium fuerit, nosse, quaenam sint magna illa et admiranda opera, Osymandyae, quae in Inscriptione DIODORI, illi tribuuntur, et in quibus ipsum ab alio quoquam vinci posse negatur. Et istud auctor idem ille egregius nos docebit. Ex alio enim narratione refert, post atrium istud, in quo erecta stabat Osymandyae Statua, sequi Peristylion atrio praestantius et magnificentius, vbi in marmore literis hieroglyphicis insculpta cernebantur magna regis huiusce facta, et opera illustriora. Commemorabatur illic † *bellum gestum cum Bactris, qui desciuerant ab eo, aduersus quos exercitum eduxerat quadringentorum millium peditum, et viginti millium equitum. Exercitus in quatuor agmina diuisus, a totidem ducebatur filiis*

In eodem argumento pergitur.

* DIODORVS, vbi supra, p. 44.
** Videri possunt *Prolegomena* ad nostrum *Pantheon*, §. LXIV.
*** Eadem *Prolegomena*, vbi supra.
† DIODORVS p. 44. 45.

filiis regis. In primo pariete rex conspiciebatur murum oppugnans amni circumfluum, in primaque acie cum hostibus oppositis dimicans, socio leone, cuius vna cum rege pugnantis terribilis erat species. — In secundo pariete cernebantur captiui huius regis tracti, absque virilibus et manibus, quo effoeminati eorum animi videntur significari. Tertius inde paries omnis generis sculpturas et picturas insignes exhibet, quibus victimae regis et triumphus ob illud bellum profligatum actus, exprimitur. &c. &c. Et post paucula interiecta. *Exinde ambulachrum est variis aedificiis refertum. Tum affabre sculptus et floride pictus rex spectatur, aurum et argentum Deo offerens; quod annuatim rex ex omni Aegypto, de argenti et auri fodinis percepit. Summa quoque ad argenti rationem adscripta erat trecenties vicies centena minarum millia.* Vides, quantae tribuantur regi huic laudes. Plura apud DIODORVM videri possunt. * *Summa est, hunc regem, non bello tantum, sed etiam pace magnum; erga Deos pium; erga homines iustum fuisse.* Quis vero quaeso, Opera haec *Osymandyae* apud DIODORVM legens, animoque suo voluens, in eam se induci facile patietur sententiam, hunc ipsum, eundem esse cum *Amenophi* quarto, de cuius rebus ex MANETHONE quaedam attulimus §. 2. quod asserit ** MARSHAMVS; cum tamen duorum horum regum facta et res gestae, toto coelo differant? Et cui vicissim, lectis iis, quae de *Osymandya* praedicantur, non in mentem confestim veniat, ea ipsi tribui, quae alii de magno *Sesostri* narrant. Conferantur modo, quae ex Diodoro de rebus *Osymandyae* hic descripsimus, cum hisce TACITI Annal. Lib. II. c. 60. *Mox visit veterum Thebarum magna vestigia. Et manebant structis molibus literae Aegyptiae, priorem opulentiam complexae: Iussusque e Senioribus Sacerdotum patrium sermonem interpretari, referebat, habitasse quondam septingenta millia aetate militari: atque eo cum exercitu regem *** Ramsen Libya, Aethiopia, Medisque et Persis, et BACTRIANO, ac Scytha potitum; quasque terras Suri, Armeniique et contigui Cappadoces colunt, inde Bithynum, hinc Libycum ad mare imperio tenuisse. Legebantur et indicta gentibus tributa, pondus argenti et auri, numerus armorum equorumque, et dona templis ebur atque odores.* &c. Narranturne et ab hoc et ab illo

* MARSHAMVS in *Canone Chronico*, p. 425.
** Ibid. p. 424.
*** Hunc viri doctissimi eundem existimant cum Sesostri.

illo res penitus eaedem? Et hinc peti forte ratio poterit, quod * nonnulli olim *Amenophin* Thebaeum nominarent *Sesostrin*, etsi id ab omni veri specie repulsum esse, aliamque etiam famae huius rationem reddi posse, monuerim cap. I. §. 7. Prior tamen coniectura, quod non diffiteor, aliquid ex eo pondus accipit, quod nonnulli Statuas memoriae et honori Sesostris consecratas, *Memnoni* Aegyptiorum, siue *Amenophi* attribuerent.

§. 5. Quod si vera narrat STRABO, *Osymandyae* huic debetur etiam constructio Labyrinthi in Aegypto, quod videtur fuisse aedificiorum omnium, quae in mundo vnquam condita fuere, amplissimum, sumtuosissimum, et admiratione dignissimum. Verba eius sunt Lib. XVII. p. 559. *Quod si, vt nonnulli aiunt, Memnon ab Aegyptiis Ismandes dicitur, etiam Labyrinthus nomine Memnonii condecorandus erit, opus videlicet illius, cuius et extant Abydi et Thebis Monumenta. Nam et illic Memnonia ostenduntur.* Non animus hic est, de conditoribus Labyrinthi accurate disputare, ad cuius mirabilem structuram, quod ex indiciis nonnullis colligo, Israëlitas seruitute Aegyptiaca pressos, adhibitos fuisse auguror; verum obseruo tantum, id quod ex STRABONE hac de re attulimus, non niti fide veterum Monumentorum; sed esse meram tantum coniecturam nobilissimi Scriptoris. Sciebat nempe, eum quem Graeci *Memnonem* appellare solerent, ab ipsis Aegyptiis *Amenophin*; sed et *Ismanden*, vel *Usmendem* nuncupari. Audiuerat etiam ex fama, sane obscura et valde incerta, illi qui in Labyrintho sepultus esset, nomen fuisse *Imandis*. Ex hac soni in duobus nominibus qualicunque similitudine et affinitate, colligit Scriptor eximius, verum sermonis Aegyptiaci expers, duo haec nomina esse vnius tantum viri. Quot non consimilis argumentationis exempla, in MARSHAMI *Canone Chronico*, et PERIZONII *Aegyptiacis*, et haud minus apud alios quoque historiae et Chronologiae veteris inuestigatores, reperire licet? Quare operae vix pretium est, hariolationem illam praestantissimi Geographi, serio confutare. Adscribam tamen iudicium ea de re MARSHAMI, quod non possum non magnopere probare. Ita autem ille p. 426. postquam STRABONIS verba, etiam a me prolata, adduxisset. „Paulo ante idem de Labyrinto dixerat, *sepulti nomen esse Imanden*,

Amenophis vel Osymandyas Labyrinthum non construxit.

* PAUSANIAS p. 101.

„*den*, qui * in *Epitome* scribitur Μαΐνδης. Apud Diodorum [a] „*Mendes sepulchrum sibi construxit Labyrinthum*, quem cum *nihil* „*bellici suscepisse* dicat, ille Memnona non intellexisse videtur. „ et quae illic plura sequuntur. Quibus vnicum hocce addo, plerosque conditorem Labyrinthi vocare non *Menden* vel *Imanden* ** verum *Moerin.* Et si vel Operis huius admirandi auctor, aut qui primus in eo sepulchrum inuenit, *Mendis* aut *Imendis* nomen gessisset, quod valde incertum est, alius tamen omnino ab *Osymandya* Thebaeo, censeri omnino deberet.

[a] Lib. I. p. 30. C.

* Ea ab HVDSONO edita est inter Geographos minores. Vide eam To. II. p. 220.

** Vide MARSHAMVM Lib. cit. p. 237. 238.

SYNTAGMA III.

De Statua celeberrima Memnonis Aegyptii, siue Amenophis et Osymandyae.

CAPVT I.

De magna, in qua Statua haec apud veteres fuit existimatione.

Magna quondam fuit celebritas Statuae Amenophis in Thebaide. §. 1. Etiam postquam mutilata esset, a veteribus magnopere celebrata fuit. §. 2. Qui iter in Aegyptum suscipiebant, Statuam quoque Memnonis inspicere solebant. §. 3.

§. 1.

Transeo nunc ab Amenophi siue Osymandya, ad celebratam tot veterum Scriptis, Statuam eius saxeam, prope Thebas, in Aegypto superiori, erectam, ad quam visendam tot vndique spectatores, indigenae et peregrini, confluebant, et quae ab omnibus olim inter admiranda Aegypti numerata fuit. Vix igitur ex Scriptoribus veteribus quisquam de Aegypto, et spectatu in illa dignis, loquitur, quin etiam Statuae huius celebris mentionem iniiciat. Exemplo sit DIONYSIVS *Periegetes*, qui in breui Orbis descriptione, vbi ad Aegyptum peruenit, Memnonem siue Statuam Osymandyae tacere non potuit. Sunt enim hi eius versus, etiam supra allati:

Magna quondam fuit celebritas Statuae Amenophis in Thebaide.

Ἡ μὲν ὅτοι Θήβην ἐρικυδέα ναιετάουσι
Θήβην ὠγυγίην ἑκατόμπυλον, ἔνθα γεγωνὼς
Μέμνων ἀντέλλουσαν ἑὴν ἀσπάζεται Ἠῶ.

Et qui Thebas percelebres inhabitant:
Thebas priscas, centum portas habentes: vbi resonans
Memnon exorientem suam salutat Auroram.

Quare satis mirari non possum, HERODOTVM, diligentem illum antiquitatum Aegypti inuestigatorem et narratorem, Statuae illius admirandae mentionem iniecisse nullam. Ipse equidem * in superioribus, lectorem obseruare iussi, Scriptorem hunc laude dignissimum, in loco, vbi id minime expectasses, obiter ac aliud agendo, Statuae istius fortuitam et breuem facere mentionem. At vbi res ipsa id postulare videbatur, vbi admiranda Aegypti praedicat, vbi de Thebis Aegyptiis, vbi de Diis et Sacris magnae illius vrbis referre satagit, prodigium Statuae Thebaeae commemorare negligit. Non sane diffiteor, Statuam Amenophis, illo iam tempore, quo Herodotus Aegyptum itineribus peragrauit, siue iussu ferocis Cambysae, siue, vt alii narrant, terrae motu, violatam et media corporis parte disruptam fuisse. Verum casus ille tamen non effecit, vt Statuae huius miraculum, sonitus oriente Sole, a lapide emissus, desierit penitus. Testimonia, quae iamiam in medium proferam, satis ostendunt, vocem illam lapidis, loquelam imitantis, auditam posthaec semper fuisse, vsque ad seculum IV. aerae Christianae. Suspicari tamen quis posset, Statuam Memnoniam, tempore Herodoti, mutilatam quippe et ex parte collapsam, neglectam iacuisse, et diu demum post, forte regnantibus Ptolemaeis, vocem miraculosam, Colosso huic, etsi truncato, restitutam fuisse. Inter omnes certe, quos memoria repetere possum, MANETHO Sacerdotum Aegyptiorum tempore Ptolemaei Philadelphi Princeps, primus est **, qui et statuae Memnoniae disertis verbis meminerit, et vocis admirandae a Statua hac emissae. Is vero annis circiter ducentis Herodoto iunior extitit. Sed dubitari etiam merito potest, an ab ipso MANETHONE annotatio haec profecta fuerit, habueritne vero auctorem AFRICANVM, vel EVSEBIVM, quod mihi certe longe fit verosimilius. Quod si vero res ista ita se habet, vti dixi, pronum est conficere, ante Augusti Imperatoris aetatem, neminem de voce Memnonis mirabili aliquid literis mandasse, remque hanc totam illo ipso tantum tempore inter Graecos innotuisse. Nam non potest produci ante illud aeuum quisquam, qui vocis Memnoniae mirandae prodigium

* *Synt.* II. cap. I. §. 1.
** Apud SYNCELLVM in *Chronographia* p. 72.

dignum celebrauerit. Quot vero non sunt, qui ab illo tempore rem adeo miram et ore et scripto celebrarunt? Videtur res haec illo tempore tantum, haut vero antea itidem orbi graeco cognita fuisse. Testantur vero plures Scriptores antiqui, ante Cambysis tempora, vocem Memnoniam valde celebrem, inque Aegyptiorum omnium ore fuisse. Neque video, cur id negari a quoquam debeat. Verum quo tempore HERODOTVS Aegyptum adiit, vox illa defecisse mihi videtur.

§. 2. Non tamen a Cambysis tempore vox illa Memnonia in vniuersum audiri desiit. Sunt qui diu post casum illum, celebris Statuae Memnonicae virtutem mirificam praedicauerint, laudibusque extulerint. PAVSANIAS postquam * de lapide quodam, in arce Megarensium seruato, qui percussus alio lapide sonum ederet, qualem edere solent fides digito pulsae, verba fecisset, testatusque esset, sibi rem hanc visam fuisse mirabilem, confestim addit. *Verum enim vero, colossum qui Thebis Aegyptiis est, trans Nilum, —— maiori vtique cum admiratione spectaui. Statua ibi est sedentis hominis*, et quae plura illic legi possunt, a nobis etiam in sequentibus adducenda. Apud LVCIANVM ** in *Philopseude*, Eucrates quidam introducitur, haec de se narrans. *Cum in Aegypto degerem adhuc adolescens, doctrinae gratia a patre missus, cupiui nauigio Coptum profectus, indeque ad Memnonem progressus, miraculum illud audire, eum videlicet sonum edentem ad orientem solem.* TACITVS quoque emunctae naris Scriptor, *miraculis* in Aegypto, *Memnonis saxeam effigiem* accenset. Locum dabimus §. 3. HIMERIVS tamen, Sophista non incelebris, magnam Statuae illius existimationem, ex eo tantum deriuari debere concedit, quod conspectui multorum subducta, in vltimo Aegypti angulo spectari tantum potuerit. Verba eius sunt: *** Τίς δ' ἂν εἴη μεγάλων λόγος, εἰ μὴ πόῤῥω τοῦτο τὸ θέαμα. ἢ τοῦ κατ' αἰθιόπας Μέμνονος, εἰ μὴ κἀκεῖνον ἄνω τῆς πολλῆς θέας ἡ μήτηρ ἔστησε. *Quis tanti fuerit Pyramides, nisi via adeo longinqua ad spectandas eas esset contenda: aut lapidem Memnonium in Aethiopum regione positum, nisi eum mater tam longe a conspectu nostro remouisset?* Vides in his, vti saepe alias, (§. 3.) Pyramides cum Statua Memnonis coniungi, tanquam quae prae reliquis omnibus, attenta peregrinatorum contemplatione

Eam, etiam postquam mutilata fuisset, vehementer tamen celebrarunt veteres.

* In Atticis p. 101.
** Operum T. II. p. 496. Edit. Salmur.
*** Apud PHOTIVM in *Bibliotheca*, Cod. CCXLIII. col. 2032.

tione digna essent, plurimosque ad visendam Aegyptum allicerent. Notum vero est, Stupendis illis molibus, quas Pyramides vocant, inter VII. praecipua orbis miracula locum semper assignatum fuisse, illumque si * Poëtae sententiam audiendam putamus, primum:

Barbara Pyramidum sileat miracula Memphis;
Assiduus iactet nec Babylona labor.
Nec Triuiae Templo molles laudentur Iones;
Dissimuletque Deum cornibus Ara frequens.
Aëre nec vacuo pendentia Mausolea
Laudibus immodicis Cares in astra ferant.
Omnis Caesareo cedat labor Amphitheatro:
Vnum prae cunctis fama loquatur opus.

Et cum his tamen Pyramidibus, praecipuis totius Mundi miraculis, comparatur Statua Memnonia, illarumque ad latus veluti a Scriptoribus ponitur. Ex quo de magna, in qua olim apud omnes fuit, existimatione, iudicium ferre licet.

Qui in Aegyptum iter suscipiebant, Statuam quoque Memnonis inspicere solebant.

§. 3. Vt ea, quae diximus, nouo argumento corroborentur, abs re non erit, exemplis luculentis ostendere, eos, qui animi oblectandi causa in Aegyptum proficiscerentur, interque hos, viros etiam Principes, ad Memnonis quoque Statuam iter suscepisse, vt quae de ea fama vulgauerat, ipsi propria experientia cognoscerent. De Alexandro M. cum Aegyptum occupasset, relatum legimus: ** *Cupido haut iniusta quidem, ceterum intempestiua incesserat, non interiora modo Aegypti; sed etiam Aethiopiam,* (id est Aegyptum superiorem) *inuisere Memnonis Tithonique celebrata regia* (Memnonium Thebaeum) *cognoscendae vetustatis auidum trahebat pene extra terminos Solis. Sed imminens bellum — otiosae peregrinationi tempora exemerat.* Satis ex his intelligi potest, CVRTVIM illius rei, cuius iniecerat mentionem, non optime fuisse peritum. Et sane plures in historia eius errores geographicos animaduerterunt viri eruditi. Id tamen ex antiquioribus Commentariis de vita Alexandri didicerat, heroëm hunc, vt Aegyptum totam in potestate sua vidit, ingenti desiderio videndi Memnonii in Thebaide

* MARTIALIS Lib. I. Epig. I. Alium ordinem seruat ANTIPATER *Sidonius*, in Anthol. Lib. I. cap. LIV. Ep. I.
** CVRTIVS Lib. IV. c. VIII. §. 3.

Thebaide exstimulatum, instinctui huic obtemperaturum fuisse, nisi immensa belli moles, ceruici eius imminens, subito eum avocasset. De Germanico similia narrat TACITVS, *Annal.* Lib. II. c. 61. *Ceterum Germanicus aliis quoque miraculis* (in Aegypto) *intendit animum, quorum praecipua fuere Memnonis saxea effigies, vbi radiis solis icta est vocalem sonum reddens: disiectasque inter et vix peruias arenas instar montium eductae Pyramides.* Eandem fuisse Septimio Seuero Imperatori mentem, Scriptor vitae eius paucis ita refert: * *Nam et Memphim et Memnonem, et Pyramides, et labyrinthum diligenter inspexit.* De Imperatore Hadriano, in historicis, qui aetatem tulere, tale quid relatum me legisse, recordari non possum. At testantur Epigrammata, Statuae Memnoniae insculpta, a RICHARDO POCOCKIO vero descripta et edita, tum ipsum, tum Sabinam vxorem eius Statuam Memnonis vidisse, sonumque ab eo prolatum audiuisse. Tetigerat id haud dubie AMMIANVS MARCELLINVS *in actibus Adriani et Seueri Principum*, quorum ipse meminit Lib. XXII. p. 245. De Demetrio quodam narrat LVCIANVS in *Toxari.* ** *Aliquando etiam in Aegyptum est profectus, vt Pyramides et Memnonem viseret: siquidem audiuerat, Pyramides quamquam excelsae essent, vmbram non praebere, Memnonem autem oriente Sole clamare.* Nihil vero aeque testatur, quanta vndecunque hominum multitudo, ad visendum et audiendum Memnonem, ex Aegypto, aliisque regionibus confluere soleret, quam Epigrammata et Inscriptiones, quae in Statua Memnonis hodieque leguntur, quasque cum notis edere operae pretium foret. Sunt equidem, vti eas RICHARDO POCOCKIO, viro de antiquitatibus Aegyptiacis praeclare merito, describere, et postea in lucem edere licuit, multis et singulis vitiis passim vehementer inquinatae, eoque et lectu et intellectu difficillimae; at enim non est, quod dubitem, pleraque, quae in his Inscriptionibus supersunt menda, a viro docto, rerum Seculi II. aerae Christianae bene perito, si opera adhibeatur diligens et indefessa, feliciter sublatum iri. Tentarunt rem hanc non infeliciter viri doctissimi, nunc beatorum choro adscripti, LEICHIVS et D'ORVILLIVS. Etiam atque etiam opto, vt alii vestigiis ipsorum, pari cum successu insistant.

* SPARTIANVS in *Seuero* cap. 17.

** Operum To. II. p. 74.

CAPVT II.

De loco, vbi Statua Memnonis vel Osymandyae spectanda fuit.

Statua Memnonis Aegyptii posita erat prope vrbem Thebas. §. 1. Statuae illius situs paulo accuratius designatur, ex indicio veterum. §. 2. De Syringibus, apud quas Statua illa locatur a Pausania. §. 3. Statua illa posita erat in Porticu magnifica, quae ad Templum ducebat. §. 4.

§. 1.

Statua Memnonis Aegyptii posita erat in Thebaide prope vrbem Thebas.

Ex iis quae in superioribus de Memnone, tum Graeco, tum Aegyptio, ex veterum narrationibus attuli, intelligi satis superque potuit, mirabilem illius Statuam, prope Thebas, siue Diospolin, in Aegypto superiori, erectam, visendamque fuisse. PHILOSTRATVS quidem, qui inclytam hanc effigiem saxeam toties commemorat, et curate describit, asseuerat *, eam in Athiopia ab indigenis, in honorem regis sui constructam fuisse, et colore, qui lapidi inest, nigro, genuinam eius formam referre. Et omnia recte perpendenti dubium esse nequit, quin Scriptor hicce, qui miram in rebus Geographicis imperitiam, vbique ad nauseam vsque prodit, Aethiopiam intelligere voluerit, quae est supra Aegyptum, et in ea Memnonis sui Statuam locauerit. Nempe nouerat bonus PHILOSTRATVS **, Poetas graecos, Memnonis sui genus, vt plurimum ex Aethiopia, tanquam vera eius patria, deducere consueuisse; verum ignorabat ***, antiquiores inter hos, ipsumque adeo HOMERVM, per *Aethiopiam* saepius intelligere *Aegyptum superiorem.* Poterat tamen, quod ipse ignorabat, ex tot aliis Scriptoribus egregiis discere, qui locum et situm Statuae Memnoniae tam accurate designarunt, vt nullus errori superesse amplius posset locus. Verum enimuero praestantissimorum horum auctorum scripta, manu tam diligenti non versauerat, atque Rhetorum libros, et Poëtarum carmina, quibus se in errorem induci passus est.

§. 2.

* *De vita Apollonii* Lib. VI. c. III. itemque in *Heroicis* p. 672. et *Iconum* Lib. I. p. 742. Adde CALLISTRATVM in *Expositione Statuarum* p. 865. 876. 877. Edit. Paris. Morelli.

** Vide Synt. I. c. II. §. 2. 3.

*** Vide ibidem §. 4.

Situs illius Statuae ex veteribus paulo accuratius designatur.

§. 2. Eos inter, qui ex veteribus Statuam Memnoniam oculis vsurpauere, eiusque locum et situm curate descripserunt, est PAVSANIAS, qui ista de re hunc in modum scribit: * *Thebis trans Nilum ad Syringes, quae sic vocantur, Statua est hominis sedentis ** resonans, quem vulgo Memnona vocant, —— Verum Thebaei non dicunt Memnonem, sed Phamenophin, aliquem ex indigenis esse, cuius erat illa Statua.* Obseruat itaque auctor hic, diligens inprimis et accuratus, Colossum Memnonium visum sibi esse 1) apud *Thebas Aegyptias*. Nimirum locum innuit, de quo *** Poëtam nouimus canere:

Dimidio magicae resonant vbi Memnone chordae
Atque vetus Thebe centum iacet obruta portis.

Itaque Poëtae huius aeuo, vti hodie doctis, etiam vulgo notum erat. 2) *Trans Nilum*, quod intelligendum est cum respectu ad ipsam Thebarum vrbem. Vrbis huius amplissimae, et vastae magnitudinis, pars maxima et praecipua † sita erat ad littus Nili orientale, in *Arabia*, quam veteres sic vocant, *Aegyptiaca*. Trans Nilum vero, ad littus eius occidentale, in *Libya*, vt saepe veteres loquuntur, *Aegyptiaca*, cernebatur Memnonium, cuius praecipuum et mirabile decus erat Statua Memnonia. Videbimus id mox auctoritate STRABONIS confirmatum, et testimonio peregrinatorum illustrium, qui rem etiamnum sic se habere docent. Spectat huc Epigramma graecum ASCLEPIODOTI, hodieque in basi Statuae Memnoniae legendum, quod †† supra descripsimus, nam in eo affirmatur, Colossum Memnonium partim stare, partim iacere:

Αἰγύπτῳ Λιβυκῆσιν ὑπ' ὀφρύσιν, ἣ ἀποτάμνει
Καλλίπυλον Θήβην Νεῖλος ἐλαυνόμενος.

Aegypti Libycis sub tumulis, vbi abscindit
Pulchras portas habentem Theben Nilus incitatus.

Addit PAVSANIAS 3) Memnonis Colossum conspici, vbi sunt *Syringes ita dictae*, πρὸς τὰς σύριγγας καλουμένας. Ille vero ††† *Aegyptiorum Syringes multorum Scriptorum Oratione celebratae sunt et decantatae.*

* In Atticis p. 101.
** In graeco est ἄγαλμα ἠχοῦν, pro quo SCALIGER *Animaduersion.* in Eusebium p. 25. legit ἠχοῦν, quod miror in vltima Editione *Pausaniae* obseruatum non fuisse.
*** IVVENALIS Sat. XV. init.
† STRABO Lib. XVII. p. 561.
†† Spec. I. cap. III. §. 4.
††† AELIANVS de *Animal.* Lib. VI. c. 43.

cantatae. Quid autem ſint hae Syringes, et vbinam in Aegypto quaerendae, hactenus, quantum ſcire mihi datum eſt, nemo accurate et luculenter oſtendit. De voce Συρίγξ, ſitne originis graecae, an vero *, quod mihi aliquando veritati ſimilius videbatur, Aegyptiacae, hic multis non diſputabo. Illud mihi tamen extra dubitationis periculum poſitum videtur, Graecos, quando de Syringibus Aegyptiorum loquuntur, voce hac vti tanquam domeſtica, illique adeo ſenſum indere, cui inter ſuos aſſueti erant. ** *Vocant* autem Graeci *Syringas cauernas minutas terrarum.* SYNESIVS, niſi fallor, easdem *** vocat Χηραμυς, *cauernas ſubterraneas, latibula.* HESYCHII haec eſt interpretatio. *Σύριγγες — κατατρήσεις εἰς ἄλληλας ἐμπίπτουσαι. Dicuntur* Σύριγγες *foramina*, aut loca perforata et excauata, *quae in ſe mutuo incidunt.* Quale quid de anfractibus Labyrinthorum dici poteſt. Neque ſpernenda eſt iſta vocis eiusdem interpretatio, quam SYNESIVS alio loco, hunc in modum ſuppeditat. † *Ὄρος ἐςὶν ἡ Βομβαία κοῖλον, ὃ συνελθοῦσαι τέχνη καὶ Φύσις εἰργάσαντο Φρούριον ἐρυμνότατον —— καί τινες αὐτὸ παρὰ τὰς αἰγυπτίων ἐξήταζον σύριγγας. Bombaia eſt petra caua, quam concurrentes ars et natura, caſtellum reddiderunt firmiſſimum. —— Quidam comparant eam cum Syringibus Aegyptiorum.* Erant igitur Aegyptiorum Syringes, cauernae plerumque oblongae, in montibus vel rupibus, magno labore, nec arte minori exciſae. Vnde STRABO viam illam, quae in Pyramide magna, ab introitu illius, ad ſepulchrum regis, cuius corpus medicatum, ante tria annorum millia, et amplius forte, conditum illic iacebat, etiamnum ducit, quamque peregrinatores non pauci, curate nobis delinearunt, *σύριγγα σκολίαν, Syringem obliquam* nuncupat, Lib. XVII. p. 555. Omnium optime Syringas Aegyptiorum deſcripſit AMMIANVS MARCELLINVS Lib. XXII. p. 250. *Sunt et Syringes ſubterranei quidam et flexuoſi ſeceſſus, quos, vt fertur, periti rituum vetuſtorum — penitus operoſis digeſtos fodinis, per loca diuerſa Struxerunt: et exciſis parietibus, volucrum ferarumque genera multa ſculpſerunt, quas hieroglyphicas literas appellarunt, Latinis ignorabiles.* Tales Syringes, in rupibus magnis ſumtibus et labore immenſo excauatae, literisque hieroglyphicis, aut aliis ignorabilibus mirandum in modum

* In *Pantheo* Lib. V. cap. V. §. 17.
** AMMIANVS MARCELLINVS Lib. XVII. p. 106. Edit. Lindebr.
*** In *Encomio Caluitii* p. 73.
† Epiſt. CIV. p. 246.

modum exornatae, in Thebaide cumprimis inferiori, passim numero stupendo inueniuntur; et a * peregrinatoribus peritis, quique artibus iustum suum pretium ponere didicerunt, non sine admiratione conspiciuntur.

§. 3. PAVSANIAS vero, quod intelleximus §. 2. syringes locat ad Thebas Aegyptias, et profecto ratione non improbabili, iam sic colligere licet, oportuisse vtique, vt in illa Aegypti parte, syringes extiterint plurimae, et, vt credere par est, omnium etiam antiquissimae. Syringes enim dicebantur, teste AMMIANO, (vid. §. 2.) loci subterranei, in rupibus excisi, in quorum parietibus lapideis, literis hieroglyphicis, optimarum scientiarum inuenta, et quaeuis memoria posteritatis digniora, inscribebantur, aut in quibus Stelae, siue columnae marmoreae, scripturam hieroglyphicam complexae, asseruabantur. Et ** *terram syringicam* dictam eam nouimus, in qua primus tales syringes construi coepissent. Haec autem *terra Syringica* hic sine dubio Thebais, ac illa sigillatim regio Thebaidis, quae Diospoli magnae, siue Thebis vrbi imminebat. *Thoth* enim, Aegyptiorum Mercurius, *** scripturae hieroglyphicae, vt ferunt, inuentor, † qui his ipsis literis, in gratiam Seculorum venturorum, Stelas et lapides in Syringibus conscribi primus iussit, †† cuius nomini, quicquid lapidibus hisce atque Stelis inscribebatur, dedicatum erat et consecratum, vt taceam, ††† nomen eius Aegyptiacum *Thoth*, reipsa nihil aliud, quam Stelam huiusmodi literis hieroglyphicis conscriptam, significare, *Thoth*, inquam, ille, patriam habuisse Thebas perhibetur, ideoque * Thebaeus subinde nuncupatur. Discimus etiam ex ERATOSTHENIS Catalogo regum Thebaeorum Aegypti, secundum ex illis regibus, dici *Athothen*, quod ERATOSTHENES ipse inter-

De Syringibus, in quarum vicinia locatur Statua Memnonia.

* Possunt hic, si ita videatur, consuli, *La relation d' un voyage fait en Egypte*, par VANSLEB p. 356 - 359. 378. 379. et saepius alibi, le troisieme *voyage de* PAVL LVCAS To. II. p. 55. 56. 76. 77. *Les nouveaux Memoires des Missions* To. II. p. 128. &c. 217. &c.
** Vide *Pantheon* nostrum Lib. V. cap. V. §. 15.
*** Videri potest *Pantheon* nostrum Lib. V. cap. V. §. 15.
† MANETHO Lib. V. Apotelesm. V. 2. 3.
†† *Pantheon* loc. cit. §. 15.
††† Ibid. §. 16.
* CLEMENS *Alexandrinus* Lib. I. *Stromat.* p. 334.

…tatur *Mercurio satum*; ego vero *Mercurialem*, eaque voce …ri opinor, quod * alias pluribus exposui, *regem cui eruditio; …s inscripta, et in Syringibus religiose custodita, curae cordique …is esset.* Syringes ergo Aegyptiorum primae et praecipuae, in …ide; et quidem circa Thebas vrbem quaerendae omnino erunt. … ibi etiam CALLISTRATVS in ipso initio *Statuarum* p. 864. …em aliquam locat, eamque istum ad modum describit. Ἄντρον …περὶ Θήβας τὰς Αἰγυπτίας προσεικασμένον σύριγγι εἰς ἕλικας …νῶς ἐν κύκλῳ περὶ τὰς τῆς γῆς ἑλιττόμενον πυθμένας. Οὐ …τ' εὐθείας ἀνοιγόμενον, εἰς εὐθυπόρους αὐλῶνας ἐσχίζετο, ἀλλὰ …πώρειον περιτρέχον καμπὴν ὑπογείους ἕλικας ἐξέτεινεν, εἰς δυσ…ν πλάνην ἐκπίπτον. *Antrum aliquod fuit apud Thebas Aegy… in formam fistulae expressum, in quo subter terram gyri a natura …em contorti erant: non enim recto tramite apertum in directos …findebatur; sed submontanam flexuram circumcurrens, subterra… …nfractus protendebat, in errorem vix indagabilem et inextricabi… …xiens.* Situm vero huius aliarumque Syringum distinctius nobis …dit PAVSANIAS, vbi testatur, quod ipse viderat, *Statuam …monis videri apud Thebas prope Syringes.* Ibi igitur illae quae… …e erunt. Quod si iam quis, ea quae de *Syringum* indole et for… …odo nunc disputaui, expendere dignabitur, non inuitus mihi lar…, eas non posse non esse sepulchra regum Thebaeorum, opera …nsa, et artificio stupendo, in rupibus prope vrbem Thebas exca… aliasque cauernas subterraneas, in eadem regione reperiundas. …smodi sepulchra, operis prorsus admirabilis, olim fuisse numero …aginta et septem, Sacerdotes olim ** ex commentariis suis refe…t, ex quibus decem et septem Ptolemaei Lagidae tempore super… addebant. Et horum etiam pleraque, quo tempore DIODO… Aegyptum lustrauit, terra obruta et corrupta fuisse, *** is ipse …ur. RICHARDVS tamen POCOCKIVS, qui nostra aetate, …barum Aegyptiarum immensa rudera oculis suis subiecit, † sepul… huiusmodi vidit numero decem et octo, et inter haec ad nouem …patuit aditus. Praeter haec vero sepulchra, plures etiam adiit ca- vernas

* In *Pantheo*, vbi supra, §. 20.
** DIODORVS *Siculus* Lib. I. p. 43.
*** Vbi supra p. 44.
† *Observations on Egypt*, p. 98.

vernas ſubterraneas, admiratione haud minori dignas, quam illa vere regia ſepulchra. De his iam regum ſepulchris Thebaeis, aliisque his vicinis cauernis ſubterraneis, obſeruaſſe iuuabit: 1) eas non eſſe a Memnonio vel loco Statuae Memnoniae longe remotas, quod de Syringibus PAVSANIAS teſtis oculatus affirmat. Audiamus rei eiusdem teſtem oculatum alium, STRABONEM, qui Lib. XVII. p. 561. *ſupra Memnonium*, inquit, *ſunt regum loculi, in ſpeluncis quibusdam, in lapidem inciſi, circiter XL. admirandum in modum ſtructi, ſpectatuque ſane digni.* Quibus addi debet teſtis oculatus tertius, peregrinator ille illuſtris, cuius modo feci mentionem, quo ſane nemo melius et curate magis haec omnia deſcripſit, et * qui verba haec STRABONIS mirifice confirmat. 2) Si quis eiusdem praeſtantiſſimi viri relationem de mirabilibus hiſce regum Thebaeorum ſepulchris attenta mente legat et penſitet, videbit ea eſſe *receſſus ſubterraneos, operoſis digeſtos fodinis*, vti loquebatur AMMIANVS, adductus §. 2. et *ſpelaeas oblongas*, vti ſonant STRABONIS verba ibidem allata, in rupibus inciſas, quod te Syringibus veteres perhibent. Idem teſtantur etiam STRABONIS verba, quibus vſi nunc ſumus. 3) Nihil vero ea quae adſtruxi, validius firmat ac roborat, quam quod praecipuus, a initio, vt videtur, vnicus hic fuerit Syringum vſus, vt Monumenta priſci aeui Aegyptiaca, literis hieroglyphicis deſcripta complecterentur, et cuſtodirent. Nam huic rei ſepulchra etiam Thebaea, et vicinas cauernas ſubterraneas praecipue inſeruiiſſe, certum vtique et teſtatum eſt. Audiamus STRABONEM, de ſepulchris regum Thebaeis loc. cit. iſta obſeruantem. Ἐν δὲ ταῖς Θήκαις ἐπί τινων ὀβελίσκων ἀναγραφὴ ** δηλῦσαι τὸν πλῦτον τῶν τότε Βασιλέων, καὶ τὴν ἐπικράτειαν, ὡς μέχρι Σκυθῶν καὶ Βακτρίων, καὶ Ἰνδῶν — διατείνασαν, καὶ φόρων πλῆθος, καὶ στρατιᾶς περὶ ἑκατὸν μυριάδας. *In hiſce regum ſepulchris, in obeliſcis quibusdam inſcriptiones ſunt, quae regum illorum diuitias, ac potentiam declarant, atque imperium vſque in Scythiam, et Bactrianam, et Indiam, — propagatum. Item tributorum magnitudinem, et exercitus hominum circiter millies millium.* Et omnia in hodiernum vsque diem, in ſepulchris illis et cauernis, plena eſſe literarum hieroglyphicarum, indefeſſa *** POCOCKII

* Vbi ſupra, p. 97.
** Legendum videtur, δηλῦσι, aut φαίνονται δηλῦσαι, aut ſimile quidpiam.
*** Lib. cit. p. 98. 99. 100.

CKII industria nos docuit. Crediderim, sepulchra illa magnifica, initio quidem, aliis vsibus, Sacerdotum, vt credo, et Philosophorum, consecrata fuisse, insecuto vero tempore, postquam Templa sumtuosa, et cum his domicilia Sacerdotum commoda, essent constructa, reges subterraneos illos recessus condendis suis et suorum corporibus reseruasse. De cauernis certe, quae sepulchra illa iungunt, id acutissimum * POCOCKIVM iam obseruasse, non sine voluptate deprehendi. Possem alia addere, ad confirmandum situm Statuae Memnoniae, si opus esset. Sed quis quaeso plura desiderauerit?

...ua Memnonis posita ...in Por... magnifi... quae ve... uli instar Templum ...ebat.

§. 4. De regione igitur, in qua stetit saxea Memnonis effigies, dubium omne sublatum est. Visitur hodieque in illo ipso loco, in quo ante tria circiter annorum millia, et forte amplius, reges Thebaei eam erigi curarunt. Verum quaeri potest, fueritne locus, Statuae huic assignatus, ager, omnium, profanorum etiam semper accessui expositus, an vero Templi aut Fani instar, Numini cuidam dedicatus, sacerque habitus. PHILOSTRATVS ex relatione DAMIDIS sui, locum istum ** appellat Τέμενος, *Templum*, vel *Fanum*. Neque aliter de eo loquitur PLINIVS, cuius ista appono verba. *** *Non absimilis illi* lapidi, *narratur in Thebis, delubro Serapis, vt putant, Memnonis Statua dicatus.* Et sunt viri de antiquitatibus Aegypti egregie meriti, qui testimonium Sophistae nugacis, postquam rudera Thebarum priscarum oculo attento inspexerunt, suffragio suo corroborarunt, remque hodie etiam sic se habere, asseruerunt. CLAVDIVS SICARDVS e Societate Iesu, et Missionarius quondam in Aegypto, per plurimos annos, cui si vita longior suppetiisset, Aegyptus antiqua non parum debitura fuisset, in descriptione Monumentorum Thebaeorum, quae supersunt, commemorat etiam † *Templum Memnonis* sibi visum. Et POCOCKIVS, vbi omnia, quae memoratu digna Thebis ordine recenset, mentionem quoque iniicit Templi, non ita procul a sepulchris regum Thebaeorum dissiti, in quo duos vidit Colossos, e nigro marmore sculptos, de quibus †† hoc addit. *Fuerunt, qui sibi persuaderent, alterum istorum Colossorum esse Memnonis.* Sed vera

* Vbi supra p. 97. 100.
** *De vita Apollonii* Lib. VI. c. 3.
*** Lib. XXXVI. c. 7.
† *Nouveaux Memoires des Missions* To. VII. p. 161.
†† *Observations on Egypt.* p. 101.

vera et genuina Statua Memnonis antiqui, quae tot indiciis se ipsam prodit, sibique ipsa testimonium perhibet inuictum, hos erroris manifesti conuincit. Ad PHILOSTRATVM vero vt reuertar, veritati vtique consentaneum est, quod deinceps loco eodem, ex scriptore bonae notae, fideque digno subiicit. *Locum vero, vbi* * *Memnonis Statua posita est, antiquo foro similem esse dicunt. Extant eiusmodi fora quaedam, in vetustissimis ciuitatibus, vbi et columnarum visuntur fragmenta, et parietum quaedam vestigia. Praeter sedes et limina, et Mercurii simulachra, partim manu, partim vetustate consumta, illic etiam conspici dicunt.* Refert autem POCOCKIVS, quod ipse oculis suis spectauit, ** ante Statuam Memnonis per spatium idonei interualli, alias conspici Statuas, et longe plurium fragmenta, temporis hominumque iniuria, magnopere vitiata, et lithostroton hoc ducere ad aream, vnde satis apparere, idque non immerito, contendit, in illa regione Templum stetisse magni ambitus, ad quod aditum praebuerit Porticus bene longa, cuius generis in omnibus Aegypti Templis maioribus, adhuc vt plurimum conspiciuntur, et in hac Porticu visendam fuisse Memnonis Aegyptii, siue Amenophis, Statuam.

CAPVT III.

De Statua Amenophis, siue Memnonis Aegyptii, eiusque materia, forma, et magnitudine.

Veterum quorundam circa Statuam Memnonis errores notantur. §. 1. Statua hac tempore Cambysis disrupta, parteque sui dimidia fracta, humi iacet. §. 2. Statuam hanc, a Cambyse mutilatam, et veteres et recentiores ex.... accurate descripserunt. §. 3. Dubia quaedam aduersus nostram sen...tentiam mota diluuntur. §. 4.

§. I.

Permulti semper fuere, qui in Aegyptum iter susciperent, vt viderent Memnonis Statuam, quod loca, supra cap. I. §. 3. adducta, et inscriptiones ipsi huic Statuae insculptae, et hodienum illic legendae, I 3 affatim *Veterum quorundam circa Statuam Memnoniam errores notantur.*

* Sensum Textus graeci MORELLVS hic non est assecutus, ideoque versionem eius correxi.

** Vbi supra p. 102.

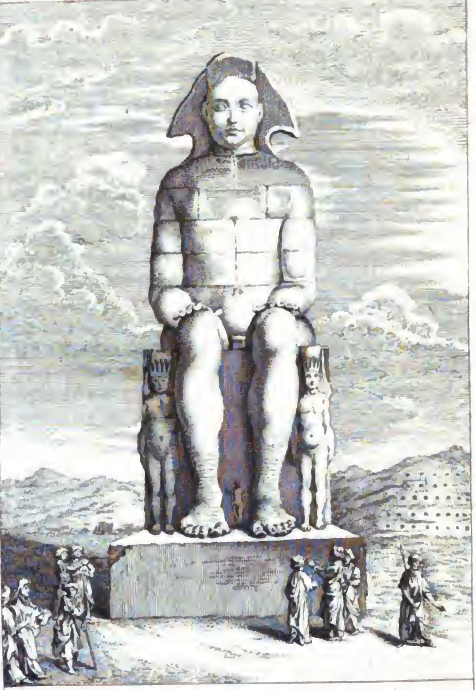
testantur. Neque tamen Statua illa ita omnibus cognita erat, ... uersae eius extarent olim descriptiones, eaeque admodum non... m a se inuicem diuersae. Videmus enim, quosdam Statuam ... obis depinxisse, vt truncum rudem, omnisque artis plane ex... PHILOSTRATVS in *Iconibus* Lib. I. p. 742. talem fuisse ... nos iubet celebratam illam Statuam. Somnia enim graeco... ythographorum, * qui nobis historias multorum referunt, prisco ... lapides mutatorum, is imitatus, talem quoque de Memnone ... iam interfecto, fabellam nobis offert. *Ipse autem Memnon, in ... transformatus est in Aethiopia lapidem, qui figuram habet se...* Fidem huic nimis facile adhibens, ** gallicus eius, nec in...s, Commentator, citra ambages affirmat, Statuam Memnonis ...em prorsus fuisse, nihilque nisi rudem truncum. Longe aliter ...udicat, qui tamen nec ipse oculis eam vsurpasse videtur, DIO...s *Siculus.* De hac enim, vt opinor, Statua loquens, ait: *** ...γον τῦτο μὴ μόνον εἶναι κατὰ τὸ μέγεθος ἀποδοχῆς ἄξιον, ἀλλὰ ... τέχνῃ θαυμαστὸν, καὶ τῇ τῦ λίθυ φύσει διαφέρον, ὡς ἂν ἐν τη... μεγέθει μήτε διαφυάδος, μήτε κηλῖδος μηδεμιᾶς θεωρυμένης. ...*d non tantum ob magnitudinem commendatione dignum, sed et... artem admirandum, et saxi natura excellens, cum in tam va...le, neque fissura, neque labes vlla conspiciatur.* Et hoc poste...dicium, ipsa Statuae adhuc superstitis attenta consideratio, docet ...rum ac rectum. De colore etiam lapidis, ex quo Statua illa ex... quondam fuit, video inter se non parum dissentire auctores. ...OSTRATVS, quod iam vidimus, Memnonem ait, *in nigrum ...rmatum lapidem.* Sic idem *de vita Apollonii* Lib. VI. c. 3. ...*nis Statua ex nigro fabricata est lapide.* Et sic plerique. Fuit ...aec communior veterum persuasio, quae forte multos in ea non ... confirmauit opinione, Memnonem gente extitisse Aethiopem. ...ZES vero, cuius ea de re versus † alio loco protulimus affir... columnam Memnoni positam, esse πυῤῥοποικίλυ λίθυ, *ex la...ubicundo sed variegato*, cuius generis est lapis Porphyrites, et quem

...urima huius rei exempla, in OVIDII *Metamorphosibus* occurrere, ...nnibus notum est.

...SLASIVS VIGENERIVS ad Philostrati Icones To. II. p. 149.

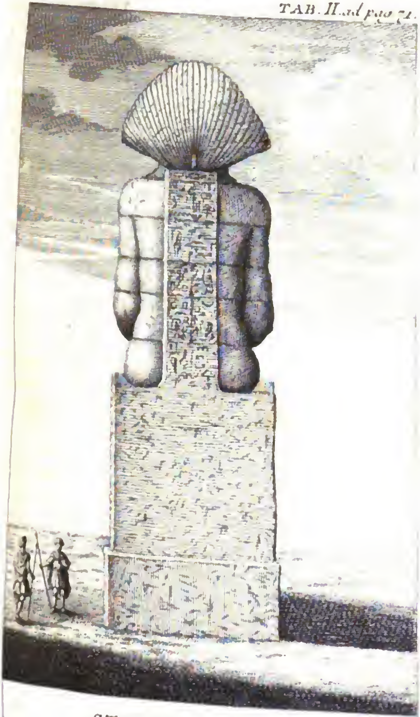
... Lib. I. p. 44.

...nt. II. cap. II. §. 2.

STATVA MEMNONIS
FACIEM OSTENDENS.

Bernigeroth fc. 1752

STATVA MEMNONIS
TERGVM OBVERTENS

quem vulgo *granitum*, rubicundum nempe appellant. Sed qui nostra aetate, Statuam hanc sollicite inspexit, RICHARDUS POCOCKIUS, testatur *, constructam esse ex genere lapidis graniti, porosi, impensae duritiei, cui similis nuspiam visus sibi sit; sed proxime tamen accedere ad speciem aëtitae. Si porro PHILOSTRATO, auctori vitae Apollonii, credimus, artifex Statuae Memnonis, formam indidit plane peculiarem. Scribit enim Lib. VI. c. 3. Τὸ Μέμνονος ἄγαλμα τετράφθαι πρὸς ἀκτῖνα, μήπω γενειάσκον· λίθου δὲ εἶναι μέλανος. ξυμβεβηκέναι δὲ τὼ πόδε ἄμφω, κατὰ τὴν ἀγαλματοποιΐαν τὴν ἐπὶ Δαιδάλου, καὶ τὰς χεῖρας ἀπερείδειν ὀρθὰς εἰς τὸν θᾶκον· καθῆσθαι γὰρ ἐν ὁρμῇ τοῦ ὑπανίστασθαι. Τὸ δὲ σχῆμα τοῦτο, καὶ τὸν τῶν ὀφθαλμῶν νοῦν, καὶ ὁπόσα τοῦ στόματος ὡς φθεγξαμένου ᾄδουσι. *Ferunt autem Statuam Memnonis, iuuenis imberbis imaginem referentis, ad Solis radios conuersam esse. Esse porro ex nigro lapide fabricatam, pedem vero utrumque in unum combinatum, secundum leges artis Statuariae, tempore Daedali receptas, manusque rectas sedi inniti, hominis surgere volentis similitudinem referentes. Oculorum autem et totius oris imaginem, quasi locuturi hominis esse perhibent.* Quid autem in hac PHILOSTRATI descriptione cum rei veritate congruat, quidue ab eadem recedat, ex genuina Statuae huius hodieque existentis effigie, quam ex Pocockiano opere desumtam, Commentario huic nostro addi curauimus, et ex relatione de eadem POCOCKII diligenti et accurata, cuius partem mox hic describemus, omnium optime et tutissime intelligi potest.

§. 2. Monendum vero est, Statuam artificio mirabili sculptam, talem amplius non conspici, qualis ex manibus peritissimi Statuarii exiit. Nam a tempore Cambysae, Persarum regis, adeoque ab annis bis mille et trecentis fere, exquisitum hoc praestantis artificis opus, mutilatum iacuit. Pars illius dimidia, ab eo, quo dixi, tempore, integra fere etiamnum subsistit, pars altera a reliquo corpore diuisa, humi cubat. Qui Statuae huius adhuc dum integrae, sibique visae mentionem fecerit, hodie puto extare neminem, et verosimiliter nunquam extitit. At mutilatam viderunt multi, quod ex nonnullorum proprio testimonio scimus. Si plerorumque veterum apud nos valere sinimus auctoritatem, barbarae ferocitati Cambysae, eiusque in Aegyptios odio immenso in acceptis ferendum est, quod opus, in quo tanta enituerat artificis industria, mutilatum miseris modis atque inquinatum, ad posterita-

Statua haec tempore Cambysis disrupta, dimidia sui parte fracta, humi iacet.

* *Observations on Egypt*. p. 101.

ſteritatem tranſmiſſum fuerit. PAVSANIAS rem ab indigenis, in ipſo loco, vbi ſtat illa ſaxea effigies, auditam, hunc in modum refert. * Τῦτο τὸ ἄγαλμα ὁ Καμβύσης διέκοψε. *Statuam hanc Cambyſes diffidit.* Eundem ad modum auctor *Chronici Alexandrini*, p. 388. Edit. Raderi ſcribit: Καμβύσης Αἰγύπτυ κατέχεν· Ὁ δὲ αὐτὸς καὶ τὸν Ἀμένωφιν, ὅς Μέμνων νομίζεται εἶναι — τέμνει. *Gambyſes potitur Aegypto. Is ipſe etiam Statuam Amenophis, quem putat eſſe Memnonem, diffindi curauit.* SYNCELLVS in *Chronographia* p. 151. de eodem Coloſſo lapideo, ex POLYAENO Athenienſi haec refert: Ὃν λίθον χρόνοις ὕστερον Καμβύσης ὁ Περσῶν τέμνει, νομίζων εἶναι γοήτειαν ἐν αὐτῷ. *Lapidem hunc temporibus inſecutis diſſecari iuſſit, Cambyſes, exiſtimans latere in eo neſcio quas praeſtigiatoris fraudes.* Et in ipſo Coloſſo inſculpta legitur Inſcriptio, quae hoc idem teſtatur. Initium eius ſic conceptum eſt:

ΕΘΡΑΥCΕ ΚΑΜΒΥCΗC ΜΕ ΤΟΝΔΕ ΤΟΝ ΛΙΘΟΝ ΒΑCΙΛΕΟC ** . . . . ΕΙΚΟΝΑ ΕΚΜΕΜΑΓΜΕΝΟΝ.

id eſt:

Cambyſes vulnerauit me lapidem huncce,
Qui regis Solis imaginem expreſſam refero.

Eſt ne quisquam, qui non illico perſpiciat, ingenio et moribus inhumani Cambyſae, et forte Perſarum quoque illius aeui id apprime conuenire? Illud certe liquet, famam hanc, de violata iuſſu Cambyſae Statua Memnonis, in Aegypto praeualuiſſe, quantumuis STRABO, cuius et doctrinae, et diligentiae, et iudicio plurimum tribuo, quique his, quos nunc ad teſtimonium vocaui, antiquior eſt, teſtetur p. 561, ſe in Thebaide audiuiſſe, *partem Statuae corruiſſe terrae motu.* Si vera STRABONI narrarunt Thebaei, videtur terrae motus Statuam illam concuſſiſſe, quo tempore Cambyſes Aegyptum afflixit. Et cum furorem eius omnium maxime perſentiſcere debuerit Thebarum vrbs, cum ne ipſis quidem in ampliſſima hac vrbe Templis rebusque ſacris vllo modo pepercerit, fieri potuit, vt Aegyptii et hanc Statuae Memnoniae calamitatem, efferatae barbari huius immanitati tribuerent, quod re ipſa terrae motus effecerat. Verum haec ſuo loco iam relinquo.

§. 3.

* In *Atticis* p. 101.

** Ex ductu vnius et alterius literae, ſed ferme exeſae, ſuſpicor, lacunam ſic expleri debere, ΗΛΙΟΝ, et ſic latine verti.

§. 3. Videamus nunc iam, quomodo Statuam hanc mirabilem; sed nescio quo casu misere mutilatam, descripserint et veteres et recentiores, quibus videndae illius copia facta est. Inter antiquiores est PAVSANIAS, cuius in hac re testimonio vsi sumus saepe. Locum integrum graece et latine hic adscribendum esse duxi. Postquam de lapide quodam Megaris asseruato narrasset, quod calculo percussus, eundem quem fides pulsae, sonum redderet, illico haec addit *: Ἐμοὶ δὲ παρέσχε μὲν καὶ τοῦτο θαυμάσαι· παρέσχε δὲ πολλῷ μάλιστα Αἰγυπτίων ὁ κολοσσὸς ἐν Θήβαις ταῖς Αἰγυπτίαις διαβᾶσι τὸν Νεῖλον, πρὸς τὰς Σύριγγας καλουμένας. Ἔστι γὰρ ἔτι καθήμενον ἄγαλμα ἠχοῦν, Μέμνονα ὀνομάζουσιν οἱ πολλοί. Τοῦτον γάρ φασιν ἐξ Αἰθιοπίας ὁρμηθῆναι ἐς Αἴγυπτον, καὶ *** τὴν ἄχρι Σούσων. Ἀλλὰ γὰρ οὐ Μέμνονα οἱ Θηβαῖοι λέγουσι, Φαμένωφα δὲ εἶναι τῶν ἐγχωρίων, οὗ τοῦτο ἄγαλμα ἦν· ἤκουσα δὲ ἤδη καὶ Σέσωστριν φαμένων εἶναι τοῦτο τὸ ἄγαλμα, ὃ Καμβύσης διέκοψε, καὶ νῦν ὁπόσον ἐκ κεφαλῆς ἐς μέσον σῶμα, ἐστὶν ἀπερριμμένον· τὸ δὲ λοιπὸν κάθηταί τε καὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν ἀνίσχοντος ἡλίου βοᾷ, καὶ τὸν ἦχον μάλιστα εἰκάσει τις κιθάρας ἢ λύρας ῥαγείσης χορδῆς. *Sed maiori utique cum admiratione spectaui colossum qui Thebis Aegyptiis est trans Nilum, non longe a Syringibus, quas ita vocant. Est ibi Statua sedentis resonans, quam vulgus Memnonis nominat: Nam hunc ex Aethiopia in Aegyptum venisse, indeque ad Susa usque penetrasse, tradunt. At ipsi Thebani Memnonem esse negant. Nam Phamenophin, unum ex indigenis fuisse dicunt. Audiui etiam, qui Sesostris Statuam illam dicerent. Eam Cambyses diffidit, et nunc etiam superior pars a vertice ad medium truncum humi neglecta iacet: reliquum adhuc sedere videtur, ac quotidie, sub ipsum Solis ortum, sonum edit, qualem vel cytharae vel lyrae nerui, si forte* (dum nempe tenduntur) *rumpantur.* Paria habet STRABO p. 561, vbi de Memnonio loquitur. *Hic*, inquit, *cum duo colossi essent, ex uno lapide sculpti, alter adhuc extat, alterius vero superiores a sede partes corruerunt, terrae motu, vt fama est.* Operae pretium esse opinor, cum hisce descriptionibus comparare relationem RICHARDI POCOCKII, viri etiam de hac Statua singulariter meriti, qui ante annos non multos, eam in Aegypto ipse spectauit, et effigiem illius curate delinea-

Statuam hanc a Cambyse mutilatam, cum veteres, tum recentiores, ex visu curate descripserunt.

* PAVSANIAS vbi supra.
** Vide supra cap. II. §. 2. not. †.
*** An non forte rectius legeretur ἰνδῶν? *Iablonski de Memnone.*

elineatam, ac aeri postea incisam, Operi huic nunquam satis laudato, ineruit. Ex descriptione enim, quam addidit, satis intelligitur, rem n eodem fere statu, a temporibus Strabonis et Pausaniae, per secula XVI, perseuerasse. Sunt vero haec viri eximii verba: * *E Templo grediens, processi ad spectandum colossos, quos vocabo Memnonios, positos versus vicum Medinet-Habou. —— Sculpti sunt ex lapide speciei prorsus singularis: Est porosus, generis graniti, et insignis duritiei, qualem nuspiam antehac vidi, proxime tamen accedit ad speciem aëtitae. — Colossi hi faciem cum maxime obuertunt Austro, verum tamen ex parte plagae etiam orientali, basique impositi sunt penitus laeuigatae. Illius, qui versus Septentrionem situs est, basis, pedes longa est triginta et tres, septem vero et decem lata; alterius vero colossi basis, longa est pariter pedes triginta et tres, ac nouendecim lata. A basi vero Colossus vterque, vsque ad capitis verticem, in pedes circiter triginta quoque assurgit. Qui ad Austrum spectat Colossus, ex vno lapide exsculptus est; Qui vero ad Septentrionem vergit, media sui parte est disruptus supra brachia, quae poplitibus innituntur, estque ex quinque lapidibus compaginatus. Pedes ipsius, quarta circiter parte, si a digitis mensuram incas, fracti sunt. Verum quandoquidem partes Colossi fractas, non seorsim delineauerim, satius putaui, Colossum hic repraesentare tanquam integrum, ex dimensionibus nimirum et obseruationibus a me factis. Deprehendi autem altitudinem pedis, a planta ad summum vsque genu, pedum esse circiter nouem et decem: a planta pedis vsque ad talum, pedum duorum et sex pollicum, ad calcis vero extremum, pedum quatuor. Pes ipse latus est pedes quinque, cruris profunditas pedum est quatuor. Ornamentum quod a tergo capitis cernitur, videtur esse folium illius palmae, quam in Aegypto Doum appellant. Ad latus cruris vtriusque duae cernuntur Statuae, anaglyptice caelatae, et tertia inter crus vtrumque media, longitudinem hominis naturalem imitantes.* Et quae ibi porro sequuntur. Quis quaeso relationem hanc peregrinatoris hodierni, cum descriptionibus antiquorum Scriptorum, STRABONIS et PAVSANIAE, conferens, non illico perspiciat, omnes hos nonnisi de vna eademque Statua loqui, de Statua nempe decantata et tantopere celebrata Memnonis Aegyptii, siue Amenophis?

§. 4.

* Obseruations on Egypt. p. 101.

§. 4. Quae cum ita ſint, mirari ſatis haud poſſum, fuiſſe viros eruditos, qui pertinaciter negarent, Coloſſum Thebaeum, cuius delineationem debemus diligentiae POCOCKII, Statuam eſſe Memnonis, quam veteres tantopere mirati ſunt. CLAVDIVS SICARDVS, poſtquam commemoraſſet duas Statuas, a STRABONE olim, et nuper a POCOCKIO deſcriptas, * diuerſam ab his recenſet Memnonis Statuam, ac praeterea ſubinnuit, ** cerni eam in aliquo Templo erectam, vbi ſane conſpicitur Statua aliqua ex nigro marmore; ſed magnitudine multo inferior. Et hanc tamen *** eruditi quidam volunt eſſe Statuam Memnonis, veteribus laudatam. Tuentur ſe potiſſimum auctoritate PHILOSTRATI, qui ex DAMIDE refert, Statuam Memnonis ſtetiſſe in Templo, idque Templum foris antiquis non eſſe valde diſſimile. Vide cap. II. §. 4. Verum quam exigua poſſit eſſe in hoc negotio auctoritas PHILOSTRATI, ſaepe iam monendum nobis fuit. Et praeterea loco iam citato, ex POCOCKIO etiam obſeruauimus, ſitum hodiernum Statuae Memnoniae, cum loco, quem ipſi aſſignat PHILOSTRATI relatio, haud ita difficulter conciliari poſſe. Vrgent iidem, lapidem, qui Statuae Memnoniae materiam ſubminiſtrauit, fuiſſe nigrum, aut vt loquitur PLINIVS Lib. XXXVI. cap. 7, *Coloris ferrei*, cum tamen Statua, cuius delineationem nobis dedit POCOCKIVS, coloris ſit vergentis in rubicundum, ſed ſubfuſcum. Sed meminiſſe debebant illi, quod ad colorem lapidis, ex quo ſculpta eſt Statua Memnonis, attinet, qui eſt ſpeciei plane ſingularis, apparere ipſorum veterum aliquem, cum inter ſe, (vide §. 1.) tum cum ipſa Statua diſſenſum; ſed qui recte excuſſus, eſt tantum apparens, non verus. Etenim, quoniam lapis ille coloris eſt ſubfuſci, trahens aliquid ex rufo, et aliqua ratione ad nigredinem quoque accedens: quia alia illius forma eſt externa, alius vero eidem, poſtquam fractus eſt, ſubeſſe color cernitur, nemo non videt, eos qui diuerſa dicere videntur, re ipſa tamen ſibi non contradicere; ſed ea potius, quae hac de re obſeruant, amice inter ſe conciliari poſſe. Verum quid aduerſus teſtimonia STRABONIS et PAVSANIAE, excellentium Scriptorum, et in hoc quidem negotio, teſtium oculatorum, quibus cum Statua a POCOCKIO deſcripta ad amuſſim concordat,

Dubia quaedam, aduerſus hanc noſtram ſententiam mota, diluuntur.

 excipi

* *Nouveaux Memoires des Miſſions* To. VII. p. 162.
** Ibidem p. 161. 167.
*** POCOCKS *Obſervations on Egypt.* p. 101. 102. 104. in notis col. b.

xcipi queat, plane non intelligo. Accedunt tot inscriptiones graecae et Romanae, quae in Statua Pocockiana hodienum leguntur, pleraeque in honorem Memnonis confectae, aut testantes, illos, quorum nomina adscripta sunt, addita etiam temporis nota, vocem a Memnone, Sole oriente emissam, audiuisse. Quando autem quidam regerunt, peregrinatores tale quid in sancta Memnonis Statua, ausuros nunquam fuisse, in eo vtique frustra sunt. Nihil hic video, quo Sanctitas Statuae Memnoniae laesa fuisse, vlla ratione credi possit. Omnes illae Inscriptiones, ad laudes et honorem Memnonis tendunt, qui in illis non raro *diuinus* nuncupatur, quin et *Deus*. Scriptae sunt in basi et pedibus Statuae *, quod a moribus Graecorum et Romanorum alienum non est. Inscriptiones ipsae positae sunt ab hominibus Graecis et Romanis, eo tempore, quo prisca Aegyptiorum religio, in ipsa Aegypto, multorum contemtui exposita erat, et quo regionis incolae graui Romanorum iugo premebantur. His omnia licuisse, ambigi non potest. Difficile adhaec cogitatu est, quomodo tot Inscriptiones, omnes Memnonis et vocis eius diuinae laudes vnice celebrantes, Statuae huic essent insculptae, nisi ipsius vere Memnonis Statua illa esset.

CAPVT IV.

De voce mirabili, a Statua Amenophis quotidie edita.

Eo nomine Statua Memnonis inprimis erat celebris, quod oriente Sole vocem ederet. §. 1. 2. Graecorum de voce hac a Statua Memnonis emissa, fabulae §. 3. Ipsius rei veritas, ex Strabone et Pausania, omnium vero optime ex Inscriptionibus, in Statua Memnonis etiamnum legendis, cognosci potest. §. 4. Adferuntur plures Inscriptiones ex Statuae illius crure dextro. §. 5. Aliae itidem, ex eiusdem crure sinistro, latinae. §. 6. Et graecae ex crure eodem. §. 7. Luciani locus de voce Statuae Memnoniae expenditur. §. 8. Causa huius prodigii alia non fuit, quam fraus Sacerdotum. §. 9.

§. 1.

* In basi simulachrorum, artifices nomina sua inscribere solebant. Testatur id PLVTARCHVS in *Pericle* p. 161. et rei huius exempla, apud PAVSANIAM occurrunt plurima. Quin etiam in Statuarum femoribus vota moris erat insculpere, quod nos docet APVLEIVS in *Apologia* p. 310. Edit. Elmenhorstii. Adde omnino *l'utilite des voyages* de BAUDELOT p. 277. 278.

§. 1.

Eo nomine celebris inprimis erat Statua Memnonia, quod vocem aliquam emittere ſoleret.

Hactenus de Statua Memnonis Aegyptii, ſiue Amenophis, quae calamitati ſuae, annos fere bis mille et trecentos ſuperuixit, et hodienum a peregrinatoribus, antiquitatum Aegypti ſtudioſis, cum voluptate ſpectatur, quae ſe offerebant, obſeruauimus. Ipſa tamen haec Statua, tametſi ex marmore ſpeciei ſingularis, et in ipſa Aegypto perraro, exſculpta, licet magnitudine alia huius generis ſigna et opera in Aegypto longe poſt ſe relinquens, quantumuis artificium Statuarii excellentis exquiſitum referens, per ſe, in tanta apud veteres exiſtimatione et admiratione futura non fuiſſet, niſi ad haec omnia ſuperacceſſiſſet quaedam miraculo ſpecies, vt cum veteribus loquar, ſiue res, quae ſpectatores omnes in admirationem, ac veluti ſtuporem, rapuit, et cuius veram cauſam, nec ipſi expiſcari, nec aliis explicare valuerunt. Rem ſatis bene PHILOSTRATVS *de vita Apollonii* Lib. VI. c. 3, hunc in modum exponit, loquens de hac noſtra Statua: *Erectae manus ſolo innituntur, hominis ſurgere volentis ſimilitudinem exprimentes.* Id poſtremum quidem in Statua Pocockiana non cernitur. Verum nunc iam ita pergit auctor ille. *Oculorum autem et totius oris ſpecies ac habitus, quaſi locuturi hominis eſſe perhibetur. Et alias quidem Statuam illam minorem admirationem excitare aiunt, quam in actionis omnis expers apparet. Cum vero ſolis radius Statuam attingit, — tum vero ſupra modum admirabilis viſa eſt. Tunc enim Statuam loqui perhibent.* Iſthanc miraculi illius indolem, CALLISTRATVS etiam in *Statuis* p. 867. hunc ad modum refert. *Memnonis Tithoni filii ſimulacbrum erat in Aethiopia e marmore ſculptum: verum id intra limites lapidi a natura praeſcriptos non manſerat, neque taciturnam naturam retinebat: ſed quamuis ſaxum eſſet, vocis facultatem habebat, nam orientem diem alloquebatur, gaudium deſignans, et ob matris praeſentiam exhilaratus.* Pag. vero 865. dixerat: *Solus e lapidibus Memnon ſaxeus, voluptatis ac doloris praeſentia ductus, a propria ſibi inertia deſtitit, et victo ſenſus defectu, ad loquelae facultatem peruenit.* Et certe veteres omnes, vbi admirandam Memnonis Statuam deſcribunt, miraculi huius mentionem facere minime negligunt. Verba PAVSANIAE, hominis non valde ſuperſtitioſi; ſed de voce tamen Memnonia, haut ſine impenſae admirationis teſtificatione loquentis, dedi cap. III. 3. quae hic non repeto. Verbis illius, loc. cit. adductis, ſubiungamus hic Scriptorem alium, de proprio viſu et auditu

ditu pariter loquentem. Is est STRABO, qui non tantum, quod viderat et audiuerat ipse, refert; verum et de tota re iudicium suum qualecunque interponit, p. 561. *Pars Thebarum*, ita is inquit, *est in regione trans Nilum ad Occidentem. Ibi Memnonium. Hic cum duo Colossi essent*, * *ex vno lapide constructi, inter se propinqui, alter adhuc integer extat, alterius vero superiores a sede partes corruerunt, terrae, vt fama est, motu. Creditum etiam est, semel quotidie sonitum quendam, veluti ictus haud magni*, (ὡς ἂν πληγῆς ȣ̓ μεγάλης) *edi a parte, quae in Sede ac basi remansit. Ipse cum comes Aelio Gallo adessem, et cum reliqua multitudine amicorum ac militum, qui cum eo erant, circiter horam primam sonitum audiui: vtrum a basi, siue a Colosso, an vero ab aliquo colossum circumstantium editus fuerit, non habeo affirmare: cum propter incertitudinem causae, quiduis potius credere subeat, quam ex lapidibus sic compositis sonitum edi.* Auctor hic egregius, cuius in iudicando perspicacia eruditis et nota et laudata est, miraculum hoc lapidis loquentis, olim tantopere celebratum, satis aperte fraudibus Sacerdotum in acceptis refert, idque profecto haud immerito. Fideliter tamen rem, vti se habebat, retulit, eoque nomine grates ipsi libens persoluo.

§. 2. Miraculum lapidis huius, loquela praediti, ex eo non parum augetur, quod loquela eius siue vox, stato semper tempore audita fuerit. Perhibent enim veteres, Statuam hanc Amenophis, vocem quotidie emisisse sole exoriente. Nam ** *cum Solis radius Statuam attingeret, id quod circa Solis ortum contingere aiunt, tum supra modum admirabilis visa est* Statua Memnonia. *Tunc enim Statuam loqui ferunt, vbi primum Solis radius ad eius os peruenit.* Tradebatur etiam a quibusdam, *** *sacrificare* Memnoni, *circa Meroën et Memphin Aegyptios ac Aethiopes, quum primos Sol emiserit radios, quibus Statua vocem emittit, qua eos, a quibus colitur, salutat.* Sacerdotes Aegyptii id ita interpretati sunt, aut potius, plebem mirifice delusam, credere tantum voluerunt, Amenophin voce ista, Sole oriente

* Alter tamen eorum Colossorum, Memnonius videlicet, ex quinque lapidibus compaginatus est. Vide cap. III. §. 3. In eo igitur eximius auctor errorem admisit.

** PHILOSTRATVS de vita Apollonii Lib. VI. c. 3.

*** Idem in *Heroicis* p. 672.

ente emissa, *Auroram* aut *Diem* matrem suam, salutare. Id versus DIONYSII *Periegetae* * supra iam adducti subindicant:

Θήβην ὠγυγίην ἑκατόμπυλον ἔνθα γεγωνὼς
Μέμνων ἀντέλλουσαν ἑὴν ἀσπάζεται Ἠῶ.

Thebas priscas, centum portas habentes, vbi resonans
Memnon exorientem suam salutat Auroram.

Ad quae EVSTATHIVS haec notat. Τὴν ἑαυτοῦ Ἠῶ, τουτέστι τὴν μητέρα ἡμέραν ἀσπάζεται. Ἀνδριὰς μὲν ὤν, διά τινος δὲ μηχανῆς ἅμα ἡμέρᾳ λαμπούσῃ φωνῶν, καὶ οὕτω πως ἐξ αὐτομάτου προσλαλῶν, ὡς καὶ ἀσπαζόμενος τὴν ἡμέραν, ἧς ἐλέγετο υἱὸς εἶναι. *Quando Poëta ait, Memnonem Auroram suam salutare, id vult, salutare eum matrem suam, Diem. Erat nempe* Memnonis *Statua, arte singulari ita constructa, vt illucescente die, vocem ederet, hocque pacto proprio quodam motu Diem alloqueretur, ac veluti salutaret, cuius perhibebatur filius.* Dixerat idem paulo ante, Matris huius Memnonis, Diei scilicet, simulachrum, ad Thebas australes positum fuisse. Vidimus autem § 1. STRABONEM obseruasse, in eo loco, vbi conspiceretur Statua Memnonis, aliam stetisse huic consimilem. Et rem hodieque sic se habere, nouimus ex testimonio ** peregrinatorum recentiorum. Altera illa Statua, erat forte effigies saxea *Diei*, quam EVSTATHIVS designat. Alii fabulam hanc Sacerdotalem, de Aurora quotidie a Memnone salutata, nouis auxere figmentis, de quibus postea videbimus. Dixi *** alio loco, verosimile mihi fieri, rem hanc HOMERVM non latuisse, qui ea ipsa de causa *Memnonem* Graecorum, illustrem in bello Troiano heroëm, Aurorae filium cecinit, eoque multis insecutis figmentis materiam subministrauit foecundam.

§ 3. Fabula igitur Graecorum est, qui HOMERI allegorias, et Poëtarum sequiorum inuenta, cum traditionibus symbolicis Sacerdotum Aegyptiorum sociantes, finxerunt, Memnonem, dum illucescente die, vocem emitteret, *Auroram* vel *Diem*, matrem suam salutare, eoque dolorem eius acerbum, de morte sua apud Troiam immatura, aliquo solamine leuare. PHILOSTRATVS in Iconibus p. 742.

Graecorum de voce a Statua Memnonis emissa, fabulae.

* Cap. I. §. 1.
** CLAVDIVS SICARDVS dans *les nouveaux Memoires des* Missions To. VII. p. 162. POCOCK vbi supra p. 101.
*** Supra Synt. II. cap. I. §. 5.

742. graecanicam istam fabulam, non ineleganter his verbis exponit. Προσβάλλει τῷ ἀγάλματι ἡ ἀκτὶς ἡλίου. Δοκεῖ γὰρ ὁ ἥλιος, οἱονεὶ πλῆκτρον, κατὰ τὸ στόμα ἐμπίπτων τῷ Μέμνονι, ἐκκαλεῖσθαι φωνὴν ἐκεῖθεν, καὶ λαλοῦντι σοφίσματι παραμυθεῖσθαι τὴν Ἡμέραν. *Solis radii Statuam Memnonis contingunt. Sol enim Memnonis os, veluti plectro percutiens, vocem inde elicere, loquacisque sophismatis inuento Diem*, matrem eius, *solari videtur.* Idem hoc significare voluit CALLISTRATVS in *Statuis* p. 877. *Denique illud machinamentum* Statuae Memnonis loquentis, *moerores sopiebat Diei, neque permittebat ei filium quaerere, quasi Aethiopum ars, solatio hoc compensaret Memnonem fato interemtum.* Poterat fictioni huic, ex ea saltem ratione, color aliquis induci, quod Statua re ipsa, die illucescente, vocem a praesentibus auditam, distincte ederet, eaque Diem aut Auroram, tanquam matrem suam, salutare credi posset. At enim alii figmento hocce, quod ab ingenio destitutum haud erat, nondum contenti, nouis illud fabulis ornari iucundiusque reddi posse, existimabant, quae tamen nullum in re ipsa aut fundamentum habebant, aut praesidium. Duplicem illi Memnonis Statuae affingebant vocem, matutinam alteram, laetam ac iucundam, alteram vespertinam, tristem et gemebundam. Tale quid PHILOSTRATVS garrit in *Statuis*, p. 865. *Hoc intuiti simulachrum, facile credimus, etiam lapidem illum Aethiopicum, qui Memnonis effigiem sistit, vocalem extitisse, qui quidem accedente Die, praesentia eius exhilaratus, gaudium voce testabatur: abeunte vero eadem, moerore tactus lugubre quid ingemiscebat.* Et iterum p. 876. *Memnonis simulachrum, saxum cum esset, vocis facultatem habebat: nunc enim orientem Diem alloquebatur, voce gaudium designans, et ob matris praesentiam exhilaratus: modo ad noctem, inclinata Die, miserandum et anxium quid gemebat marmor, ob absentiam moerore affectum.* Additur confestim ibidem, quod a solo hoc auctore videtur excogitatum. *Neque vero lachrymis lapis carebat; quin has quoque voluntati ministrantes habuit.* Eiusdem farinae sunt, quae mox, post interiecta nonnulla, sequuntur. *Illi certe Memnoni respondere Echo fama est, quoties loqueretur; et lugubre lamentanti, flebile carmen remittere: laetanti autem sonum aemulum reddere.* Concinunt his versus politici IOHANNIS TZETZAE, quos ex eius *Chiliadibus*, Chiliad. VI. hist. 64. adscribo:

Ἐν

Ἐν τῇ πατρίδι δ' ἀπαχθεὶς, ἐτάφη δ' οἰκείᾳ
Καὶ στήλη τούτῳ γέγονε πυῤῥοποικίλου λίθου
Μηχανητὴ, χαρμόσυνον δ' ἡμέρᾳ πέμπει μέλος:
Ὥσπερ ἐπιγανύμενος μητρὸς τῇ παρουσίᾳ
Τῇ δὲ νυκτὶ τὶ γοερὸν ἔμπαλιν ᾄδει μέλος.

In patria vero propria, postquam Troia abductus esset, sepultus est:
Et posuerunt ei Statuam ex variegato lapide.
Artificiose fabricatam, quae laetum oriente die emittit cantum,
Vehuti gaudens matris praesentia;
Noctu autem flebile quoddam contra canit carmen.

Haec vero singularia sunt, nec magis tamen vera, quae de miraculo hoc literis prodidit, vetus quidam *Scholiastes Iuuenalis*, hucusque ineditus, cuius proinde verba et hic legisse, iniucundum non erit. * *Statua Memnonis, filii Aurorae, ita arte quadam mechanica composita erat, vt humana voce et regem et Solem salutaret. Postea rex Cambyses, volens hanc rem cognoscere, partem Statuae abscidit, et sic postea Solem tantum, non etiam regem salutabat. Vnde Poëta* dimidio *Memnone dixit.* Nempe quanto maior erat fama, quae de Statuae huius miraculo, apud omnes percrebuerat, tanto plures reperti sunt homines otiosi, qui rei admirandae, iucundis, vt credebant, figmentis, nouum decus conciliari posse, existimarent.

Ipsius rei veritas ex Strabone et Pausania, omniumque optime, ex Inscriptionibus in Statua Memnonis etiamnum legendis, cognosci potest.

§. 4. Nolui ea, quae §. 2. et 3. exposui, tacitus praeterire, quoniam passim apud veteres memoriae prodita reperiuntur. Sed pleraque tamen imaginationi foecundae, ac fictionibus Poëtarum et Rhetorum graecorum, vnice debentur, ipsis vt plurimum Aegyptiis penitus incognita. Quae in ipsa Aegypto, ac sigillatim Thebis, hac de re, a viris grauibus reique bene peritis, perhiberentur, et peregrinis referrentur, ex STRABONE et PAVSANIA literis mandata exhibuimus §. 1. eaque Inscriptionibus plurimis, in Statua Memnonis etiamnum legendis, quas RICHARDVS POCOCKIVS, vti potuit, diligenter et sollicite descripsit, et in elegantissimo Opere publicauit, mirum

* Afferuntur haec verba a viro clarissimo et eruditissimo, IO. PHIL. CASSELIO, in Dissertat. de Λίθοις κεκραγομένοις, Part. I. p. 8. 9.
Iablonski de Memnone.

rum in modum confirmantur. Cum autem Opus hoc pretiosum, paucorum in his oris manibus teratur, operae pretium me facturum esse existimaui, si quasdam ex praecipuis hic transscripsero. Pleraeque difficulter legi potuerunt, eoque admodum deprauate editae sunt, ita vt vix vsum praestare posse videantur. Verum difficultas ista me non absterruit: operam potius dedi pro virili, vt quae prae aliis ad rem meam facere videbantur, qualitercunque restitutae et emendatae, cum lectore communicarentur. In ipsa Statuae Memnoniae basi, insculptum cernitur Epigramma ASCLEPIODOTI Poëtae, elegans sane lectuque dignum, quod etsi * alio huius Commentarii loco iam descriptum, hic tamen repetere opportunum duco. Rem eam, quam hic persequimur, versibus non iniucundis celebrat:

Ζώειν, εἰναλίη Θέτι, Μέμνονα χ' ἀδέα φωνεῖν
 Μάνθαν', ἐπὶ Τροίης ἄλλοχ' ἀπολλύμενον,
Αἰγύπτε Λιβυχῆσιν ὑπ' ὀφρύσιν, ὃ ἀποτάμνει
 Καλλίπυλον Θήβην Νεῖλος ἐλαυνόμενος
Τὸν δὲ μαχῆς ἀκόρητον Ἀχιλλέα μήτ' ἐπὶ Τρώων
 Φθέγγεσθαι πεδίῳ μήτ' ἐνὶ Θεσσαλίῃ.

Viuere, marina Theti, Memnona et suauiter sonare,
 Disce, ad Troiam quondam occisum:
Aegypti Libycis sub tumulis, vbi abscindit
 Pulchras portas habentem Theben Nilus incitatus
Insatiabilem vero pugnae Achillem, neque in Troum
 Loqui campo, neque in Thessalia.

Ex aliis vero Inscriptionibus, quas Statua Memnonia exhibet, aperte intelligitur, vocem illam mirabilem non quotidie fuisse auditam, vti veterum plerique aut clare affirmant. Qui audiendi Memnonis causa, aut summo mane, ad Statuam eius se contulerant, aut etiam in vicino agro pernoctauerant, saepe vnum alterumue diem expectando consumere, vel infectis rebus abire, alioque tempore redire tenebantur, donec tandem voti compotes fierent. In crure Statuae Memnoniae dextro Inscriptio haec legitur:

C. LE-

* Synt. I. cap. III. §. 4.

C. LELIA AFRICANI PRAEF.
VXOR AVDI. MEMNONEM
PRID. . . . FEBR. HORA I. S.
ANNO I. IMP. DOMITIANI AVG.
CVM IAM TERTIO VENISSEM.

Inſcriptio haec Statuae inſculpta fuit anno Domitiani Imp. I. Teſtatur in ea C. *Lelia*, vxor *Africani*, ſe audiendi Memnonis ergo ſaepius acceſſiſſe, ac tandem, *cum iam tertio veniſſet*, *Pridie Kal. Febr.* (ſic enim lacuna ſuppleri poſſet, aut etiam alio modo) re ipſa *audiuiſſe Memnonem.* Bis itaque fruſtra Memnoni dederat operam. Teſtatur porro Foemina illuſtris vocem Memnonis auditam ſibi eſſe *Hora* I—S. id eſt *hora prima ſemis.* Cum vero *hora prima* apud Aegyptios, reſpondeat noſtrae *horae ſextae* matutinae, idem eſt, ac ſi dixiſſet, *hora dimidia, poſt ſextam matutinam.* Alia Inſcriptio graeca, in eodem crure reperiunda, poſita anno VII. Hadriani; ſed mirifice corrupta, id tamen, ſi recte coniicio, ſatis ſignificat, *Praetorem quendam, proprio inſtinctu acceſſiſſe ad Statuam Memnonis, eamque vt audire poſſet vocem deſideratam, adoraſſe, Memnonem vero tum vocem emiſiſſe nullam; cum vero inſtinctu diuino rediiſſet in vrbem, ibique duos dies expectando inſumſiſſet, tandem ad Statuam reuerſum, vocem diuinam percepiſſe.* Et id ipſum ſane, Inſcriptiones illae plurimae, in cruribus Statuae Memnoniae inciſae, nec obſcure, innuunt. Complectuntur enim teſtimonia luculenta eorum, qui vere ſibi auditam fuiſſe vocem Memnonis, liquido aſſeuerare potuerunt, idque ſolenniter teſtari voluerunt. Eaque de cauſa, vt appareret omnibus, ipſos adhibita omni cura et ſollicitudine, in rei huius veritatem inquiſiuiſſe, annum quoque, Menſem, diem, ipſamque adeo horam, qua vocis ſonum perceperant, notandam et apponendam eſſe duxerunt. Quis hoc vnquam requiſiuiſſet, aut a quoquam expectaſſet, ſi vox Memnonia, omnibus pariter diebus, eademque hora, audiri ab vnoquoque potuiſſet, et audita re ipſa quoque fuiſſet. Ego, parum abeſt, vt mihi perſuadeam, cultores Chriſti, per totam Aegyptum, a temporibus ſeculi primi Aerae Chriſtianae, numero non exiguo diſperſos, cum Statuam Memnonis ludibrio haberent, vocemque eius, diuinam ſcilicet, quemadmodum in Inſcriptionibus ſaepe nuncupatur, magnopere deriderent, eo ipſo effeciſſe, vt ipſorum aduerſarii, teſtimonia pro veritate miraculi Statuae Memnoniae, vndiquaque conquiſita, ipſi Statuae ſic infigerent, vt eorum memoria non

nisi cum ipsa Statua deleri posset. Inter omnes certe Inscriptiones, quae in cruribus Statuae huius cernuntur, nullam reperire potui, quae aetatem Domitiani superare videatur. Is vero, quod vulgo notum est, secundam aduersus Christianos persecutionem grauiorem, in imperio Romano excitauit. Pleraeque autem Inscriptiones aetatem Hadriani Imperatoris aperte loquuntur. Et ab hoc quidem tempore, Apologiae Christianorum pro veritate et diuinitate religionis Christi, per orbem coeperunt multiplicari, sicuti vicissim aduersarii ipsorum, fidem eorum sanctam, editis etiam libris, omni animi nisu oppugnare sategerunt. In hac, quam nunc proposui, sententia, eo non parum confirmor, quod videam, neminem in exponendo hoc Statuae Memnoniae miraculo, tam prolixum esse, et ad argumentum hoc ornandum toties redire, atque PHILOSTRATVM, cuius eam ob rem testimonio saepiuscule vtendum nobis hic fuit. Neque vero eruditum quenquam latet, garrulum hunc Sophistam, *Apollonium* suum, cuius vitam se describere iactat, *Christo* Domino nostro, illius vero miracula, miraculis huius, eiusque Apostolorum, ausu non Stulto minus, quam impio opponere voluisse.

Adferuntur plures aliae Inscriptiones, ex crure Statuae Memnoniae dextro.

§. 5. Sed redeundum est ad argumentum, a quo nonnihil eramus digressi. Diximus nempe, et ex Inscriptionibus eorum, qui Statuam Memnonis viderunt, quique audiendae vocis illius supra modum se cupidos fuisse, ipsi testantur, satis probauimus, vocem illam non omnibus promiscue diebus, ab adstantibus, percipi auribus potuisse. Quando vero percipiebatur, summo mane, Sole oriente, hora prima, (vel, vt cum nostris hominibus loquar, hora sexta matutina) aut etiam hora secunda fieri id solebat. STRABONEM supra §. 1. intelleximus testantem, se *circiter horam primam* sonitum audiuisse. Et idem istud Inscriptiones plurimae, in cruribus Statuae Memnoniae visendae, etiam profitentur. Aliquam descripsit F. L. NORDENIVS, in * *Delineatione ruderum quorundam antiquorum in Aegypto*, quam in Pocockianis non inueni. Sic autem edita est:

TETRONIVS PRAEF. . . .
HORAM CVM PRIMAM CVMQVE
HORAM SOLTS SECVNDAM

PRO-

* Edita est Londini 1741. et ex ea Excerpta dedit Auctor *des principaux Ecrits, qui se publient*, Mars 1742. Artic. IV. p. 367. &c.

PROLATO OCEANO LVMINAT
ALMA DIES.

VOX AVDITA MIHI EST
BENE MEMNONIA.

Lineam primam ita credo fcriptam fuiffe

PETRONIVS PRAEF. AEG.

Petronius ille * quisquis fuit, nuncupatur *Praefectus Aegypti*, cuius dignitatis in hifce Infcriptionibus mentionem faepius fieri videmus. Et apud GRVTERVM in *Thefauro* P. CXIII. Infcr. I. occurrit COR. POSTVMVS PRAEF. AEGYPTI. Sequitur deinde Difticbon hoc:

Horam cum primam, cumque horam Solis fecundam
Prolato Oceano luminat alma dies.

Teftatur ergo *Petronius* hicce, fe vocem Memnonis bis audiuiffe, hora prima diei, et fecunda. Teftatur praeterea idem, *vocem Memnonam fibi bene auditam effe.* Quo non ita obfcure innuitur, vocem hanc bene et diftincte, ab omnibus et femper haudquaquam audiri confueuiffe. Quid enim opus ceteroquin fuiffet, iftud ceu fingulare quidpiam hic obferuaffe? In crure Statuae Memnoniae dextro, porro et ifta legitur Infcriptio, quam appono, prouti eam primitus fcriptam fuiffe opinor:

**ANNO V. HADRIANI
IMP. T. HATER. . .
NEPOS PRAEF. AEG.
AVDIT MEMNONEM
XII. K. MART. HORA I—S.

 Infcri-

* Non crediderim, intelligi hic *Petronium*, qui in Praefectura Aegypti, fucceffit Cornelio Gallo, bellumque cum Aethiopibus geffit. Hiftoria Romana multos nobis exhibet viros illuftres, nomine *Petronii* confpicuos. Plurimi etiam nomen hoc gerentes, occurrunt in Infcriptionibus. Vide *Indicem Gruterianum.*

** Cum editione *Pocockiana*, conferenda hic eft *Nordeniana.* Ex vtraque, Infcriptionem hanc, emendate, vt fpero, transfcribere licuit.

Inſcriptionem hanc poni curauit *Titus Haterius Nepos*. Eſt autem *Haterii* nomen neque Faſtis Conſularibus, neque Inſcriptionibus Romanis inauditum. In noſtra Inſcriptione ſignificatur, *Titum Haterium Nepotem, Aegypti Praefectum, Anno* V. *Hadriani Imp.* XII. *Kal. Mart. audiuiſſe Memnonem, hora I—S.* id eſt, vti aliae Inſcriptiones habent, *hora prima ſemis:* quaſi dicas, hora dimidia poſt primam. In Schedis Nordenianis, et hanc inuenio Inſcriptionem, ſic, vt auguror, legendam:

CLAVDIVS MAXIMVS
LEG. XXII. AVDIVI MEMNONEM
HORA I. SEMIS. C. AEMILIVS
HORA PRIMA SEMIS AVDI
VI VOCEM MEMNONIS.

Inſcriptionem hancce Coloſſo incidi curarunt duo, qui ſimul ad audiendum Memnonem profecti erant, eiusdemque vocem coniunctim audiuerant, *Claudius Maximus*, et *C. Aemilius*. Quod ad priorem attinet, nomen *Claudii Maximi*, in hiſtoria Seculi II. inclytum fuit. Militauerat primum in Legione XXII. quod in noſtra Inſcriptione memoratur, forte Centurio, aut Tribunus, vel Praefectus Legionis, ſiue Cohortis. Erat autem Legio XXII. * ab Auguſto Caeſare in Aegypto collocata. Poſtea Claudius Maximus ad Proconſulatum Africae euectus eſt, quod ex APVLEII Apologia, coram eo recitata, ſatis intelligitur. Alius vtique eſt *Claudius Maximus*, ** quem inter Magiſtros habuit, audiuitque M. Aurelius Antoninus Philoſophus. In Pocockianis Inſcriptionibus vero, quae in crure dextro leguntur, et iſta habetur, ſic, vti cenſeo, legenda.

V. NONAS MARTIAS
FELIX AVGG LIBERTVS
ET PROCVARTOR VSIACVS
HORA PRIMA SEMIS
MEMNONEM
AVDIVIT.

In

* *Notitia Dignitatum Imperii* fol. 24. a. Edit. Lugdun. 1608.

** CAPITOLINVS in *M. Aurelio Antonino Philoſopho*, cap. 3. vbi conſulendae eruditorum notae, et PAGIVS in *Critica Annal. Baron.* ad ann. 144. num. I.

In eodem crure dextro legitur etiam ſequens Inſcriptio:

* C. MANIVS HANIOCHVS
DOMO CORINTHIVS . . . . . ITEM
. . . . AVDIVI MEMNONEM ANTE SECV. HORAM
XIIII. . . . . . TITIANO COS. EODEM DIE
HORA PRIMA EIVSDEM DIEI.

Inſcriptionem hanc poni iuſſit *Manius*, *Haniochus*, id eſt *Agitator*. Gloſſae veteres. *Agitator*, ἡνίοχος. Inſcriptio apud GRVTERVM P. LXXVI. num. 4. *C. Appuleio*, *Diocli*, *Agitatori primo Fact. ruſſatae*. Poſita autem eſt Conſule *Titiano*, id eſt, Anno Aerae Chriſtianae 245. Teſtatur vero *Manius*, ſe illo, quem dixi, anno, et die, cuius notam tempus nobis inuidit, audiuiſſe Memnonem ante horam ſecundam. Addiderat alius, verum cuius nomen tempus edax rerum obliterauit, ſe die eodem audiuiſſe Memnonis vocem. Ex quo colligere datur, vocem Memnonis, vbi nempe Sacerdotibus viſum ſic erat, nonnunquam die eodem plus ſemel auditam fuiſſe. Extat ibidem alia Inſcriptio in hunc ſenſum:

. . . .
PRAEF. AEG
AVDIT
MEMNONEM
XIII. K. APRILIS
VERO III. ET AMBIBVLO COSS.
HORA. I.

Inſcriptio haec confecta eſt, nomine cuiusdam Praefecti Aegypti, cuius nomen legi non potuit, Vero III. et Ambibulo Coſſ. Etiam vltimi huius Conſulis *Ambibuli* nomen miſerrime deprauatum eſt. Deſignatur ergo annus Hadriani Imperatoris X. aerae Chriſtianae, 126. Poſt alias quasdam et haec ſequitur Inſcriptio; quae ita reſtitui poſſe mihi videtur.

L. IVNIVS CALVINVS
. . . . . MONTIS BERINI
AVDIVI MEMNONEM CVM . . . .
MINICIA . . . .
KAL. IVNIIS HORA II. ANNO . . . .

* Pocockianam Editionem correxi ex Schedis NORDENII.

Cui

Cui iungo et hanc

SEX. LICINIVS PVDENS
XI. K. IANVARIAS ANNO . . . . D. N.
DOMITIANI CAESARIS AVGVSTI
GERMANICI. AVDIVI MEMNONEM.

Annus imperii *Domitiani*, D. N. id eſt *Domini noſtri*, quem titulum Imperatorem hunc omnium primum affectaſſe, ſatis notum eſt: Annus, inquam, Domitiani, quo inſculpta fuit haec Inſcriptio, excidit. Alias rem eandem ſignificantes, Studio praetermitto. Sed temperare mihi non poſſum, quin prioribus, hanc quoque graecam ſubiungam, ex eodem crure dextro Statuae Memnoniae decerptam.

ΗΛΙΟΔΩΡΟC ΖΗΝΩ
ΝΟC ΚΑΙCΑΡΕΙΑΣ ΠΑ
ΝΙΑΔΟC ΗΚΟΥCΑ Δ. ΚΑΙ
ΕΜΝΗΣΘΗΝ ΖΗΝΩΝΟC
ΚΑΙ ΑΙΑΝΟΥ ΑΔΕΛΦΩΝ.

id eſt

Helidorus Zenonis filius
Ex Caeſarea Paneade
Audiui quater, et
Recordatus ſum Zenonis
Et Aeliani Fratrum.

Inſcriptionem hanc talem dedi, qualem conſtitutam inueni, in IACOBI PHIL. DORVILLII τȣ̃ μακαρίτȣ Animaduerſionibus ad Charitonem Aphrodiſienſem p. 532. vbi et hanc viri doctiſſimi obſeruationem legas. LEICHIVS *quoque tetigit hanc Inſcriptionem, legitque linea vltima* Αἰλιανȣ̃. *Forte non male* Κ' Αἰλιανȣ̃. *Sunt exempla, vbi* καὶ *etiam in proſa ita mutilatum ſit. Poſſis etiam* Γαιανȣ̃. *In Inſcriptionibus notum nomen. Verum illud* Ἐμνήσθην *animaduerti velim. Solebant peregrinantes, pietatis et memoriae cauſa, abſentium et relictorum amicorum et cognatorum, in his locis, vbi ſuam relinquere volebant memoriam, etiam eorum nomine ſcripto, ſe teſtari non immemores fuiſſe. —— Bene in hac Pocockiana Inſcriptione,* Ἐμνήσθην LEICHIVS *vertit:* Recordatus ſum. *Meminit nempe Heliodorus fratrum ſuorum,*

qui

qui si non aliud; saltem aeternitatem nominis sui, cuius auidi erant veteres fuerunt consecuti.

§. 6. Describamus etiam nonnulla, quae in crure Memnonis sinistro insculpta cernuntur. Ex latinis Inscriptionibus sequens occurrebat mirifice inquinata; sed quam sic recte satis legi posse existimem *Aliae Inscriptiones, ex crure sinistro Memnonis, latinae.*

S. MITHRIDATICVS TRIBVNVS
LEG. XXII. DEIOT. XIII. K. IVL.
MEMNONEM AVDIVI H I.

Auctor Inscriptionis huius fuit *Mithridaticus*, *Tribunus Leg.* XXII, quam Legionem in Aegypto ab Augusto collocatam fuisse, §. 5. monuimus. Quod ibi iam sequitur, DEIOT. pertinet ad eandem Legionem, quippe cui aliquando *Deiotarianae* cognomen inditum fuerit. *Legionis* XXII. *Deiotarianae* mentionem habes apud GRVTERVM in Thesauro Pag. CCCLXXIII. num. 4. Testatur autem Tribunus hicce, sibi vocis Memnoniae audiendae copiam factam fuisse D. XIII. *Kal. Iul. hora prima.* Anni vero nota excidit. Est in eodem crure Inscriptio alia latina, docens vocem Memnoniam auditam nonnunquam fuisse ante horam primam. Eam ita lego:

PETRONIVS S. BALBVS
PRAEF PR. LEG. AVDIVI MEMNON.
VI. IDVS MARTIAS
SERVIANO III. ET VARO COSS.
HORA DIEI ANTE PRIMAM.

In linea secunda aliter vix legere potui, quam *Praefectus Primae Legionis.* Quandoquidem vero Legio prima in Aegypto collocata non erat, praestaret forte legere PRAEF. AEG. vt intelligatur *Praefectus Aegypti.* Fuit autem Inscriptio ista Statuae incisa Anno Christi 134 imperante Hadriano, Seruiano III. et Varo Coss. Ita enim haud dubie nomina illa legenda sunt. Denique et hancce Inscriptionem latinam subiicere operae pretium duxi.

. . . .
PROCOS. ITERVM HORA
DIEI SECVNDA . . . . EGI GRATIAS.

Iablonski de Memnone. M Pro-

Proconſulis, cuius haec eſt Inſcriptio, nomen tempus deleuit. Significat autem ſe Memnonis vocem *iterum* audiuiſſe, quemadmodum de Caecilia quadam, legimus in alia Inſcriptione. Δεύτερον ἀκύσασα Μέμνονος, *Cum iterum audiuiſſet Memnonem*. Illud vero, quod in fine huius Inſcriptionis legitur, EGI GRATIAS, obſeruationem vtique meretur. Hinc enim merito colligere licet, pietatis et religionis ergo adiiſſe Memnonem, qui vocem eius audire diſcupiebant, eaque audita, ſiue Memnoni ipſi, quod probabilitate non caret, ſiue Diis aliis egiſſe gratias.

Inſcriptiones quaedam, ex eodem crure, graecae.

§. 7. Sunt et in crure eodem Inſcriptiones nonnullae graecae, ex quibus eas adferemus, quae id prae ceteris mereri videntur, et quas, tametſi ſupra modum, temporis inclementia inquinatas, aliqua tamen ratione legere et intelligere potuimus. Inter eas quas dixi, occurrit haec, quam ita legi poſſe exiſtimamus:

ΓΑΙΟC ΙΟΥΛΙΟC ΔΙΟΝΥCΙΟC
ΑΡΧΙΔΙΚΑCΤΗC ΘΕΩΝΟC
ΑΡΧΙΔΙΚΑCΤΟΥ ΥΙΟC ΚΑΙ
ΠΑΤΗΡ. ΗΚΟΥCΑ ΜΕΜΝΟ
ΝΟC ΩΡΑC ΠΡΩΤΗC.

id eſt:

Caius Iulius Dionyſius,
Primarius Iudex, Theonis
Iudicis primarii et filius, et
Pater. Audiui Memnonem
hora prima.

Sequitur ibidem alia Inſcriptio, mendis etiam magis vitiata; ſed quae ſic vtcunque conſtitui poteſt.

ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΟC ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΒΑCΙΛΙΚΟC
. . . .
. . . ΗΚΟΥCΑ ΜΕΜΝΟΝΟC ΤΟΥ ΟCΙΟΤΑΤΟΥ
ΜΕΤΑ ΤΗC CΥΜΒΙΟΥ ΑΡCΙΝΟΗC ΚΑΙ
ΤΩΝ ΤΕΚΝΩΝ ΑΙΛΟΥΡΙΩΝΟC ΤΟΥ ΚΑΙ ΚΟ
ΔΡΑΤΟΥ ΚΑΙ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΕΤΕΙ ΙΕ ΑΔΡΙΑΝΟΥ
ΚΑΙCΑΡΟC ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ . . . . ΧΟΙΑΚ.

id

id est:

Artemidorus, Ptolemaei filius, Caesaris Procurator
. . . .
. . . *Audiui Memnonem sanctissimum*
Fui cum coniuge Arsinoë, et
Filiis, Aelurione, qui et Quadratus nominatur,
Et Ptolemaeo, anno XV. Hadriani
Caesaris Domini, Die . . . . . *Mensis Choeac.*

Inscriptio haec videtur profecta esse ab Aegyptio indigena, quod nomina propia quae hic occurrunt, satis testantur. Insculpta autem fuit anno Hadriani XV, Christi Domini CXXXI. mense *Choeac*, qui *Nouembri* fere respondet. Verum notam diei, tempus exedit. In alia Inscriptione graeca ista tantum legere ac intelligere potui verba: ΛΟΥΚΑC ΩΡΑC Γ. ΗΚΟΥCΑ. Quibus significat *Lucas* quidam, se vocem Memnonis *audiuisse hora tertia.* In sequenti illud obseruari meretur, quod nescio quis, *Marcus* nomine, testatur: ΕΚΛΥΟΝ ΜΕΓΑ ΦΩΝΗCΑΝΤΟC ΜΟΙ. *Audiui* Memnonem, *qui mihi magnum quid*, et valde Sonorum, *insonuit.* Nam plerumque sonus ille tenuis erat atque obscurus. Verum videtur vox illius Colossi nonnunquam sonuisse fortius quid, et suauius, ac forte diutius etiam perseuerasse. Colligi id posse videtur etiam ex sequenti Epigrammate, quod ibidem extat, quodque hunc in modum constituendum esse arbitratur mecum, vir longe doctissimus, rerumque harum peritissimus, quocum et Epigramma, et meas ad illud cogitationes communicaui; sed qui nomen suum me tacere voluit:

ΑΥΔΗC ΤΟ ΠΡΟCΘΕΝ ΜΟΥΝΟΝ ΕΙCΑΚΟΥCΑΝΤΑC
ΝΥΝ ΩC CΥΝΗΘΕΙC ΚΑΙ ΦΙΛΟΥC ΗCΠΑCΑΤΟ
ΜΕΜΝΩΝ Ο ΠΑΙC ΗΟΥC ΤΕ ΚΑΙ ΤΕΙΘΩΝΟΙΟ.
ΑΙCΙΟΝ. ΙΝΑ ΚΑΤΑΝΟΩ ΚΑΙ ΦΘΕΓΜΑΤΑ.
Η ΦΥCΙC ΕΔΩΚΕ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟC ΤΩΝ ΟΛΩΝ.

Qui quondam solum audiueramus vocis sonum
Eos nunc vt familiariter suos et amicos salutauit
Memnon Aurorae et Tithoni Filius,
Omine auspicato, vt nempe ego et sensum perciperem harum vocum.
Ipsa natura eas promit, opifex totius vniuersi.

Apparet

Apparet auctorem horum Iamborum, quisquis est, enthusiasmo quopiam correptum, credidisse, vocem Memnoniam rudem et informem, sibi aliquando clarius et distincte magis auditam fuisse, eo fine, vt mysteria ipsius naturae, vocem hanc proferentis, studiose inuestigaret. Vero etiam dissimile non est, fraudem Sacerdotum, hac forte occasione, sicuti et in aliis, insigniter enituisse. Versum tertium, ita vt edidimus, legendum esse, docuit ipse POCOCKIVS. Reliqua meis coniecturis, et amici dignissimi industriae debentur. Coronidem iis quae hactenus attuli, imponat Epigramma graecum, in crure Memnonis eodem incisum, lectuque hic non indignum, sicut illud restituit elegantium Musarum * dilectus alumnus:

Ἔκλυον αὐδήσαντος ἐγὼ Πόβλιος Βαλβῖνος.
Φωνὰς τὰς θείας Μέμνονος ἢ Φαμενώφ.
Ἦλθον ὁμȣ̃ δ' ἐρατᾷ βασιληΐδι τῇδε Σαβίνᾳ
Ὥρας δὲ πρώτας ἅλιος ἔχε δρόμον.
Κοιράνῳ Ἀδριανῷ πέμπτῳ δεκάτῳ ἐνιαυτῷ.
Ἄματα δ' ἔχεν Ἄθυρ εἴκοσι καὶ πίσυρα
Εἰκόσῳ πέμτῳ ἄματι μηνὸς Νοέμβριος

id est:

Ego Publius Balbinus, audiui diuinas voces
Loquentis Memnonis vel Phamenophis.
Veni vero huc vna cum amabili regina Sabina;
Primae horae Sol habebat cursum.
Imperatoris Hadriani quinto et decimo anno.
Dies autem habebat Athyr mensis *viginti et quatuor.*
Vigesimo quinto die Mensis Nouembris.

Adderem hic libenter obseruationes celeberrimi D'ORVILLII, nisi id prolixum nimis esset. Eas itaque loco, quem in notis indicaui, a lectore harum rerum cupido euolui malim. Illud tantum obseruabo, auctorem huius Epigrammatis mentionem facere Sabinae, vxoris Hadriani Imperatoris, qua comite et praesente, vocem Memnoniam audiuerit. In aliis Inscriptionibus mentio etiam fit Hadriani ipsius, et

* IAC. PHILIPPVS D'ORVILLIVS Animaduersion. in Charitonem Aphrodis. p. 531.

et cum primis in hac, quam ex Statuae Memnoniae crure etiam sinistro, hic adscribo, sicut in Pocockianis legitur:

ΙΟΥΛΙΑC ΒΑΛΛΙΛΛΗC
ΟΤΕ ΗΚΟΥCΕ ΙΟΥΛΙΕΩΝΟC
Ο CΕΒΑCΤΟC ΑΔΡΙΑΝΟC

Quae sic videntur esse refingenda

ΙΟΥΛΙΑC ΚΑΜΙΛΛΗC
ΟΤΕ ΗΚΟΥCΕ ΤΟΥ ΜΕΜΝΩΝΟC
Ο CΕΒΑCΤΟC ΑΔΡΙΑΝΟC.

id est:

Iulia Camilla hoc poni iussit
Quo tempore Memnonem audiuit
Adrianus Augustus.

Ex iis quae hactenus in medium attulimus, licet iam colligere, Colossum saxeum Memnonis, certis quibusdam temporibus, vocem emisisse, aut sonum, quem adstantes miraculi instar exceperunt, vnde factum est, vt ad eum audiendum, ex omnibus terrae regionibus confluerent homines, viri etiam summis dignitatibus conspicui, et ipsi adeo Imperatores cum suis vxoribus, spectaculi huius testes esse non dedignarentur. Nam Hadrianum Imperatorem, non minus, quam vxorem eius Sabinam, audiuisse vocem Memnonis Thebaei, Inscriptiones quarum toties mentionem feci, luculenter euincunt. Docent eaedem Inscriptiones, vocem illam celebratam Memnoniam, non auditam fuisse quotidie, quod veteres quidam, eosque inter STABO quoque et PAVSANIAS, perperam asseruerunt; sed iis tantum diebus, quos eligebant Sacerdotes. Audiebatur autem illa vox nonnunquam ante horam diei primam, plerumque hora prima; sed et aliquanto serius, quin et hora secunda, aut etiam tertia. Vti vero Memnon haudquaquam cunctis diebus resonabat, ita vicissim diebus nonnullis, sonum vocis tam desideratum, post aliquod, forte vnius horae interuallum, repetebat, vt proinde vox eius eodem die bis, et forte etiam ter audiri potuerit. Quibus autem ea contingebat felicitas, vt vocis Memnoniae fierent participes, maiorem in modum sibi gratulabantur, Diisque grates persoluebant, praesertim si vox audita, solito paulo esset distinctior et sonora magis. Quomodo vero res haec, ante

Ptolemaeorum, aut etiam Cambysis tempora, florentibus etiamnum rebus piscorum Aegyptiorum, se habuerit, penitus ignoramus, nisi quod nonnullos tradidisse videamus, (§. 8.) ante calamitatem Statuae huic a Cambyse inflictam, vocem eius fuisse pleniorem, distinctam magis meliusque percipi potuisse.

Luciani locus de voce Memnonis expenditur.

§. 8. Argumentum, in quo ornando nunc versatus sum, prius in vniuersum dimittere haud possum, quam locum tetigerim LVCIANI, qui aliquid continet, nobisque offert prorsus singulare. Nam in *Philopseude*, introducit *Eucratem* narrantem, * *se in Aegypto Memnonem audiuisse, non vulgari illo modo, quo et alii audiunt sonum quendam informem; sed oraculum ab eo ore aperto, septem versibus* (ἐν ἔπεσιν ἑπτὰ,) *editum.* Ego non dubito, nec dubitabit quisquam alius, nil hoc esse, nisi merum auctoris faceti figmentum. At sicuti in figmento hoc supponitur, Memnonem Thebaeum loqui, vel edere vocem, quod vtique verum erat, ita etiam id, quod sequitur, Memnonem locutum esse ἐν ἔπεσιν ἑπτὰ, *septem vocibus*, aliquid ex vero trahere, suspicor. Scimus, *numerum septenarium* ** apud Aegyptios in magna olim veneratione, sanctumque habitum, fuisse. Attentione vero inprimis dignum hic censeo, quod auctor libri vere elegantis περὶ ἑρμηνείας, qui nomen DEMETRII FHALEREI gerit, §. LXXI. scriptum reliquit: Ἐν Αἰγύπτῳ δὲ καὶ τοὺς θεοὺς ὑμνοῦσι διὰ τῶν ἑπτὰ φωνηέντων οἱ ἱερεῖς, ἐφεξῆς ἠχοῦντες αὐτά. Καὶ ἀντὶ αὐλοῦ καὶ κιθάρας τῶν γραμμάτων τούτων ὁ ἦχος ἀκούεται ὑπ' εὐφωνίας. *In Aegypto vero, Sacerdotes etiam per VII. vocales, quasi hymnis Deos celebrant, dum eos ordine continuo sonant, et apud ipsos loco tibiae et cytharae, literarum harum sonus auditur ob suauitatem vocis.* Obseruari hic velim, id quod auctor eximius affirmat, non de omnibus in Aegypto Sacerdotibus, Sacerdotumque collegiis, verum esse; sed de quibusdam tantum. In Sacris Isidis et Osiridis, citharam tibiamque, aut tubam, adhibitam fuisse, eruditos non fugit, et si res postularet, facile probari posset. Sed in quibusdam Aegypti vrbibus, Sacra a Sacerdotibus instituta, vsum tibiae et instrumentorum Musicorum, non admittebant. Sigillatim veteres id, de Abydenorum, in Thebaide, Sacerdotibus memoriae mandarunt. Certe credebantur illi, *** *sonum tubae*

* In Operibus T. II. p. 496. Edit. Salmur.

** Possunt hic videri *Prolegomena* nostra ad *Pantheon*, §. XXV.

*** AELIANVS *de Animal.* Lib. X. c. 28.

solet detestari, tanquam similem rugitui asini. Illic, * *Osiris colebatur quidem; sed in eius Templo non licebat nec cantori, nec tibicini, nec citharoedo, sacrificium auspicari, quemadmodum mos est aliis Diis.* Hic igitur locum habuisse videtur, vt Sacerdotes, reiecto alio quocunque concentu Musico, Sacra auspicarentur, septem vocales sonando, et cantum hunc religiosum saepius repetendo. Notum vero est eruditis, ** Abydi Memnonis fuisse ostendique consueuisse regiam, quam Graeci *Memnonium* appellant, vnde suspicari subit, etiam hic Amenophin specie aliqua cultus religiosi honoratum fuisse. An non probabile videbitur lectori cordato, cantum VII. vocalium, ad Memnonem quoque relatum, et in eius honorem adhibitum fuisse? Graecis vsus VII. vocalium diu ignotus mansit. Illi vocalibus V. quos et ab ipsis acceperunt Itali, contenti, *** sero valde vsum vocalium H, et Ω, receperunt, idque, vt credo, ex Aegyptiorum Lingua. Non absratione auguror, Sacerdotes Thebaeos, discrimen VII. vocalium excogitasse, forte ad imitationem VII. Planetarum coelestium, † quibus etiam eas sic volebant esse consecratas, vt vnaquaeque illarum signum esset et character, alicuius ex totidem Planetis. Videntur illi inuento huic suo maximum statuisse pretium, in illiusque perpetuam memoriam instituisse, vt Sacra in Thebaide, Thebis praecipue et Abydi, cantu VII. vocalium personarent. Et quandoquidem Colossus Thebaeus, solerti Sacerdotum artificio, ita constructus erat, vt vocem quouis ferme die, toties certe, quoties id e re sua putabant Sacerdotes, emitteret, vero dissimile profecto non est, Sacerdotes eosdem Colossum suum eum in modum disposuisse, vt vox illius inuenti sui memoriam celebraret, aut vt VII. vocales ordine resonaret. Disquirere operae pretium est, num non forte hoc ipsum, quod dixi, lateat sub antiqua quadam Aegyptiorum traditione, cuius ex ANTICLIDE, mentionem

* STRABO Lib. XVII. p. 560.

** Vide supra Synt. II. cap. II. §. 4.

*** Vide SCALIGERI Animaduersiones in Eusebii Chronicon, fol. 110. m. &c. SALMASIVM ad Inscriptionem Herodis Attici, p. 42. 43. &c. Edit. Crenii. BENTLEIVM de Epistolis Phalar. p. 241. 242. et IOAN. BVHERII Praesidis quondam in Senatu Diuionensi, Dissertationem, *de priscis Graecorum et Latinorum literis*, quae ad calcem *Palaeographiae Montfauconii* edita, et deinde inter Viri illius illustris Dissertationes Herodoteas auctior prodiit, num. X.

† Videri possunt *Prolegomena* nostra, vbi supra.

tionem PLINIVS iniicit. Lib. VII. c. 56. Fert autem illa, *in Aegypto quendam nomine Menona, XV. annis ante Phoroneum, antiquissimum Graeciae regem, literas inuenisse.* Addit PLINIVS ibidem, ANTICLIDEM *id Monumentis approbare conatum esse.* De literis in vniuersum, earumque inuentione id verum esse non posse, eruditi sciunt, quos non latet, * Aegyptios vnanimiter omnes, ab antiquo, inuentionem literarum, suo *Thoth*, vel *Mercurio*, vnice in acceptis retulisse, idque PLINIVS ipse, loco adducto, obseruare non neglexit. Quod igitur idem de Menone refert, non videtur, nisi de literis quibusdam intelligi tantum posse. Quia nempe, vti suspicor, vetus fama ferebat, Memnonis Statuam vocales VII. quotidie resonuisse, id quibusdam occasionem praebere potuit, vt sibi persuaderent, eum literas has vocales inuenisse, in primis, cum Aegyptii Statuam illam communiter *vocalem* solerent appellare, quod infra cap. V. videbimus. Id vero neminem turbare aut morari debet, quod PLINIVS inuentorem literarum *Menonem* vocitet. Nam eodem modo, nomen *Memnonis*, etiam apud alios Scriptores, librariorum culpa, scriptum deprehendimus. In memoriam hic redit Oraculum aliquod Apollinis, quod ex PORPHYRIO seruauit EVSEBIVS, in *Praepar. Euangelica*, Lib. V. c. XIV.

Κλῃΐζειν Ἑρμῆν, ἠδ᾽ ἠέλιον κατὰ ταῦτα
Ἡμέρῃ ἠελίϰ· μήνην δ᾽ ὅτε τῆς δε παρείη
Ἡμέρη, ἠδὲ Κρόνον· ἠδ᾽ ἑξείης ἀφροδίτην
Κλήσεσιν ἀφθέγκτοις, ἃς εὗρεν μάγων
ὄχ᾽ ἄριϛος.

Τῆς ἑπταφθόγγϰ βασιλεὺς ὃν πάντες ἴσασιν.
Καὶ, Ὀϛάνην λέγεις, εἰπόντων, ἐπήγαγεν
Καὶ σφόδρα καὶ καθ᾽ ἕκαϛον ἀεὶ θεὸν
ἑπτακιφώνην.

Quae in versione VERGERII ita latine sonant:

Mercurium ac Solem simul appellare memento
Luce sacra Soli: tum Lunam, vbi venerit eius
Nota dies, Saturnum exin, natamque Dione,

Vocibus

* Potest hic videri *Pantheon* nostrum Lib. V. c. 5. §. 6.

Vocibus arcanis, quas maximus ille Magorum,
Septisonae Dominus reperit, notissimus idem
Omnibus.

Hic vero cum ab iis, qui praesentes intererant, succlamatum esset, Osthanem intelligis, Apollo continuo subiecit:

Magna quemque Deum et septena voce vocabis.

Oraculum hoc Apollini tributum, quod mihi tantam vetustatem prae se ferre non videtur, atque SCALIGERO, SELDENO, aliisque eruditorum Principibus, qui ex eo antiquitatem denominationis septem dierum hebdomadis, a totidem Planetis, demonstrare fategerunt, Oraculum hoc, inquam, viros doctissimos magnopere torsit, neque hactenus Deus aliquis ex machina apparuit, qui nodum illum plene et perfecte solueret. Multa equidem praeclare de hoc loco obseruauit * SELDENVS; sed supersunt quae etiamnum vberiorem discussionem merentur. In Oraculo illo, non respici puto ad res Babyloniorum, quod volebat ** SCALIGER; verum Aegyptiorum. Quod autem EVSEBIVS ex PORPHYRIO addit, quosdam audito Oraculo Apollinis, succlamasse, per βασιλέα ἑπταφθόγγε, *regem septisonae* designari *Osthanem*, ex eo ortum videtur traxisse, quod a Scriptoribus quibusdam recentioribus; sed falso, perhibitum deprehendamus, *** Osthanem Persarum Magum, Sacris Templisque in Aegypto praefuisse. Verosimilius longe per *Magum praestantissimum*, eundemque *regem Septisonae* intelligi poterit *Necepsos* Aegyptius, † *Aegypti iustissimus Imperator, et optimus quoque Astronomus.*

†† *Quique Magos docuit mysteria vana Necepsos.*

Video peringeniosum MARSHAMVM id etiam obseruasse quidem: nam ††† *Necepsos*, inquit, *rex Aegypti, Osthanis Magorumque praeceptor, merito dici potest*, Magorum praestantissimus, *cum de regno Osthanis omnino non constet*; at impense miror, eum sibi tamen illic persua-

* *De Iure Naturae et Gentium* &c. Lib. III. c. 19.
** *Prolegom. in Libros de emendatione Temp.* fol. XLVI. et XLVII.
*** Videri possunt *Prolegomena* nostra in *Pantheon* §. LXII.
† IVLIVS FIRMICVS Mathes. Lib. IV. c. 16.
†† AVSONIVS Epist. XIX.
††† In *Canone Chronico*, ad Sec. XVI. p. 476. fin.

Iablonski de Memnone. N

persuasisse, ac aliis persuadere voluisse, in oraculo neque hunc neque illum intelligi. Ἑπταφθόγγον, vult esse VII. *orbium coelestium harmoniam*, βασιλέα vero τῆς ἑπταφθόγγȣ, *regem Apollinem*, vtpote qui harmoniae orbium coelestium praeesse crederetur. Nam etsi inficias minime eam, Apollinem ex Theologorum Graecorum sententia, tali sensu dici posse, et perquam commode, βασιλέα τῆς ἑπταφθόγγȣ, *regem Septisonae*, id tamen in Oraculo nostro locum non habet, quicquid MARSHAMVS hic; sed profecto incassum, disputet. Ait nempe Oraculi auctor, quisquis est, *regem* illum *Septisonae*, quem designare voluit, esse *Magorum praestantissimum*, qui docuerit VII. Planetas, propriis diebus, precibus arcanis mysticis inuocare, quod vtique Necepso, at minime Apollini conuenit. Itaque adstantes subinnui coniiciebant *Osthanem;* ego vero *Necepso.* Me quidem iudice, *Septisona*, est regio, quae vocales septem continuo resonat, intelligiturque in Oraculo *Aegyptus*, ac illa speciatim regionis huius pars, in qua vsus VII. vocalium inuentus erat, et quotidie solenniter recolebatur, Thebais videlicet, aut forte ager Thebaeus. Illius regem, et totius forte Aegypti, credo fuisse Necepson. Illud vero eruditis expendendum relinquo, an non per Θεὸν ἑπτακιφώνην, *Deum septies vocalem*, Memnon Thebaeus intelligi possit, ex cuius quippe ore diuino, VII. vocales, quibus magna naturae mysteria subinnui credebantur, quotidie audirentur. Satis certe verosimiliter, * vir doctissimus arbitratur, per Θεὸν ἑπτακιφώνην designari *Solem*, neque diffiteri possum, rationes quibus ad illud euincendum vsus est, pondus habere apud me non leue. Secundum quosdam vero Sacrorum in Aegypto interpretes, Memnon habebatur Εἰκὼν βασιλέως Ἡλίȣ, *imago expressa Dei Solis*, quod inprimis Epigramma iamiam adferendum liquido testatur. Inficias quidem haud eo, nunc non extare quenquam, praeter LVCIANVM, qui vocis septemplicis a Memnone editae, mentionem aliquam iniecerit; at memoria tenendum est, aliam fuisse rationem vocis Memnoniae, antequam Statua illa mutilaretur, atque ex iis, quae post aetatem Cambysae in illa obseruantur, aestimandum minime esse statum eius primaeuum. Extat in crure sinistro Statuae Memnoniae, Epigramma graecum, miserrime corruptum, cuius initium supra dedi, cap. III. §. 2. quo non obscure significatur, mutilationem Statuae subsecu-

* SELDENVS. vbi supra p. 422. Edit. Lipf. Adde MARSHAMVM loc. citat.

fecutam esse vocis illius in deterius mutationem et corruptionem. Epigramma hunc fere in modum restitui posse videtur:

A. ΕΘΡΑΥCΕ ΚΑΜΒΥCΗC ΜΕ ΤΟΝΔΕ ΤΟΝ ΛΙΘΟΝ
ΒΑCΙΛΕΟC ΗΛΙΟΥ ΕΙΚΟΝΑ ΕΚΜΕΜΑΓΜΕΝΟΝ.
ΦΩΝΗ ΔΗ ΗΔΥΜΟC ΗΝ ΠΑΛΑΙ ΜΟΙ ΜΕΜΝΟΝΟC.
ΤΑ ΠΑΘΗ ΔΕ ΟCCΑ ΗΝ ΑΦΕΙΛΕ ΚΑΜΒΥCΗC

B. ΔΥCΦΟΡΑ ΓΕ. ΝΥΝΙ COΙ ΑCΑΦΗ ΤΑ ΦΘΕΓΜΑΤΑ.
ΟΛΟΦΥΡΟΜΑΙ ΤΗC ΠΡΟCΘΕ ΔΕΙΛΟΤΑΤΕ ΤΥΧΗC.

A. *Vulnerauit me Cambyses huncce lapidem*
In effigiem regis Solis conformatum.
Vox mihi suauis quondam erat Memnonis.
At voces laetitiae aut tristitiae affectum distincte testantes abstulit Cambyses.

B. *Sane intoleranda narras. Vox tua nunc obscura sonat et non intelligenda,*
Deploro eam, quae olim te, miserrime, afflixit calamitatem.

Est dialogus inter Memnonem, eiusque spectatorem. Quid versu quarto sibi velint τὰ πάθη, nemo melius explicuerit CALLISTRATO, cuius de saxea Memnonis effigie, haec sunt verba in *Statuis* p. 877. Edit. Morelli Parisiens. εἶχεν ὖν ἐγκεκραμένα καὶ τὰ λυπῦντα· καὶ τἄλλο ἡδονῆς αἴσθησις αὐτὸν καταλάμβανεν, ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν παθῶν πληττόμενον. Quae sic vertit MORELLVS. *Memnon ea quae tristitiam adferrent, admixta habebat: rursusque ipsum voluptatis sensus occupabat; ab vtrisque affectibus perculsum.* Multi veterum, quorum loca allata videri possunt, §. 2. fingebant Memnonem, etiam postquam Cambysis iussu mutilatus esset, affectum vtrumque, et laetitiae et doloris, quotidie testari perrexisse. Cum vero figmentum hoc ipsa quotidiana experientia falsi argueret, auctor Epigrammatis nostri, id tantum ante Cambysis tempora locum habuisse, asseuerat. Et vero dissimile non est, flebilem Memnonis casum, voci quoque eius aliquod intulisse detrimentum. Multa sunt, quae id mihi persuadent. Sed quicquid tamen hoc est coniecturarum, id omne eruditorum examini et arbitrio perquam libens submitto.

 §. 9. Plu-

Causa huius prodigii alia nulla fuit, quam fraus Sacerdotum.

§. 9. Plures ex veteribus, in caussam rei adeo singularis et rarae, quod lapis, ore veluti aperto, vocem tanquam loquentis, certo statutoque tempore emitteret, erant qui ad ipsam lapidis huius indolem et naturam recurrerent, existimantes, id lapidi huic esse proprium. Horum sententiam sequi videtur PAVSANIAS, quippe qui haec scripserit. * *Lapis, qui Megaris ostenditur, si quis eum calculo percusserit, eundem, quem pulsae fides,* ** *sonum reddit. At enim Colossum, qui Thebis Aegyptiis est, trans Nilum, maiore vtique cum admiratione spectaui. — Quotidie sub ipsum Solis ortum sonum edit, qualem vel cytharae, vel lyrae nerui, si forte* (dum tenduntur) *rumpantur.* Et profecto admiratione multo dignius censeri debet, quod lapis, nulla accedente causa externa, proprio quodam veluti motu, vocis aliquam speciem, praestituto tempore, edat, hominisque loquelam imitetur. Fuerint equidem, qui id virtuti diuinae attribuendum esse somniarent, quos inter agmen ducere videtur PHILOSTRATVS et CALLISTRATVS, vide §. 1. illiusque sententiae non pauci ex iis fauent, quorum Epigrammata in Statua Memnonia videntur insculpta. Verum alii suspicati potius sunt, lapidem arte quadam mechanica ad emittendum vocis sonum dispositum fuisse. *Statua haec*, inquit *** vetus quidam Grammaticus, *arte quadam mechanica, ita composita erat, vt humana voce regem et Solem salutaret.* Neque aliter EVSTATHIVS, cuius locum dedimus §. 2. rationes subduxit. Et memini inter recentiores nostros eruditos reperiri, † qui artificii huius rationem explicare nobis voluerint. STRABO loquelam istam Statuae Memnoniae fraudis habuit suspectam, etsi, quanam in re fraus consisteret,

* In *Atticis* p. 101.

** Beatus LA CROZIVS, vbi in Aduersariis MSS. breui, vt spero, sub nomine *La Crozianorum* edendis, locum hunc sibi notauit e PAVSANIA, haec addit. *Eiusmodi lapidem vidi in Britannia Armorica.* PETRVS etiam VALLENSIS mentionem facit lapidis supra modum duri, in Pyramide Memphitica a se inuenti, qui percussus sonum reddiderit, tanquam campanae, peraeutum; sed insigniter suauem et iucundum. *Les Voyages* de PIETRO DELLA VALLE To. I. p. 277. versionis gallicae.

*** Vide supra §. 3.

† KIRCHERVS in *Oedipo.* BOURDELOT *histoire de la Musique* To. I. p. 55.

fisteret, nescire se aperte fateretur. * *Circiter horam primam, inquit, sonitum audiui: vtrum a basi, siue a Colosso, an vero ab aliquo eorum circumstantium editus fuerit, non habeo affirmare: cum propter incertitudinem causae, quiduis potius credere subeat, quam ex lapidibus sic compositis sonitum edi.* De Christianis dubium non est, quin hoc omne quicquid est, artibus, aut etiam praestigiis magicis Sacerdotum, in acceptis retulerint. Si etiam credimus SYNCELLO, qui id ex antiquiori vtique scriptore accepit, ** ipse Cambyses Persarum rex, ea de re persuasus fuit, et hac eadem de causa, Colossum in medio rumpi iussit, νομίζων εἶναι γοητείαν ἐν αὐτῷ, *existimans latere in eo aliquas praestigiatoris fraudes*. Non aliter de hoc prodigio sensit seuerus morum censor, IVVENALIS, quando de Statua Memnonia cecinit Sat. XV.

Dimidio magicae resonant vbi Memnone chordae.

Et profecto rem ita se habuisse, euentus testatum omnibusque manifestum fecit. Nam postquam Sacra gentilium in Aegypto, per Imperatores Christianos, aut plane abolita, aut ad languorem extremum redacta fuere, postquam Sacerdotes, reditibus opimis, omnique auctoritate ac potestate exuti sunt, Statua illa altum ad hoc nostrum vsque tempus seruauit silentium, visque illa mirifica, quam illi inesse crediderere veteres, penitus desiit. A temporibus Seculi IV. inclinati, et V. aerae Christianae, non memini, scriptorem quenquam, siue Christianus sit, siue Muhamedanus, Statuae Memnoniae, ceu existentis etiamnum, aut sibi visae, mentionem aliquam facere. Et ignoraremus hodieque, superessetne Statuae illius aliquid, nisi CLAVDIVS SICARDVS primo, eam se oculis vsurpasse, affirmasset, eamque postea RICHARDVS POCOCKIVS accurate descripsisset, et descriptioni elegantem Statuae Memnoniae delineationem addidisset. Hic igitur est Statuae illius antiquissimae et multo celeberrimae verus restaurator.

 CAPVT

* Vide supra §. 1.
** In Chronographia p. 151.

CAPVT V.

De nomine Osymandyae, quo Statua Memnonia ab Aegyptiis designari consueuit.

Amenophin, siue Memnonem Aegyptium, et Osymandyen, eundem esse, docet Strabo. §. 1. Neque Osymandias Diodori, si is recte excutiatur, ab Amenophi, vel Memnone differt. §. 2. Eiusdem Statua Osymandyae, eadem plane est cum Memnonia. §. 3. Id ipsum denique ex nomine ipso Osymandyae confirmatur. §. 4.

§. 1.

De Osymandya in superioribus quaedam iam delibauimus. Diximus autem * *Osymandyen* ab *Amenophi*, cuius saxea effigies, Thebis cernebatur, diuersum haut quaquam fuisse. Auctorem huius rei habemus STRABONEM ipsum, qui id, quod refert, ab incolis illius regionis accepit. Verba eius Lib. XVII. p. 559. ita sonant: Ὁ Μέμνων ὡς φασὶν, ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων Ἰσμάνδης λέγεται. *Memnonem dicunt ab Aegyptiis Ismandem vocari.* Quisnam sit ille *Ismandes*, hodie nos lateret, nisi ex DIODORO *Siculo*, disceremus, Thebis, eodem in loco, in quo conspicienda erat Statua Memnonia, celebratum quoque fuisse nomen *Osymandyae*. Et profecto, si vera sunt, quae de isto Thebaeorum, et totius Aegypti rege, DIODORVS commemorat, credi vix potest, fuisse vllum ex omnibus Aegypti regibus, et multitudine et magnitudine rerum gestarum illustriorem, et tum in patria, tum apud exteros celebriorem. Et tamen, si DIODORVM, et, ad quem is prouocat, HECATAEVM *Milesium*, eximas, vix est inter veteres quisquam, apud quem illius nomen reperias. Apud HERODOTVM, certe, qui celebriorum Aegypti regum commeminit, frustra quaeras *Osymandyen*. In ERATOSTHENIS Catalogo regum Thebaeorum, nullum videas comparere huius nominis Principem. In ipsis MANETHONIS Aegyptii Dynastiis, *Osymandyas* prorsus exulat. Eam ob causam reperti sunt, ** qui *Osymandyen*, cognomen aliquod *Sesostris* fuisse, et illum in hoc tutissime quaeri et inueniri posse, persuasum haberent. Neque negari potest, res

* Synt. II. cap. I. §. 7. et cap. III. §. 3.

** PERIZONIVS Origin. Aegypt. cap. XVII. p. 306.

res geſtas, quas hiſtoria tribuit Seſoſtri, cum illis, quae in *Oſymandyae* narrationibus ponuntur, permagnam habere affinitatem. Verum, vti dixi, credendum hic omnino STRABONIS teſtimonio *Iſmandem*, vel *Oſymandem*, quae nomina vnum eundemque deſignant, diuerſum ab eo non eſſe, quem Graeci *Memnonem* vocitent. Quam ſententiam video etiam * viro doctiſſimo, et in his rebus inprimis exercitato, placere et penitus probari.

Nec Oſymandyas Diodori, ſi is recte excutiatur, ab Amenophi, vel Memnone Aegyptio differt.

§. 2. DIODORVS *Siculus* adduci non ſolet, tanquam opinioni huic fauens. Et certe, ſi quis hiſtoriam eius obiter legat, illius quam dixi rei, veſtigium vix aliquod inueniet. Praeſtantiſſimi etiam viri, qui egregium hunc Scriptorem diligenti manu verſarunt, ne ſuſpicantur quidem *Oſymandyen* illius, eſſe *Amenophin*, ſiue *Memnonem*, cuius inclyta erat in Aegypto Statua. Potius, cum Statua Memnonis, et Memnonium, nonniſi trans Nilum, in Libya Aegyptiaca reperiantur **, ipſi Palatium et Mauſoleum *Oſymandyae*, cis Nilum in Arabia Aegyptiaca locant. Vbi vero DIODORI verba, feria et attenta aeſtimatione perpendo, ſentio quidem, eum, vbi ad hoc argumentum delabitur, non de viſu, vti STRABO, et recentiores noſtri peregrinatores; ſed de ſolo auditu, ex aliorum nempe relationibus, loqui: verum aliter tamen indicare haud poſſum, quam omnia illa, quae de *Oſymandya*, et aedificiis ipſi conſecratis, refert, ad *Memnonem* Aegyptium, et denominatum ab eo *Memnonium*, referenda eſſe. Tradit enim optimus hicce auctor, p. 44. a primis regum Thebaeorum ſepulchris, vſque ad Monumentum Oſymandyae, decem numerari ſtadia. Et hoc circiter eſſe interuallum, quod Statuam Memnoniam a regum Thebaeorum ſepulchris disiungit, ex deſcriptione iſtius regionis Pocockiana, luculenter intelligi poteſt. Deinde ad Statuam Oſymandyae deſcribendam procedit, aitque, *eſſe omnium, quae in Aegypto reperiuntur, maximam*, id quod de Statua Memnonis, maiorisque eius, vere dici poſſe, affirmare auſim. Argumenti loco ipſi eſt, quod Statuae huius *pes* plus *ſeptem excedat cubitos, vel vlnas*. In Statua vero Memnonia, quam POCOCKIVS accurate menſus eſt, *longitudo pedis, nouem decemque pedum noſtrorum eſt*, quae menſura illam DIODORI, magnitudine ſuperat. Quod ſi vero conſideres, non

* MARSHAMVS in *Canone Chron.* p. 427.
** Ita CLAVDIVS SICARDVS, dans les *Nouveaux Memoires des Miſſions*, To. V. p. 224. 225. T. VII. p. 161. POCOCK'S *Obſervations on Egypt*, p. 106. 107.

non per omnia inter se conuenire, veterum nostrorumque recentiorum, modulos mensurarum, absurdum non fuerit dicere, mensuram DIODORI, a Pocockiana, non ita longe discedere.

Statua Osymandyae, a Diodoro descripta, eadem est cum Memnonia.

§. 3. Illud vero ante omnia sententiam meam firmat, quod nisi me vana fallaxque decipit opinio, DIODORVS, de Statua *Osymandyae* loquens, ipsum *Memnonis* nomen adhibuerit. Verba eius haec sunt p. 44. Editionis Wechelianae, qua sola vti datum est: Παρὰ δὲ τὴν εἴσοδον ἀνδριάντας εἶναι τρεῖς, ἐξ ἑνὸς τοὺς πάντας λίθου Μέμνονος τοῦ Συηνίτου· καὶ τούτων ἕνα μὲν καθημένον ὑπάρχειν μέγιστον πάντων τῶν κατ᾽ αἴγυπτον· οὗ τὸν πόδα μετρούμενον ὑπερβάλλειν τοὺς ἑπτὰ πήχεις. Quod sic latine redditur: *In aditu perhibent, tres Statuas videri, ex vno saxo omnes, Memnonis Syenitae opus. Harum vnam sedere, omnium in Aegypto maximam; quae pedis sui mensura, excedat cubitos septem.* Quid sibi hic velit *Memnon Syenites*, si haec sit genuina lectio, dictu perquam difficile fuerit. Candide fatetur illustris MARSHAMVS: * *Vocem hanc non capio, neque interpres, qui Statuarium intelligit; nescio an sit patris nomen.* Post eum, alius eruditus Anglus de nomine eodem hocce iudicium tulit. ** *Opus est Memnonis Syenitae, Statuarii haud dubie valde celebris.* At mihi videtur locus in mendo cubare, et insuper transpositione vnius vocis esse inquinatus. Existimo eum hunc in modum posse restitui. Παρὰ δὲ τὴν εἴσοδον ἀνδριάντας εἶναι τρεῖς ἐξ ἑνὸς τοὺς πάντας λίθου, τοῦ Συηνίτου. Καὶ τούτων ἕνα μὲν καθημένον τοῦ Μέμνονος, ὑπάρχειν μέγιστον πάντων τῶν κατ᾽ αἴγυπτον. Verte: *In aditu perhibent tres Statuas videri, omnes ex vno lapide, Syenite videlicet. Harum vnam Memnonis sedere, omnium in Aegypto maximam.* Ferebant nempe, in aditu vestibuli tres esse Statuas, omnes ex vno lapide excisas, *marmore* nempe *Syenitico*, omnium totius Aegypti celeberrimo. Meminit illius PLINIVS Lib. XXXVI. cap. VIII. *Circa Syenen vero Thebaidis, Syenites* lapis, *quem antea *** pyrhopoecilon vocabant. Trabes ex eo fecere reges quodam certamine, obeliscos vocantes.* De Nilometrio Syenitico scribit HELIODORVS Lib. IX. p. 443. fuisse illud συννόμῳ μὲν καὶ ξεστῷ λίθῳ κατεσκευασμένον, *ex lapide secto, eiusdem*

* In *Canone Chronico*, p. 427.

** POCOCK'S *Obseruations on Egypt*. p. 107.

*** Ex lapide hoc *pyrhopoecilo* Statuam Memnonis sculptam esse, tradidit TZETZES. Vide supra cap. IV. §. 3.

dem Noni (Syenite videlicet) *extructum.* Ita illic erat vertendum. Et * cernuntur hodieque lapicidinae Syeniticae, ex quibus trabes illae admirandae, variaeque Statuae, olim exscindebantur. Ex illo lapide Syenite, sculpta quoque fuerat in Monumento Osymandyae, Statua hominis sedentis, Memnonis. Quis vero ille sit, nisi quem Aegyptii *Amenophin*, Graeci vero Memnonem appellabant? cuius Statuam fuisse sedentis hominis, testantur veteres et loquitur res ipsa. Eam porro DIODORVS ait omnium Statuarum, quae in Aegypto existebant, esse maximam, quod de Memnonia nostra verum pariter est. Si quis omnia recte exploret, videbit ea ad stabiliendam correctionem et explicationem meam concurrere. Neque illa, quae apud DIODORVM sequuntur, tantum sententiae meae obsunt, quantum forte nonnullis videri poterunt. Ita nempe auctor hicce pergit: Ἑτέρους καὶ δύο πρὸς τοῖς γόνασι, τὸν μὲν ἐκ δεξιῶν, τὸν δὲ ἐξ εὐωνύμων, θυγατρὸς καὶ μητρὸς, τῷ μεγέθει λειπομένους. *Ferunt porro, duas alias Statuas, ad prioris illius sedentis genua cerni, alteram a dextris, a sinistris alteram, filiae nimirum et matris, prioris magnitudinem non assequentes.* STRABO, quod ** iam vidimus, Statuas nonnisi duas observauit, totidemque se conspexisse ***, testatur POCOCKIVS. At enim de tribus loquitur DIODORVS, quae proinde ab iis, quae in Memnonio viderunt STRABO, et recentiores peregrinatores, differunt. Sed bene est, quod ipse Statuae Memnoniae conspectus, difficultatem hanc omnium optime soluat, verbaque DIODORI explicet, aut quomodo intelligi debeant, clare doceat. Ait nempe DIODORVS, Statuae Memnoniae adstitisse et a dextra, et a sinistra, duas alias πρὸς τοῖς γόνασι, *ad genua.* In ipsa vero Memnonis Statua, qui eam beneficio POCOCKII delineatam habemus, crus vtrumque, et a dextra, et a sinistra, circumsistere cernimus duas Statuas, sexus, vt videtur, foeminei, quae a planta pedis Memnonii, vsque ad genu fere pertingunt. Tres igitur Statuae DIODORI, qui aut relatione parum accurata deceptus fuit, aut eam minus recte intellexit, re ipsa non sunt nisi vnica, qua de re non dubitabit, qui Statuae Memnoniae effigiem, hic adiectam ipse inspicere, eaque quae dicta nunc sunt, rite atque lance aequa expendere dignabitur. Pergit deinde DIODORVS:

Εἶναι

* POCOCK, vbi supra p. 117.
** Supra cap. IV. §. 1.
*** Vbi supra p. 101.

Εἶναι δὲ καὶ ἄλλην εἰκόνα τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καθ' αὐτήν, εἴκοσι πηχῶν, μονόλιθον· ἔχουσαν δὲ * τρεῖς βασιλείας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἃς διασημαίνειν, ὅτι καὶ θυγάτηρ, καὶ γυνή, καὶ μήτηρ βασιλέως ὑπῆρξε. *Aliam insuper aiunt Statuam esse matris illius, seorsim positam, cubitorum* XX, *vno Saxo constantem, in cuius capite tria cernantur regiae potestatis insignia, quibus significetur, filiam, vxorem, et matrem regis fuisse.* Vides, praeter Statuam Memnonis, quae duas alias minores in se comprehendit, fuisse Statuam secundam, seorsim constitutam, effigiem nempe matris Memnonis, siue dicere malis Amenophis, aut Osymandyae. Nam non haec prorsus concordant, cum iis ** quae et veteres et recentiores de duabus Statuis in Memnonio positis commemorant. Quae vero DIODORVS de aedificiis amplissimis et sumtuosissimis, monumentum Osymandyae ambientibus, refert talia sunt, vt *** eorum vestigia et rudera etiamnum a peregrinatoribus curiosis obseruentur.

Idem ex ipso Osymandyae nomine Aegyptiaco confirmatur.

§. 4. Nihil vero est, quod ea, quae nunc discussimus, et pro virili adstruximus, aeque stabiliat, firmiusque communiat, atque ipsum *Osymandyae* nomen Aegyptiacum. Qui linguae veteris Aegyptiacae vel tenuem tantum notitiam sibi acquisiuit, non poterit non mihi assentiri, nomen *Osymandyae*, nihil aliud significare, quam *vocalem*, subintellige *Statuam.* Multis ostendimus cap. IV Statuam Memnoniam ea de causa tantam apud veteres consecutam esse celebritatem, quod etsi lapidea esset, certis tamen temporibus, et proprio veluti motu, vocem ederet, tanquam loquela esset praedita. Hoc erat lapidis illius miraculum, a tot Scriptoribus iactatum laudibusque praedicatum. Eam ob rationem CALLISTRATVS in *Statuis*, p. 865. Colossum hunc inclytum vocat λίθον ἔμφωνον, *lapidem voce praeditum*, et p. 876. λίθον ἔχοντα ἐξουσίαν φωνῆς, *lapidem facultatem vocis habentem:* Et Scriptores plures, ad testimonium † alibi vocati, φθεγγόμενον λίθον, *lapidem sonantem et loquentem.* HIERONYMVS et FRECVLPHVS

* Suspicor auctorem scripsisse γ̄ βασίλεια, ex quo librarius minus peritus fecit γ̄ βασιλείας, et alius τρεῖς βασιλείας. Est vero βασίλειον, ornatus, qui cernitur in capitibus Deorum Aegyptiorum, globus videlicet, aut luna corniculata, aut simile quid. OVIDIVS dixit *regale decus*, Metam. Lib. IX. v. 689. γ̄ βασίλεια vertere licet *regale decus triplex.*

** Vide supra cap. III. §. 3. et cap. IV. §. 2.

*** Vide supra cap. II. §. 4.

† Supra Synt. II. cap. I. §. 3.

PHVS eundem nuncupant *lapidem loquentem.* Id vero plane significat *Osymandyas*, vel, vti STRABO habet, *Ismandes.* Nam sermone Aegyptiorum ϹⲘΗ, *Sma*, dicitur *vox*, et cum praefixo articulo indefinito, ⲞⲨ-ϹⲘΗ, *U-Sma.* *Ti* vero, †, *dare* significat. Erit igitur †-ϹⲘΗ, *dare vocem*, ist est *sonare*, vel *vocem emittere*, Numer. XIV. 1. Psalmo XLVI. 6. et LXVIII. 33. In Commentario de *Mysteriis literarum*, quem ATASIVS quidam, sermone Aegyptiaco conscripsit Seculo IV, et qui manu exaratus extat in Bibliotheca Bodleiana Oxoniensi, *literae vocales*, dicuntur ⲈⲦⲈ ⲞⲨ ⲚⲦⲞⲨϹⲘΗ, *quae habent sonum*, et, vt mox additur, ϹⲈ† ⲚⲞⲨϹⲘΗ, *dant sonum.* Erit igitur ⲞⲨ-ϹⲘΗ-Ⲛ†, *U-smandi*, si interpreteris, *dans sonum*, vel *vocem*, et quod idem est, *vocalis*, siue *loquens.* Ex hac voce Graeci, confecerunt suum *Osymandes*, vel, vti apud STRABONEM legitur, *Ismandes.* Vero mihi admodum simile videtur, veteres Aegyptios, Colossum suum mirabilem, primitus quidem cognominasse ⲘⲘⲞⲚⲒ ⲞⲨϹⲘΗ Ⲛ†, *Emnoni usmandi*, quasi diceres *lapideum vocalem*, subintelligendo Colossum. Prior pars huius cognominis *Emnoni*, nota fuit, vt opinor, HOMERO *, ex eoque eadem forte arripuit, *Amenophin* Aegyptiorum, *lapideum*, vel *Emnoni*, confundendi cum Graecorum, vel Troianorum *Memnone.* Postea priori hac cognominis parte abiecta, Colossus, quod probabile mihi fit, a vulgo appellari coepit ⲞⲨ-ϹⲘΗ-Ⲛ†, *Usmandi*, siue *vocalis.* De hoc *Usmande*, quod tamen nil, nisi *lapidem vocalem*, aut *loquentem*, significat, Sacerdotes labentibus annis, forte tamen nonnisi regnantibus iam Ptolemaeis, permulta finxere, et figmentis suis florente peregrinis imposuere, quae apud DIODORVM legi possunt.

* Vide supra Syntagm. II. cap. II. §. 5.

CAPVT

CAPVT VI.

De Amenophis, siue Osymandyae Diuinitate.

Nomen Amenophis, cuius in Thebaide celebratur Statua, erat symbolicum. §. 1. De illius Diuinitate testantur inprimis Inscriptiones, in Statua eius extantes. §. 2. Plinius Memnonem videtur habuisse pro Serapide; sed perperam. §. 3. Aliae quaedam de Amenophis diuinitate adferuntur coniecturae. §. 4. Amenophis probabiliter Symbolum aliquod fuit Solis. §. 5. Et quidem ver auspicantis in Aequinoctio verno. §. 6. Coniectura haec nouo argumento illustratur. §. 7. Adfertur eadem de re sententia doctissimi Mathematici. §. 8.

§. 1.

Nomen Amenophis, cuius in Thebaide celebratur Statua, erat Symbolicum.

Non de nihilo est, quod capite superiori V. §. 1. obseruauimus, *Osymandyae* nomen, omnibus rerum Aegyptiacarum Scriptoribus, qui historiam illius regni attigerunt, ignotum esse, si vnum DIODORVM *Siculum*, et quem is sequitur, HECATAEVM *Milesium*, diu deperditum, demas. *Amenophin* vero, neque inter Aegypti reges, HERODOTVS, neque inter reges Thebaeos ERATOSTHENES, neque quantum meminisse possum, praeter MANETHONEM, omnino * quisquam alius commemorat. Et eum in historia MANETHONIS, ** quatuor Aegypti reges huius nominis occurrant, *** de vltimo ex iis, IOSEPHVS iudicat, eum a MANETHONE confictum, et in catalogum regum Aegypti, mala fide intrusum fuisse. Et quaedam tamen, quae de eo narrat MANETHO, talia sunt, vt mihi quidem videantur, in fabulis Sacerdotum, de *Amenophi* illo tradita fuisse, cuius Statua mirabilis, prope Thebas conspicienda erat. Ob rationes vero alias, MARSHAMVM in eadem quoque fuisse sententia, *Amenophin* MANETHONIS quartum, a *Memnone* Graecorum haud differre, cuius nempe a Veteribus Statua tantopere celebretur, † suo loco monuimus. Et is tamen, si IOSEPHVM audimus, nonnisi in MANETHONIS cerebro extitit; inter reges vero

* Reperiebatur etiam in CHAEREMONIS *historia Aegyptiaca*, apud IOSEPHVM Lib. I. adv. Apion. §. 32. Sed is haec ex MANETHONE desumserat.

** Vide supra Synt. II. cap. II. §. 6.

*** Vide ibidem et IOSEPHVM adv. Apion. Lib. I. §. 26.

† Vbi supra.

vero Aegypti, locum omninò nullum habet. Non nego, MANETHONEM ipsum, * Colossum Thebaeum referre ad *Amenophin* secundum. Verum enim vero sunt iustae rationes dubitandi, fuerint haec ab ipso MANETHONIS calamo profecta, an vero AFRICANO potius in acceptis ferenda sint. Et praeterea, quaenam quaeso, poterit ** in tanta rerum discordia apertaque pugna, esse certitudo historica? Non possum igitur, quin hic adstipuler, viro in rebus Aegyptiacis non perfunctorie exercitato, quem tale tulisse iudicium video. *** *Nihil incertius Amenophis istius aetate, quippe quem Vsserius ad Mosis tempora refert, alii plerique ad seriora longe demittunt. Quod vero Manetho, vt et Chaeremon, Mosen sub Amenophi, et quidem tertio Dynastiae* XIX. *rege, vixisse, et Israëlitas ex Aegypto eduxisse tradiderunt, id vero manifeste satis arguitur ratione temporis.* &c. Et † iterum. *Verum haec omnia in incerto posita fateor.* Rationibus certe non minimi momenti docti euicerunt, in multis rebus fidem MANETHONIS magnopere vacillare, quod et hic locum habere arbitror. Nempe nouerant Aegyptii omnes, Colosso celebri Thebaeo nomen esse *Amenophi*; sed quis esset ille *Amenophis*, non omnibus forte aeque perspicuum erat. Ego nomen huic Colosso impositum, non opinor fuisse alicuius regis, quippe quod in Catalogo regum Thebaeorum ERATOSTHENIS haud occurrat; verum mere symbolicum, ad quaedam attributa Diuinitatis alicuius, in Aegypto cultae, relatum; quamuis negare nolim, fuisse forte aliquos Aegypti reges, qui more passim in illa gente recepto, in honorem symbolicae istius diuinitatis, nomen eius quoque adsciuerint. Sed MANETHO traditiones Sacerdotum allegoricas et aenigmaticas de *Amenophi*, historice interpretatus est, et ad aliquem Aegypti regem, nomine eodem, aut praeditum, aut forte a se donatum, transtulit. Quicquid sit, illud spero, cordatus quiuis rerum talium arbiter, qui omnia rei huius momenta accurate expendere fuerit dignatus, haud facile inficias ibit, regno Amenophis huius Thebaei, nihil dari incertius; cum vicissim eius diuinitas, et religiosa, quam in Aegypto obtinuit, veneratio, certa sit, multisque modis testata.

* Apud SYNCELLVM p. 72.
** Praeter ea, quae dicta hic sunt, videri etiam possunt, PERIZONII *Origines Aegypt.* cap. XV. p. 247.
*** Idem, libro eodem, cap. XII. p. 188.
† Idem cap. XV. p. 249.

De Amenophis diuinitate testantur inprimis Inscriptiones, in Statua eius extantes.

§. 2. *Amenophin*, vel, vti Graeci eum vocant, *Memnonem*, cultu aliquo religioso honoratum fuisse in Thebaide, Scriptores quidam memoriae prodidere graeci. In his PHILOSTRATVS, ex DAMIDE suo refert, *de vita Apollonii* Lib. VI. c. 3. *Aethiopes Memnonem lugere, tanquam morte immatura extinctum.* Et mox narrat, *Aethiopes sacra fecisse Memnoni Eoo.* Si HELIODORI *Aethiopica* fide videri possunt hac in re digna, * ex illis disceremus, Aethiopes supra Aegyptum, Memnonem inter heroës suos, cultu publico veneratos fuisse. Nec minores honores eum in Assyria esse consecutum, ** credere nos iubet OPPIANVS. Verum si quid recte iudico, fictio haec est eius Poëtica, cui aliquam veri speciem ex eo conciliari posse existimauit, quod hinc quidem, scriptores non pauci, natales ei in Assyria assignauerint, vbi *Susa Memnonia* gloriae eius testes sint, et quod illinc alii, in Thebaide honores diuinos eum consecutum esse, literis mandauerint. Verum omnium luculentissime, Inscriptiones Graecae Latinaeque, in Statua Memnonis insculptae, testantur, eum etiam post Christi Domini natiuitatem, pro Deo habitum, eique honores diuinos tributos fuisse. Extat in crure dextro illius Statuae, Inscriptio Graeca, mirifice corrupta, in qua haec tamen satis distincte leguntur;

ΗΚΟΥΣΕΝ ΕΛΘΩΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΤΟΝ ΗΧΟΝ.

Audiuit Praetor, cum venisset, DEI vocem.

Vides hic dici *vocem Dei*, quae in plerisque Inscriptionibus nuncupatur *vox Memnonis*. In eadem Inscriptione et haec reperiuntur, quae ab ipso auctore sic scripta fuisse arbitramur:

ΠΑΡΗΝ ΘΕΩΡΟϹ ΚΑΙ ΠΡΟϹΕΚΥΝΗϹΕΝ

Adsuit Praetor, *sacra legatione fungens ad Memnonem, eumque adorauit.*

Θεωϱοὶ dicebantur, qui nomine publico legatione sacra ad templum alicuius Dei fungebantur, plerumque Oracula eius consulturi. Tali legatione functus etiam erat quidam in Aegypto Praetor ad Memnonem, et adueniens eum adorauerat. Quae in crure sinistro prima legitur Inscriptio, Trebollae nomine posita, ita legenda videtur:

ΤΗϹ ΙΕΡΑϹ ΑΚΟΥΟΥϹΑ ΦΩΝΗϹ ΜΕΜΝΟΝΟϹ
ΕΠΟΘΟΥΝ ϹΕ ΜΗΤΕΡ ΚΑΙϹΑΡΟϹ ΕΝΕΤΩΧΕΙΝ

Cuius

* Vide supra Synt. I. cap. II. §. 6. ** Vide ibidem.

Cuius hic est sensus. *Postquam voti huius compos factus sum, vt SANCTAM VOCEM MEMNONIS audirem, nunc illud, quod vnice cupio, restat, vt te Mater Caesaris conuiuio excipiam.* In crure eodem cernitur Inscriptio graeca, supra iam allata, cap. IV. §. 6. vbi et ista occurrunt HKOTCA MEMNONOC TOT OCIOTATOT. *Audiui Memnonem sanctissimum.* Alia illic habetur Inscriptio, sic, vt opinor, legenda:

ΛΑ. ΦΛΑΟΥΙΑΝΟC
ΦΙΛΙΠΠΟC
ΕΚΛΥΟΝ ΜΕ
ΜΝΟΝΟC ΘΕΙΟΤΑΤΟΥ.

Lucius Flauianus Philippus, audiui
Memnonem maxime diuinum.

Cui iungo partem vltimam alius Inscriptionis graecae, sic conceptam:

ΘΕΙΟΤΑΤΟΥ ΝΥΚΤΩΡ
ΟΜΦΗΝ ΕΠΙ ΜΕΜΝΟΝΟC
ΗΛΘΟΝ

Noctu accessi, vt oraculum audirem
maxime diuini Memnonis.

θειας τας θείας Μέμνονος, *diuinas Memnonis voces*, celebrat etiam Epigramma graecum, a D'ORVILLIO integritati suae restitutum, quod cap. IV. §. 6. descripsimus.

§. 3. Ex his, quae nunc congessi, omnes facile perspicient, Colossum quem Graeci *Memnonium* dicunt, in Thebaide, symbolum aliquod sanctum fuisse Diuinitatis: id tantum quaerere nunc operae pretium est, cuiusnam Diuinitatis. Si PLINIVM audimus, Statua, quam perhibebant Memnonis, * dicata erat in Templo Serapis, vnde suboriri quibusdam posset talis suspicio, eam re ipsa fuisse saxeam effigiem Serapis. At enim, si genuina est PLINII lectio, ea hic memoriae prodidit Scriptor inclytus, quae mihi verosimilia omnino non videntur. STRABO nonnihil antiquior Plinio, ** vbi de Colosso Memnonio agit, quem oculis ipse inspexit, Memnonii meminit quidem, nullius vero Templi Serapidis. Idem etiam *** de PAVSANIA,

Plinius Memnonem videtur habuisse pro Serapide; sed perperam.

* *Hist. natur.* Lib. XXXVI. cap. VII.
** *Geograph.* Lib. XVII. p. 561.
*** Vide supra cap. III. §. 3.

NIA, Plinio aliquanto iuniore, obſeruare licet. Et is quidem, licet Thebis fuerit ipſe, magnaeque huius vrbis reliquias triſtes oculis vſurpauerit, nullum tamen in vrbe hac, aut prope illam, Templum Serapidis antiquum, cognitum habuerat: nam de Dei huiusce Templis in Aegypto, huiusmodi perhibet teſtimonium. * *Apud Aegyptios plura ſunt Dei Serapis Templa; ſed clariſſimum habent Alexandrini, antiquiſſimum Memphitae.* In ipſa quoque Memnonis Thebaei Statua nihil deprehendo, quod ad Serapim antiquum, merito referendum eſſe iudicari poſſet. Tempore etiam Plinii, aedificium aliquod, Templi ſpeciem prae ſe ferens, in quo cerneretur Statua Memnonia, non crediderim ſuperſtes fuiſſe, id enim ex STRABONIS et PAVSANIAE verbis ſatis mihi colligere poſſe videor. Longum igitur illud et vere magnificum veſtibulum Templi, ** in quo initio Coloſſus Memnonius dedicatus poſitusque erat, tempore iam Cambyſis vaſtatum et forte dirutum fuiſſe, mihi quidem veroſimile fit, ita nempe, vt quaedam illius rudera, qualia et nunc conſpiciuntur, tantum ſupereſſent. Potuit vero locus ille, quem *** STRABO et alii *Memnonium* appellant, a Graecis recentioribus forte pro *Serapeo* haberi, quod Coloſſus Memnonius, illic loci poſitus, aliquid cum Statua Serapidis Alexandrini habuiſſe commune, nonnullis videretur. De ſigno namque Serapidis Alexandrini hoc videas commemorari. In Templo Serapidis Alexandriae, † *feneſtra perexigua ab ortu Solis ita erat aptata, vt die qua fuerat inſtitutum, Simulachrum Solis ad Serapin ſalutandum introferri, diligenter temporibus obſeruatis, ingrediente ſimulachro, radius Solis per eandem feneſtram directus, os et labra Serapis illuſtraret, ita vt inſpectante populo, oſculo ſalutatus Serapis videretur a Sole.* Ad rem hanc arbitror reſpicere Oraculum, quod Serapidi tribuitur in haec verba conceptum:

†† Φαιδρὴ μὲν κατὰ δῶμα θεῦ καταλάμπεται αὐγή.
Ἦλθε γὰρ, ἠντιβόλησε μέγας θεός· εἶδεν ἐμεῖο
Κάρτος ἀμαιμάκετον. ——

Splen-

* In *Atticis*, ſiue Lib. I. p. 41.
** Supra cap. II. §. 4.
*** Vide ibidem.
† RVFFINVS hiſt. Eccleſiaſt. Lib. II. c. 23.
†† PORPHYRIVS apud EVSEBIVM Praepar. Eu. Lib. V. c. XIII.

Splendidus per tecti fenestram illuxit Dei (Solis) *radius.*
Accessit enim, occurritque mihi magnum Numen:

Inuictum robur. —— *-viditque meum*

Tale quid ferme quotidie in Statua quoque Memnonis Aegyptii contigisse, Graeci perhibent, quod * suo loco prolixe exposuimus. Euenire hinc potuit, vt Graeci quidam sibi imaginarentur, eandem olim Memnonis Thebaei fuisse rationem, quae postea Serapidis Alexandrini, et vtriusque Numen idem fere subinnuere.

§. 4. Posset forte cuipiam in mentem venire, Colossum Memnonium, ex consilio Sacerdotum Aegyptiorum, re ipsa symbolum fuisse *Dici*, ** cuius cognatum dicebant *Osiridem*, id est *Solem*. *Dici* tamque Aegyptios, per aliquam σωματοποιίαν, diuinitatem attribuisse, *** plurimorum veterum testimoniis constat. Et conceptis verbis testatur EVSTATHIVS, † *simulacbrum Dici Thebis in Aegypto austrani positum fuisse.* Neque me, si alia ad firmandam hancce coniecturam concurrerent argumenta, turbare illud posset, quod videamus Memnonem dici †† *Dici filium.* Reponere enim procliue esset, eam quam nonnulli vocant *Diem*, ab aliis, explicationis ergo, nuncupari *Auroram*, cuius filium allegorice recte dici posse *Diem*, quis dubitet? Alias praeterea obseruauimus, Aegyptios ††† Solem certo respectu dixisse Solis filium, et * Lunam filiam Lunae. Cur igitur *Dies*, filius Dici sano quodam sensu dici non potuisset? *Diem* certe stylo symbolico, dici posse filium *Solis*, nemo, vt opinor, inficias iuerit. *Solem* vero poëtae, et conditores styli symbolici, *Diem* quoque appellant, quam nempe efficit. Inde est, quod in *Oraculis*, quae sic dicuntur, *Sibyllinis*, Rhodus appelletur ** Ἡμερίη θυγάτηρ, *Filia diei.* Erat enim insula haec *Soli* consecrata, quod vel Rhodiorum nummi,

* Supra cap. IV. §. 2. 3.
** DIODORVS *Siculus* p. 24.
*** Vide supra Synt. I. cap. I. §. 3.
† In Commentario ad Dionys. Perieg. V. 243.
†† Vide Synt. I. loc. cit.
††† Vide *Pantheon*, Lib. II. cap. IV. §. 11.
* Ibidem Lib. III. cap. III. §. 5.
** Lib. III. p. 252. Edit. Opsopoei. Paris 1607.

De Amenophis diuinitate coniecturae adferuntur aliae.

nummi, * in quibus Solis effigies conſpicitur, ſatis teſtantur. Ideoque Poëta de ea ſic canit:

** *Tumque domus vere Solis, cui tota ſacrata eſt.*

Verum huic tamen explicationi non leuiter obeſſe fateor, quod veteres *Diem*, Memnonis non dixerint patrem; ſed matrem. Illi igitur Memnoni ſexum aſſignarunt maſculinum, Diei vero foemineum. Eſt ad haec veroſimile, Thebis non tantum Memnonis; verum et ſeorſim *Diei* ſtatuam erectam fuiſſe, quod *** in ſuperioribus iam tetigimus. Legenti haec alia forte noua ſubnaſci poſſet cogitatio, Coloſſum Memnonium ſymbolum extitiſſe ipſius Aegypti. Illam enim Aegyptii non inepte dicere potuerunt *Diei natam*, ſicuti Poëtae, quod modo vidimus, Rhodum eadem plane ratione, *Diei*; id eſt *Solis*, *filiam* nuncupauere. Merito Aegyptus Solis diceretur filia, quia omnem ſuam fertilitatem, omnem bonorum vbertatem, Soli debet, interueniente Nilo, foecunditatem ſibi concilianti, † id enim ſibi perſuadebant Aegyptii. Solem igitur, genitorem ſuum et conſeruatorem, prima diei hora ſibi illuceſcentem, Memnon Aegypti ſymbolum, laetus excipiebat, voceque prolata ſalutabat. Erat porro Statua huius Memnonis, ex lapide ſculpta, †† qui in colorem fuſcum nigricantem vergebat, et niger etiam a veterum multis perhibetur, eoque ſymbolum Aegypti habere poteſt, ſatis commode. Solent enim veteres hanc dicere ††† μελάγγειον, et * μελάμβωλον, cuius nempe *terra* eſt inſigniter *nigra*. Hinc PHILIPPVS in Epigrammate, quod habetur in Anthologia manu exarata, ita canit:

** Ἀιγύπτȣ μεδέȣσα μελαμβώλȣ λινόπεπλε
Δαῖμον. ———

Regina Aegypti nigrum ſolum habentis, linigera
Dea, Iſi. ———

Et

* SPANHEMIVS de vſu Numiſm. p. 277. 281. Edit. Belgic.
** MANILIVS Aſtron. Lib. IV. v. 764. ex emendatione Bentleii.
*** Cap. IV. §. 2.
† Vide *Pantheon* noſtrum Lib. IV. cap. II. §. 18.
†† Vide ſupra cap. III. §. 1. 4.
††† PLVTARCHVS de Iſide p. 364.
* STEPHANVS *de vrbibus* in voce Αἴγυπτος. EVSTATHIVS ad Dionyſ. v. 236.
** Haec citantur a SVIDA, in voce μελάμβωλος, vbi vide notas KüSTERI.

Et hoc ipsum nomen etiam, quo Aegyptum patriam suam, sermone vernaculo designabant regionis illius incolae, ΧΗΜΙ, *Chami*, et ΚΗΜΕ, *Kame*, significare potest. Et idem hoc testatur quoque * PLVTARCHVS, voce nempe *Chemi*, vel *Chami* Aegyptios innuere *nigrum*. Quoniam in eo sum, superuacaneum non puto, hic monere, nomen *Amenophis* explicari posse ΚΗΜΕ ΝΟΥϤΙ, *Kame-nuphi*, vel ΧΗΜΙ ΝΟΥϤΙ, *Chami-nuphi*, quod Graeci, omissa adspiratione, emulisse videntur *Amenophis*, idque significare *Aegyptum bonam*. Posse etiam, ** quod iam obseruaui, nec incommode, vocem eandem *Amenophis* interpretari *custodem Aegypti*. Quod si quis explicationi huic fauens, in Memnone symbolum Aegypti agnoscere vellet, non illi repugnarem, si Memnoni sexus tributus fuisset foemineus. Terram enim *** Aegyptii, non minus atque gentes cultiores aliae, symbolo Deae sexus sequioris, designare aequum duxerunt. Verum enim vero Memnonem omnes semper crediderunt et dixerunt heroëm generis masculini, eamque ob causam sententiam hanc mihi non probari fateor. A veritate propius abesse censeri posset, qui Memnonem Thebaeum, symbolum extitisse Nili, sanctissimi Aegyptiorum fluuii, hinc hariolaretur. Nam quae in symbolicis imaginibus Aegypti locum habent, ea fere ad Nilum fluuium trahi quoque possunt. Inde igitur est, quod, vti veteres obseruant, † *Nili simulachra, eo quod terram Aethiopum transiens fluuius hicce in mare delabatur, ex lapide nigro fieri consueuerint*. Et vt alia iam praeteream, peti hinc posset ratio, ob quam Colossus Memnonius, septem vocales primitus aut retinuerit, aut resonuisse perhibeatur. Vide supra cap. IV. §. 7. Apud Aegyptios enim †† septem vocales, symbola aut signa erant totidem Planetarum. Quid vero, inquies, Nilo cum septem Planetis? Dicat hoc pro me MANILIVS, cuius sequentes versus, ex emendatione BENTLEII adscribo:

††† *Atque haec Niliacas demum est mensura per oras:*
Qua rigat aestiuis grauidus torrentibus arua

P 2 Nilus,

* De Iside p. 364.
** Synt. II. cap. I. §. 6.
*** Videri potest *Pantheon* nostrum Lib. V. cap. III. §. 4.
† PAVSANIAS in *Arcadicis* cap. XXIV. p. 647.
†† Videri possunt *Prolegomena* nostra ad *Pantheon*. §. XXV.
††† *Astronomic.* Lib. III. v. 453.

Nilus, et erumpens imitatur ſidera mundi
Per ſeptem fauces, atque ora fugantia Pontum.

Memnon probabiliter fuit ſymbolum aliquod Solis.

§. 5. Verum quando omnia tamen ſerio, et aequa lance expendo, ſic tandem iudicare cogor, longe veroſimillime *Amenophin*, ſiue *Memnonem*, ſymbolum aliquod fuiſſe Solis, eiusque virtutis, poteſtatis, aut ſingularis cuiusdam ad terram noſtram relationis. In ipſa profecto Aegypto, quamuis ſequiori aeuo, quosdam Sacrorum interpretes, Statuam Memnoniam habuiſſe pro aliquo Solis ſymbolo, ex Epigrammate quodam, Statuae huic inſculpto, quod * alio loco totum deſcripſimus, ſatis intelligitur, in quo Memnon ſe ipſum dicit:

Βασιλεος ἡλίȣ εἰκονα ἐκμεμαγμένον
Regis Solis imaginem expreſſam.

Cum hac ſymboli Memnonii interpretatione conciliare non ita difficulter licet, quae de Amenophi, in fabulis ſuis aenigmaticis, Sacerdotes Aegyptii olim perhibebant, aut quae de Memnone ſuo finxerunt Graeci, fabulisque Aegyptiorum attexuerunt. Quando enim dicebatur, aut Diei, aut Aurorae, id eſt Solis orientis filius, nemo non videt, et ex iis quae capite hoc obſeruaui, iam ſic ſatis intelligi poteſt, figmenta huius generis non inepte ad Solem transferri. Quasdam Aegyptiorum fabulas myſticas, id ipſum non ita obſcure innuentes, mox inſuper adferemus. Diutius argumento huic non immorabor. Verum illud diſcutiendum nobis tamen reſtat, quamnam in ſymbolo Memnonio, vim, poteſtatemque, quamue illius ad noſtram terram relationem, Sacerdotes depingere, aliorumque venerationi exponere voluerint. Huiusmodi certe cultus reſpectum, habebant apud Aegyptios, Numina ipſorum primaria, *Amun*, ſiue *Iupiter*, qui referebatur ad Solem vernum, quemadmodum et eorundem *Hercules*, *Horus*, ſiue *Apollo*, Solis aeſtiui, *Serapis* Solis autumnalis, et *Harpocrates* hyberni ſolis ſymbolum. Praeter Deos hos Aegyptiorum Principes, qui re ipſa nihil aliud, quam beneficia Solis, tum verna, tum aeſtiua, tum autumnalia, tum denique hyberna, in imagine aliqua depingebant, habebant Sacerdotes etiam alia rerum earundem ſymbola, non quidem inter publica gentis illius Numina ſolenniter relata, et cultu populari celebrata; ſed quibus tamen ſuus aliquis honos, et quaedam venerationis religioſae ſpecies, ex Sacerdotum ſententia decernebatur. Talia ſunt ſymbola hyemis et aeſtatis, quae HERODOTUS in Templi Memphitici ambitu vidit, et de quibus haec memoriae mandauit Lib. II. c. 121. *Rhampſinitus monumenta nominis*

* Cap. IV. §. 8.

minis sui reliquit, vestibula Templi Vulcani, quae ad Occasum spectant. E regione vestibulorum vero, duo statuit simulachra, viginti et quinque cubitos longa, quorum alterum, quod Aquilonem respicit, ac Aestatis nomine insignitur, ab Aegyptiis adoratur, multisque beneuolentiae ac reuerentiae testimoniis condecoratur: quod vero ad Austrum collocatum est, hyemisque nuncupatur, contraria plane experitur. Huius generis simulachrum extitisse Statuam Memnonis, Soli dicatum, eiusque aliquam conuersionem annuam referens, non temere suspicor. Sed cuiusnam conuersionis symbolum, Statua illa prae se tulerit, paucis nunc disquiremus.

§. 6. Multa sunt, quae mihi verosimile quondam reddiderunt, Statuam Memnonis, ex nutu regis alicuius Thebaei, vel ex Sacerdotum consilio, Symbolum extitisse veris, siue Solis in verno aequinoctio, ver auspicantis: Coniecturae huic robur aliquod addit regio, locusque, in quo Statuam Memnoniam erectam fuisse nouimus. Erat autem ille Thebais, ac speciatim ager amplissimae Thebarum vrbis, cuius summum ac tutelare Numen fuisse *Amun*, Aegyptiorum *Iouem*, neminem eruditorum latet. In isthoc vero Numine, Sacerdotes Aegypti, vim et virtutem illam Solis, quam in Aequinoctio verno testatam facit, impensa religione quotannis venerabantur, quod * alio loco, argumentis pluribus prolixe adstruximus. Illam igitur regionem ornabat saxea Amenophis effigies, quam superstitio Aegyptiorum auita, Soli verno singulari modo sacram esse voluerat. Accedit ad hanc rationem alia, quam MANETHONIS historia de Amenophi nobis subministrat, quaeque ex commentariis sacris τῶν ἱερογραμματέων desumta esse videtur. Narrat igitur MANETHO de Amenophi, ** *quod concupiuerit Deorum conspectu frui, quod idem Horo quoque, vni ex prioribus regibus, contigisset.* Haec mihi, quod etiam testatus iam sum, non videntur sapere historiam rerum aliquando vere gestarum; sed fabulam Secerdotalem aenigmaticam, quae ad Theologiam ipsorum physicam spectet. Rationes, quae me, vt ita sentirem, permouerunt, momenti sunt non leuissimi. Nam 1) IOSEPHVS, vbi MANETHONIS verba adfert, obseruare nos iubet, regem illum, quippe qui in Annalibus Aegyptiorum, locum inueniat nullum, ab vno MANETHONE confictum, et pro suppositio habendum esse. Itaque desumtus non erat ex vera historia superioris Aeui, verum ex

Et quidem ver auspicantis in aequinoctio verno.

 Com-

* In *Pantheo Aegyptiorum* Lib. II. cap. II.
** Apud IOSEPHVM Lib. I. *adu. Apion.* §. 26. p. 460.

Commentariis Sacerdotum Theologicis, aut ex fabulis eorum ſymbolicis et allegoricis; ſub quarum inuolucris, mutationes naturae annuas in Coelo, et in terra, adumbrare ſatagebant. 2) Ipſa quoque illa locutio, quae hic ſe nobis offert, Θεῶν γένεσθαι θεατὴν, *Deorum conſpectu frui*, Doctrinam Aegyptiorum Theologicam manifeſto prodit. De Hercule Aegyptiorum conſimiliter HERODOTVS refert Lib. II. c. 40. *quod Iouem videre enixe cupiuerit.* Lucem quandam dictioni huic adferre videtur idem Scriptor, quando de filia Mycerini narrat, eodem Lib. c. 132. *eam oraſſe, vt poſt mortem ſemel quotannis Solem intueri ſibi liceret*, qualia ex antiquorum Aegyptiorum fabulis, de Aegypto loquentes, adferunt etiam * auctores quidam Arabes. Equidem CHAEREMON, qui in *hiſtoria Aegyptiaca* ſecutus erat MANETHONEM, rem ita narrat, ** *Iſidem in ſomnis Amenophi apparuiſſe.* Verum haec illius tantum eſt interpretatio dictionis, quam MANETHO ex Stylo et Theologia Sacerdotali mutuo ſumſerat. CHAEREMON *Deos videre*, vel *conſpectu eorum frui*, interpretatus erat *ab iis per ſomnium moneri*, et *edoceri:* quod ego verum eſſe certo quodam ſenſu, minime negauerim, quando ſcilicet de Sacerdotibus dictio illa adhibetur. Illi *** videre ſe Deos opinabantur, aut certe gloriabantur, quando aut aliis, aut etiam ſibi perſuadere annitebantur, ſe a Diis inſtinctu ſecreto impelli, aut edoceri. At in hiſtoria ſymbolica Amenophis locum id non habet. Ideoque 3) obſeruari velim, cum *Amenophi* coniungi *Horum.* Narratur enim, *Amenophin*, viſione Deorum frui eodem modo cupiuiſſe, ſicuti eadem ante ſe *Horus* pariter fruitus eſſet. Horum vero tota Aegyptus coelo locauit, Deorumque ſupremorum choro addidit. Regnum eius igitur, pertinet ad regnum Deorum, allegoricum, ſymbolicum. Tale igitur erat etiam regnum Amenophis, qui eius a Sacerdotibus perhibebatur Succeſſor. 4) Cum vero *Horus* ille, in fabulis Sacerdotum Theologicis, † certo reſpectu, cum ipſorum *Hercule* cenſeatur idem, non difficile erit lectori, ſagacis ingenii, perſpicere, fabulam Sacerdotalem vtramque, et quam HERODOTVS, et quam MANETHO refert, nonniſi ſolo nomine differre. HERODOTVS *Herculem* nominat; MANETHO vero *Horum:* de vtroque autem, qui perſaepe non niſi vnus ſunt, per-

* Poteſt hic videri *Pantheon* noſtrum Lib. II. cap. II. §. 8.

** Apud IOSEPHVM Lib. cit. §. 32. p. 465.

*** Poteſt hic conferri *Pantheon* noſtrum Lib. V. cap. V. §. 12.

† Oſtenditur hoc in *Pantheo* Lib. II. cap. IV. §. 8.

perhibent, quod cupiuerint conspectu Deorum frui. Abunde vero * probasse mihi videor loco alio opportuno, fabulam HERODOTI, nec posse nec debere, nisi ad Aequinoctium vernum referri, ex quo consequitur, idem tenendum quoque esse de *Horo* MANETHONIS. Quoniam autem, teste Scriptore eodem, par est ratio *Amenophis*, id est, vt opinor, *Memnonis* Aegyptii, dubium superesse non videtur, hunc a Sacerdotibus, pro Symbolo quopiam veris, vel aequinoctii verni, habitum fuisse. Quodsi porro fabula, quam ** supra ex DEMETRII *Aegyptiacis* attulimus, Aethiopes a Tithono Troiam missos, cum circa Abydon de morte Memnonis certiores facti essent, illic coronas suas abiecisse in spinas, ideoque ramos earum floribus onustos, coronis esse similes, ex cerebro Sacerdotum in Aegypto prodiisset, et ea coniecturae nostrae nouum conciliare posset praesidium. Nouimus enim, Spinam Aegyptiacam, quam et Acaciam appellant, *** Mense Martio, circa tempus Aequinoctii verni, flores illos protrudere, quos coronis nectendis aptos esse, vetusti Scriptores obseruant. Id vero fabulae illi confingendae, materiam dubio procul subministrauit. Verum quia professus sum, fabulam hanc mihi quidem videri, ingenio Graecorum deberi, rem hanc suo loco relinquo.

§. 7. Aliud praeterea nunc in mentem venit, de quo iudicium do penes lectorem cordatum. Nam si probari inuicte posset, Statuam Memnoniam, † quod suspicatus quondam sum, ante acceptam a Cambyse cladem, quouis fere die, illucescente Sole, septem resonasse vocales, ex eo nouum pro adstruenda, quam lectori obtulimus, sententia, adferri argumentum posset. †† Asserui, septem vocales, Sacerdotibus Aegyptiorum, signa fuisse totidem Planetarum, quod si ita se habet, cantus illarum opportunus maxime censeri debebat tempore Aequinoctii verni. Et forte hoc ipso tantum tempore, septem vocalium cantus plenus et distinctus, ex ore Amenophis, siue Memnonis, audiebatur. Erat enim haec communior veterum sententia †††, quam et Scriptores nostri Ecclesiastici antiqui vtplurimum secuti sunt, aequinoctium vernum principium extitisse mundi, in quo et cursus Plane-

Coniectura haec nouo argumento illustratur.

* In Pantheo Lib. II. cap. II. §. 7. 8.
** Synt. I. cap. IV. §. 3.
*** PROSPER ALPINVS *de Plantis Aegypti* cap. IV. fol. 4. b.
† Supra cap. IV. §. 8.
†† Cap. IV. §. 8.
††† Vide VSSERIVM *de anno solari Macedonum*, Cap. II. et FRANCISCI SCORSI notas in TheophanisUeramei Homilias, p. 441.

Planetarum ſumſerit initium, et ad quod poſt reuolutionem multorum Saeculorum iidem, in eodem ſitu et ordine, ſint reuerſuri. In eadem ſententia fuerunt quoque Aegyptii, qui idcirco initium annorum Aſtronomicum, ab illo Aequinoctio ducebant, etſi annum ciuilem auſpicarentur a Sirio, vel ortu caniculae. * *Aiebant, in hac ipſa genitura mundi, ariete medium coelum tenente, horam fuiſſe mundi naſcentis; cancro geſtante tunc lunam. Poſt hunc Sol cum leone oriebatur; cum Mercurio virgo; libra cum Venere; Mars erat in Scorpio; ſagittarium Iupiter obtinebat; in capricorno Saturnus meabat.* In vetuſto vero Chronico Aegyptiorum, ſcriptum inuenit SYNCELLVS **, poſt reuolutionem annorum 36525, ſecuturam eſſe reſtitutionem Zodiaci in priſtinum Statum, hoc eſt, in primi gradus Aequinoctialis ſigni arietis primum minutum, eamque eſſe illam Fabulis Aegyptiorum et Graecorum tantopere decantatam ἀποκατάςασιν Zodiaci. Et hac de cauſa Aegyptii phoenicem ſuam fabuloſam, ſymbolum voluerunt eſſe Aequinoctii verni, quod etiam *** in *Tabula Bembina*, vel *Iſiaca*, ſcite videmus depictum, quandoquidem eadem Symbolum ipſis erat ἀποκαταςάσεως, vel magnae conuerſionis annorum. Nam † *cum huius alitis vita magni conuerſionem anni fieri prodidit Manilius, iterumque ſignificationes tempeſtatum et ſiderum eaſdem reuerti. Hoc autem circa meridiem incipere, quo die ſignum arietis Sol intraverit.* Crediderunt igitur Sacerdotes Aegyptii, in Aequinoctio verno, quando Sol ſignum arietis ingreditur, VII. Planetas curſum ſuum, ad perficiendam mundi harmoniam, auſpicatos fuiſſe, eaque de cauſa congruum ipſis videri poterat, vt hoc potiſſimum tempore, VII vocales, totidem quippe Planetarum ſigna et ſymbola, laudes Dei Opificis reſonarent. Iudicent vero eruditi, fluxeritne ex illa Aegyptiorum doctrina, quod apud †† NICOLAVM MYREPSVM Alexandrinum *de compoſitione Medicamentorum*, Sect. XXI. cap. 1. legitur in haec verba: *Qui conficit hoc thymiama, proferat has vocales α, ε, η, ι, ο, υ, ω. Ignoretur autem is qui conficit vna cum iis, qui illi ſeruiunt: conficitur autem Martio Menſe, Sole exiſtente in primo arietis gradu, et omnia quae dicta ſunt, ſuccedent. Si vero quis ipſum geſtet in collo,* aut

* MACROBIVS *in Somnium Scipionis* Lib. I. c. XXI. p. 76.

** In *Chronograph.* p. 52. Adde hic VIGNOLII Diſſertationem de *Anno Aegyptiaco*, in *Miſcellan. Berolin.* To. IV. p. 10. 11.

*** Videri hac de re poſſunt *Miſcellanea Berolinenſia*, T. VI. p. 146.

† PLINIVS Lib. X. cap. 2.

†† Editum inter *Medicos Principes*, HENRICI STEPHANI, col. 635.

aut suspendas; neque morbum, neque incantationem vllam timebit. In quocunque autem loco aut domo decumbet, nihil in hanc incantatio aut venenum poterit.

§. 8. Dum cogitationibus hisce indulgeo, mentem subit et illiusmodi suspicio, Statuam Memnoniam, eum forte ad modum constructam, inque agro Thebaeorum collocatam fuisse, vt Sacerdotibus verum Aequinoctii verni tempus, certis indiciis significaret, et quodammodo annuntiaret. Ipsum nomen *Amenophis* Aegyptium, coniecturam hanc ratione aliqua mihi suggerebat. Prisco certe Aegyptiorum sermone, quod * alia occasione exposui, ⲁⲙⲉ, (*ame*) subinnuit *docere*, *ostendere*, *annuntiare*. Eodem vero sermone ⲛⲟⲩϥⲓ (*nuphi*, vel *enuphi*) dicitur *bonum*. Erit igitur ⲁⲙⲉⲛⲟⲩϥⲓ, *Amenuphi*, qui *bonum* quid, vel *laetum annunciat*. Ne tamen hic per ignem incederem cineri doloso suppositum, ante omnia consulendum mihi esse duxi, collegam meum Amplissimum et excellentissimum, IOHANNEM FRIDERICVM POLAC, Iurium et Mathematum Professorem, in Viadriana nostra celeberrimum, cuius candidum animum, raramque isthoc aeuo amicitiam, permultorum annorum vsu, et cognitam et confirmatam, toties expertus sum. Illi igitur, quod saepissime facere consueui, cogitata haec mea cordate aperui, et ipsius super ea re iudicium mihi expetii, quod et verbis sequentibus conceptum, ad me perscribere dedignatus non est. „De Statua Memnonis, ego, si quid coniectura assequor, sic statuo: Et primo quidem, Aegyptios, Gnomonis instar, ad determinanda ope vmbrae, „praecipua anni tempora, Solstitiorum nempe ac Aequinoctiorum, eam „adhibuisse, facile crediderim. Non parum me in ista id confirmat „sententia, quod eandem ob causam, eruditis non immerito videantur „erectae eorum Pyramides, ad cardines Coeli exacte positae, quae in„super omni posteritati documento sunt euidenti, quanta huius gentis „fuerit iam illo aeuo, quod ad primum merito referimus, scientiarum „ac artium peritia, dexteritas, et hinc nec interitura vnquam memoria. „Vrbs Thebae, apud quam collocata erat insignis illa et memorabilis „Statua, cuius longitudinem cum ipso Stylobata, illustris Anglus, Ri„chardus Pocockius, 63 pedum definit, secundum exactissimam De„scriptionem Regni Dauidici et Salomonaei, vna cum vicinis regionibus

* In *Pantheo*, Lib. V. cap. VII. §. 3.
Iablonski de Memnone.

„bus Syriae ac Aegypti, quam debemus inclyto illi etiam post funera „Mathematico, Iohanni Matthiae Hasio, latitudinem habet 25 Grad „30 Minut. quae latitudo exacte conuenit cum animaduersionibus Pto„lemaei, qui in Geographia, longissimum diem Thebis, 13. horarum „et 40. minutorum spatio includit, cum Syenae, paulo propius ad „ipsum Tropicum cancri vergentis, longissimus dies, horis 13, et 30 „Minutis absoluatur. Vnde intelligimus, vtramque vrbem, intra quar„tum clima, vt loquuntur Geographi, fuisse sitam. Hac nunc suppo„sita latitudine Thebarum, vel Diospolis, facile inuenitur eius eleua„tio Aequatoris, nimirum 64. Grad. 30 Minut. adeoque altitudo Solis, „in ipsis Aequinoctiorum temporibus, quae tempore solstitii Aestiui, „ad 88 gradus adsurgit, cum hyberni Solstitii tempore, eadem 41 Gra„duum fit. Quibus datis Solis altitudinibus calculo Trigonometrico „facile inuenitur vmbra Statuae in ipsa meridie, tempore Solstitii „aestiui, quae 2 pedum et 2 pollicum, tempore vero Solstitii hyberni, „72 pedum, 4 pollic. et aequinoctiorum temporibus 30 pedum, vt „itaque ipsa haec vmbrae Statuae longitudo, et indicata modo mensu„ra, Thebaeos edocere potuerit, initia et media annorum, ad quae „quam maxime dirigebantur eorum cursus. Secundo, quod Statua „Memnonis, partim ad Austrum, partim ad Solis ortum faciem habu„erit conuersam, facile me vt credam, inducit, Statuam hanc simul „effigiem fuisse ac Symbolum orientis seu noui anni: quippe quem „Aegyptii a tempore Solstitii aestiui auspicarentur. Cum enim in an„norum initiis, ad ortum heliacum Sothis, seu Sirii, vnice respicerent, „Sirius autem ipso Solstitii aestiui tempore, inter plagam Coeli meri„dionalem et Orientalem, cum ipso Sole oriatur, ad haec respexisse „verosimile est, ac veluti anni nouiter surgentis, annuntiasse auspicia. „Vtrum vero Aegyptii cultu diuino eodem Memnonem hunc prosecuti „fuerint, quo a Romanis quondam affectum fuisse Ianum, nouimus, „haud audacter affirmauerim.„ Hucusque vir doctissimus. Ea vero adeo ingeniosa bonaeque frugis plena mihi visa sunt, vt nihil inuenire aut excogitare queam, quod meliorem et opportunum magis opusculo huic meo imponat

FINEM.